

КНИЖКОВО-ЖУРНАЛЬНЕ ВИДАВНИЦТВО
Львів - 1962

УФ
К 61

Упорядкування, передмова і примітки
доктора філологічних наук
О. І. ДЕЯ

Під редакцією
Т. ОДУДЬКА та В. КОЛОДІЯ

Художнє оформлення
Р. КАРАФФИ-КОРБУТ

Художній редактор І. Плєсканко
Техредактор С. Недовіз
Коректор О. Цірох

ПЕРЛИНИ КАРПАТСЬКОГО КРАЮ

Народна пісня — рясна і пишна галузь української національної культури. Численні покоління на протязі віків вкладали в неї свій талант, вдосконалювали, обновляли та збагачували, і тому у всі часи вона була свіжою та співзвучною настроям трудових мас. Як продукт поетичного генія народу, пісня ввібрала в себе і постійно випромінює найтонші, найніжніші і, немов кришталі, чисті почуття, мудрість колективного життєвого досвіду і жагуче ваблячий, неповторний аромат рідної землі. Чарівна краса та емоційна глибина давно вже вивели нашу пісню за українські етнографічні межі, на широкий простір світової культури. Її радо вітають, як бажану гостю, в усіх кутках нашої планети. Перед нею в захопленні спинялися такі велетні світового мистецтва, як Лев Толстой і Петро Чайковський, Максим Горький та Ромен Роллан. Апофеозом краси назвав українську пісню великий Буревісник, а Ромен Роллан розглядав її як невмируще й нев'януче творіння великого народу-художника.

Кожна сторона просторої української землі пишається своїм щедрим вкладом в скарбницю народної пісенності. Поруч з піснями Полісся й Полтавщини, Поділля, Слобожанщини й Донеччини до всенародної скарбниці ввійшли чудові

поетичні твори зеленої Верховини. Побут цього краю та минула історична доля, далеко не гармонійні з його чарівною красою й незліченними природними багатствами, ніби переломившись через поетичну душу народу, вилились бурхливим потоком поезії, винятково оригінальним струменем якої є коломийка.

Коломийки — це художні словесні мініатюри, малий жанр української народної пісні. В своїй сукупності численні її зразки складають, за влучним висловом І. Франка, величезну панораму народного життя з безліччю живих картин. В ній, цій панорамі, відобразились справжній естетичний смак і тонка спостережливість трудящих карпатського краю, багата творча фантазія обдарованого народу, що дав українській культурі Юрія Федьковича і Івана Франка, Василя Стефаника і Ольгу Кобилянську, Івана Труша і Марка Черемшину, Юрія Шкрибляка і Ярослава Галана.

В народному мистецтві України такою шед-рістю кольорів, філігранністю і в той же час простотою, як коломийка, може похвалитись хіба орнаментальне мистецтво різби по дереву та народна вишивка. Коломийки відзначаються надзвичайною гнучкістю, багатством змісту й широким діапазоном реалістичного відтворення дійсності. «Слухаючи їх одну за одною, співані безладно, принагідно селянами, — писав І. Франко про коломийки, — нам, певно, і в голову не приходить, що се перед нами перекочуються розрізнені перлини великого намиста, частки великої епопеї сучасного народного життя... Зведені до купи в систему, що гуртує їх відповідно до змісту, вони складаються на широкий образ нашого сучасного народного життя, безмірно бага-

тий деталями і кольорами, де бачимо сльози й радощі, працю і спочинки, турботи і забави. серйозні мислі і жарты нашого народу в різних його розверстуваннях, його сусідів, його соціальний стан, його життя громадське й індивідуальне від коліски до могили, його традиції й вірування, його громадські й етичні ідеали. Все це... наповнює нас правдивими гордощами, коли в тім поетичнім дзеркалі бачимо здорову, чисту та так рухливу і невтомно творчу душу нашого народу»¹.

Нє з меншою гордістю оцінив свою коломийкову творчість і сам народ — творець та носій цієї сили-силенної поетичних перлин:

Ой стану я при Дунаю і так си думаю;
Неча кращих співаночок, як у нашім краю.

Руська наша коломийка, хоч вона дрібонька,
Вона мила, а все щира, мені солодонька.

* * *

В українській народній творчості коломийка посідає провідне місце серед жанрових форм короткої пісні. Вона незрівняно багатша темами й художньо-образною палітрою від козачків, гопачків, шумок, чабарашок тощо. Якщо ці виступають тільки вкупі з танцем, як вокальний гумористичний супровід, що веселить і забавляє, розбризкуючи під жваву танкову мелодію жарты та до-тепи, то коломийка вийшла на далеко ширший простір. Первісно вона теж була танковою піснею, але згодом переросла це призначення і стала улюбленим в народі видом суспільно- побутової та ліричної пісенки — ядерної, оперативної і поетично-яскравої. Завдяки своїй ста-

¹ «Літературно-науковий вістник». 1906, кн. 7, ст. 502—503.

більшій і легкій ритмо-мелодійній формі та малому обсягові вона проникає всюди, в усі ділянки особистого і громадського життя. Зміст її різноманітний, а настроєвий діапазон обіймає всі нюанси людських переживань, всі реєстри людських почуттів — від обурення соціальною несправедливістю до широкого співчуття, від дзвінкої радості до тихого смутку, від грізної ненависті до ніжного кохання, від безтурботного сміху до безпросвітної журби. В свій час в Галичині, на Буковині й Закарпатті, де коломийка вже на початку XIX ст. стала панівним видом пісні, без неї не обходилося жодне народне свято, жодний обряд чи забава. Вона ж була невід'ємною супутницею в особистому житті. Тому її пильно зберігає і нагромаджує народна пам'ять, і першоліпша співачка з карпатського краю може без перебільшення повеличатися:

Коби ми ся, товаришко, на голос зложили,
Ми би свого миленького співанками вкрили.
Ой укрили, каже, вкрили, від ніг до голови,
Щоби місця не лишили, лишень чорні брови.

Народ високо цінує коломийку як своє велике художнє надбання, свою славу, говорить про неї, вживаючи найтепліші епітети: «люба», «рідна», «мила», «солоденька», «дорогая, як мамці дитина». На крилах коломийки трудяща людина відривається від буденної сірості й злигоднів, бо співаночка то радісно з «серцем розмовляє», то «серце в кусні крає», вона й веселить і потішає, «розганяє тугу од серденька» і тамує душевний біль. В тяжку хвилину коломийка здатна розвіяти густі тумани смутку, що налягають на душу, і викресати іскри надії, світлого настрою:

Ой не того я співаю, та що гаразд маю.
Але того я співаю, — біду забуваю.

В поетичній творчості багатьох народів світу є аналогічні до коломийки малі пісенні жанри. Ближчими чи дальшими сестрами нашої коломийки є: в росіян — частушки й «припевки», в поляків — краков'яки та мазури, в словаків — коломайки, в сербів — коло, в німців — т. зв. «Schnadahüpfen» (кравецькі підскоки) і «Gassenhauer» (вуличні пісеньки), у французів — «vaudevilles» (водевіль, первісно-веселі або ущипливі куплети). Жанри короткої пісеньки популярні й серед багатьох інших народів: в узбеків вони мають назву «кошук», у кара-калпаків — «ко-сик», в туркменів — «гошкн», азербайджанців — «гошма», в індонезійців — «пантунн» тощо. Але, як відзначав І. Франко, більшість із них «ані багатством тем, ані яркістю колориту, різноманітністю тону та правдивістю чуття, ані числом не можуть іти в порівняння з нашими коломийками».

Не дивно, що коломийки вже понад століття постійно привертають до себе увагу збирачів та дослідників українського фольклору. Вчені прагнуть проникнути не лише в їх зміст і поетичну майстерність, але й в історію виникнення, походження назви, перспективи розвитку тощо. Як відомо, вже у XVII ст. коломийка зафіксована в своїй повністю виробленій і чіткій формі чотирнадцятискладового вірша з жіночою римою, повний куплет якого складається переважно з двох або чотирьох рядків з півцезурою після четвертого та цезурою після восьмого складу в кожному рядку [(4+4+6)2]:

Ой листоньком дороженька запала, запала.
Давно ж свого миленького видала, видала.¹

¹ «Українсько-руський архів», Львів, 1913, т. IX, ст. 34.

Така текстова будова перебуває у повній відповідності з мелодією і залежить від чіткої симетрії її ритмічного складу. Ритміка і мелодика коломийок є їх постійним організуючим текст стрижнем. В свою чергу вони виникли і оформилися під впливом жвавих рухів і темпу танцю коломийки. Коломийковий розмір і характерна для нього музична фраза стали настільки улюбленими й популярними на західноукраїнських землях, що подекуди, як на Гуцульщині, не тільки витиснули інші пісенні розміри та мелодії в ліричній та суспільно-побутовій пісенності, але й почали забиратись окремими творами в сферу родинно-обрядових пісень. В пісенному супроводі весілля, наприклад, все частіше виступає коломийка поруч з традиційними піснями-ладканками. Коломийковий розмір став на цій території майже універсальним і для творення нових пісень.

Хоч коломийка буйно розрослася в карпатській стороні, вона — явище всеукраїнське. Коломийковий розмір широко розповсюджений і в східних областях України, де існують короткі пісеньки подібного типу, хоч сама назва «коломийка» тут мало відома, та і мелодійна основа їх відмінна від коломийкової. Коломийковим розміром складено деякі історичні пісні — про смерть Нечая в 1650 р., про Бондарівну, забиту паном Каньовським в кінці XVIII ст., тощо. Українські пісні свідчать, що цей розмір уже був у нашій пісенності в середині XVII ст. В польській літературі коломийковий розмір документально зафіксований ще раніше — в книзі з 1559 року¹. Співучий та легкий коломийковий

¹ Див. І. Франко. До історії коломийкового розміру зб. «Вибрані статті про народну творчість», К., 1955, ст. 101.

розмір став винятково продуктивним в XIX ст. в українській літературі й народній творчості. Він дав ритмічну основу творчості Т. Шевченка, ним широко користувались В. Забіла і С. Русанський, не кажучи вже про поетів Галичини та Буковини — М. Шашкевича і Ю. Федьковича. Записи народної пісенності з Полтавщини, Чернігівщини, Київщини, зроблені в кінці XIX ст. В. Милорадовичем, Б. Грінченком та іншими фольклористами, свідчать, що коломийковий розмір посідає в ній одне з провідних місць, особливо в коротеньких лірично-сатиричних, так званих вуличних пісеньках молоді.

Багатовікова популярність коломийкового розміру, ритмо-мелодійна спорідненість української коломийки з старовинними танковими й пісенними жанрами інших слов'янських народів, а також збережене ще й досі народом виконання її в синкретичній формі, тобто в органічному поєднанні поетичного слова, музики й танку, — все це дає підстави твердити, що коломийка належить до давніх жанрів народної творчості, що корені її заховані глибоко в фольклорному процесі минулого. Деякі ж дослідники (М. Сумцов, Н. Жинкін) виникнення коломийки відносили до кінця XVIII — початку XIX ст., пояснюючи її триумфальний вхід в пісенність карпатського краю і бурхливе розширення виключно соціологічними чинниками. Вони вважали коломийку наскрізь новим явищем народної пісенності, що прийшло на зміну епічній поезії, яка нібито на кінець XVIII ст. вже цілком загасла, бо нові соціально-економічні відносини вимагали оперативнішої, ніж історичні пісні, думи тощо, форми відображення дійсності. Капіталістичний лад загострив класові суперечності в селі, відчутно діт-

кнув трудящих, і вони стали своєрідно переломлювати суспільні явища в своїй свідомості, відображаючи це на матеріалі сільського побуту в своїй поетичній творчості. Для відтворення життєвих змін і конфліктів вимагалась гнучка й коротка пісенна форма. Так пояснювали виникнення коломийки згадані дослідники. М. Сумцов навіть побачив у них своєрідний вияв занепаду народної пісенності, він ладен був вважати коломийки звичайними уривками та уламками від старих народних пісень, забутих під впливом нових суспільних відносин. Лише окремі вірші з них, відповідні новому станowi речей, залишались жити і склали, мовляв, еkleктичний жанр коломийки. «На возникновение и развитие коломийки, — писав М. Сумцов, — повлияли главным образом, если не исключительно, общее обветшание всех форм малорусской народной поэзии, думы, колядки, щедривки, веснянки, свадебной песни. Бандуристы перевелись, лирники окончательно переводятся: парубки и дивчата начинают считать пение колядок под окнами неприличным, нищенским делом. Думы забыты, колядки и щедривки вырождаются в тягучие и дряблые духовные стихи; веснянки и свадебные песни — в легкие любовные импровизации; наступает всеобщее оскудение. Однако жизнь не терпит пустоты, долгого застоя»¹.

Та ця умоглядна картина зовсім не відповідала дійсності. Коломийка і протяжні пісні існували мирно поруч, не витискуючи одне одного. Тому вже В. Гнатюк рішуче відкинув цю помилкову думку М. Сумцова. «Коли ми знаємо про те, — писав В. Гнатюк, — що коломийки існу-

вали протягом цілого ХІХ ст., і знаємо, що в тім часі творився цілий ряд нових пісень, тоді не можемо вважати коломийки за щось таке, що творилося для заповнення порожньої, викликаного застоєм у народній поезії. Навпаки, ми можемо констатувати, що коломийки — це така форма поезії, в якій проявлялися (бодай за ХІХ ст.) відгуки народного життя так само, як у інших формах народної поезії. Коломийки належить, отже, вважати зовсім самостійним витвором народного генія, паралельним до інших самостійних родів народної поезії. Подекуди можна їх ставити навіть вище. Ми знаємо, що деякі пісні, особливо обрядові, прив'язані тісно тільки до певних проявів народного життя; такіми є колядки, гагілки, весільні пісні і ін.; коломийка натомість огортає собою всі прояви життя чоловіка у всіх порах; вона втискається всюди за чоловіком, для неї немає нічого тайного...»¹

Не можна погодитись і з точкою зору на коломийки, як на продукт нових, капіталістичних відносин. Бо справді, чому ж тоді виникли коломийки в найглухішому кутку українських земель, де ломка натурального господарства йшла надзвичайно повільно і не відчувалося тих гострих суспільних зрушень, про які твердить Н. Жинкін? Чому ж одною з головних соціальних тем найстаріших із записаних коломийок є не ці зміни, а панщизняна доба, опришківство тощо? Нарешті, нема підстав говорити й про зміну епічних жанрів в умовах Галичини, Буковини та Закарпаття. Адже тут жанр думи й кобзарство були дуже мало поширені. Історична ж та лірич-

¹ «Киевская старина», 1886, т. XIV ст. 636—637.

¹ «Етнографічний збірник», т. XVII, Львів, 1905, ст. XVIII.

но-побутова «велика» пісня розвивалася й збагачувалась поруч з зростанням коломийки. І це яскраво засвідчили своїми записами й дослідженнями такі вчені, як Я. Головацький, І. Франко, В. Гнатюк та інші.

Хоч, говорячи словами В. Гнатюка, і важко вказати на час виникнення коломийки як жанру народної української пісенності, хоч на сьогодні ще немає прямих доказів її стародавності, проте існує ряд моментів, що наводять на думку про її значний історичний шлях. Вже саме її походження викликає подібні здогади. Бо для того, щоб із синкретичного мистецтва, де ритм руху, мелодія і слово були в нерозривній єдності, виділився первісно далеко не першорядний компонент — слово — в самостійний словесно-поетичний жанр, потрібен був великий проміжок часу. В самих початках розвитку коломийки слово, без сумніву, мало підрядну функцію. Воно супроводило танець, пластика та композиція якого відтворювала любовний або родинний сюжет. З бігом часу цей сюжет розширювався, вбираючи в себе соціальний дух тієї чи іншої доби. Легкий коломийковий жанр став використовуватися для соціальних тем, що, зрозуміло, не вкладались в вузькі рамки приспіву до танцю. З періодом розширення сюжетності коломийки в цьому напрямі і пов'язаний розрив пісні з танцем. Пісня почала співатись окремо, вилившись згодом в широкий і повноводний потік народної пісенності, в окремий пісенний жанр з виробленими на протязі його розвитку своїми художніми засобами відображення дійсності. Така еволюція, звичайно, відбувається повільно, на протязі багатьох століть. Ось чому видатні знавці історії народної пісні О. Потебня та І. Франко відно-

сили коломийку до старих жанрів української пісні.

Та не тільки ця, але й ряд інших ознак коломийок підтверджують думки про їх глибоку історію.

Так, 14-складовий розмір зустрічається в найдавніших українських піснях. А характерне співставлення пейзажного малюнка з власними переживаннями належить до найдавніших поетичних прийомів, породжених тим древнім етапом людського світосприймання, коли людина не відділяла себе від оточуючої природи. На ґрунті цього світосприймання зросло й народне пояснення процесу виникнення коломийок та співанок — із запасу вражень навколишнього світу:

Туди лози хилилися, куди їм похило,
Туди очі дивилися, куди серцю мило.

Співаночки мої любі, де я вас подію?
Збирала-м нас в чистім полі, в горах вас послию.

Глибокою давниною віє і від тих коломийок, де любовна тема розкривається типовим для обрядової пісенності діалогічним викладом з використанням старовинних формул замовляння й народнопоетичної символіки:

Ой бодай ти, дівчинонько, тоді заміж пішла,
Як на батії доріженьці яра рута зійшла.
— Ой бодай ти, козаченьку, тоді оженився,
Як на млиновім камені кукіль уродився.
А дівча ся поспішило, руту засіяло.
Пішов дощик, рута зійшла, дівча ся віддало.
А на млиновім камені кукіль не вродився,
Козак старий, як собака, їде не женився.

Нарешті, гіпотези про саму назву «коломийка» ведуть в глибину віків. Одні її зв'язують з

містом Коломиєю, нібито заснованим угорським князем Коломаном в 1214 р., що тоді коротко княжив у галицькій Русі; інші вважають, що ця назва жанру походить від племінної назви «коломийці» (тобто гуцули — мешканці району річечки Коломийки); дехто пов'язує (і не без підстав) назву «коломийка» з назвою сербського танцю «коло», співзвучного з танком-коломийкою, та з словацькою «коломайкою». Остання гіпотеза, як бачимо, логічно веде до загальнослов'янського спільного кореня, від якого виросли сербський, український та словацький пагінці.

Інколи й самі тексти коломийок, їх символіка та деякі образи, а то й окремі слова дихають глибокою давниною.

Ой що я си успівала співаночок нині,
Не списав би мій-миленький на волівій шкірі.

Справді, хіба образ цієї коломийки не нагадує ті далекі часи, коли єдиним матеріалом для писання служив вироблений із телячої шкіри пергамент?

Так само мимоволі виникають в уяві далекі літописні часи, коли слухаємо коломийку, яка закликає дівчат «чудуватися на кмітського сина», тобто орієнтуватись на селянського парубка, а не пана (як відомо, кметями в епоху древньої Русі називали селян). І мимоволі здається, що Франків Захар Беркут, його син і вродлива Мирослава так же уміли танцювати й приспівувати коломийку, як і уміли вишивати та мержити свої оригінальні килтарі. До речі, О. Югов у своєму історичному романі «Ратоборці» без жодних застережень вдягнув у цей чудовий гуцульський одяг самого Данила Галицького. А Іван Манжура, малюючи в казці «Іван Голик»

похід війська предавнього казкового царя, для підсилення колориту глибокої давнини ввів у малюнок походу й деталь про те, що «труби, сурми й жаломійки награвують коломийки». Ми, звичайно, далекі від того, щоб згадані художні твори закликати в свідки для ствердження довгого історичного віку коломийки (танцю і пісні). Митці слова мають широкі можливості творчого доміслу. Та ми не маємо жодних підстав заперечити й перекреслити цього інтуїтивно-історичного відчуття й здогаду згаданих письменників. Якщо йдеться про образ І. Манжури, то його типовість можна навіть ствердити таким фактом: в XVII ст. на князівському дворі в Семигороді був дуже популярним танець коломийка¹.

В усякому разі початки коломийкового жанру сягають ще часів оформлення української народності, якщо розквіт коломийки відносити на період XVI—XVII ст. ст., як це робить глибокий знавець історії народної поезії Ф. Колесса. В своїй ґрунтовній праці «Ритміка українських пісень» він ось як пише з цього приводу: «Головну масу коломийок, що визначаються справді артистичним викінченням у тексті і мелодії і співаються скрізь в однаковій і не зміненій формі, зложено, мабуть, в добу розквіту народної творчості, т. є. за часів козаччини»². Не випадково ж пишець одного з актів доби народно-визвольної війни 1648—54 рр., пробуючи нове гусяче перо, записав на акті коломийку³. Очевидно, будучи дуже поширеною, вона й навернулася йому на гадку. Це факт досить красномовний.

¹ ЛНБ, 1905, кн. XII, стор. 235.

² ЗНТШ, т. 73, 1906, стор. 104.

³ ЛНБ, 1905, кн. XII, стор. 235.

* * *

В процесі тривалого розвитку коломийки виробилась типова для неї стійка жанрова форма. Як уже згадувалось, одною з головних органічних її внутрішніх рис є усталена ритміка, специфічний коломийковий розмір. Стереотипна його схема — чотирнадцятискладовий вірш. Відхилення від неї через збільшення чи зменшення рядка на один склад зустрічаються порівняно рідко.

Розмір і ритміка коломийки настільки тверді й усталені, що часом вимагають викидання живого складу зі слова, не рахуються з прийнятим у живій мові наголосом, диктуючи свої акценти, невластиві розмовній стихії. Іноді розмір виштовхує з слова зовсім граматично невинуватого голосу, і тоді натрапляємо в коломийці на «бду» замість «буду», «чарвала» замість «чарувала» і т. п.

Ой я жита не сіяла, само жито сходить;
Я козака не чарвала, — сам до мене ходить.

Перекидання ж наголосу під впливом розміру зустрічається в коломийках на кожному кроці, особливо в кінцевих римованих словах:

Ой я того дівча люблю, що раненько встає,
Що білими рученьками коровки пускає.

Ой вже вечір, ой вже вечір, сонце на осиці,
А нашому паничеві чиряк на язичі.

Коби-сь знала, моя мила, яка-сь ми милія,
Яко в літі при роботі вода студена.

Однією із важливих формальних ознак, що міцно в'яже вірші коломийки в єдину художню цілість, є постійна жіноча рима з паралельним римуванням суміжної пари рядків. Наголос в римованому слові завжди падає на передостанній

його склад, хоч природний наголос в цьому слові часто цілком інший. Коломийковий розмір і римування вимагають того, що часом навіть одне й те ж слово в одному й тому ж вірші змушене виступати під різними наголосами:

Ході, любко, танцювати, та й ходи, та й ходи.
Та нап'ємся горілочки, як гусята води.

До речі, тонкий поетичний слух творців коломийок не обмежується одним суміжним римуванням коломийкових рядків. Гнучкість жанру коломийки виявляє себе й у цій сфері: кінцеве римування віршів часто посилюється внутрішньою римою, причому ці рими бувають в найрізноманітніших варіаціях. Інколи внутрішня рима існує без кінцевої і бере на себе функцію ефонічно зв'язуючого коломийку центру. Передзвін рим і асонансів у коломийках надзвичайно багатий і мелодійний. Це можуть красномовно засвідчити найхарактерніші способи внутрішнього римування хоч би в наступних коломийках:

Кавалери, кавалери, є вас до холери,
А як прийде що до чого, нема ні одного.

Ой не рубай калиночку, най горішки родить,
Ой не сватай вдови дочку, най дівкою ходить.

Ой Іванцю, ой Іванцю, купи ми рум'яню,
Та би я ся рум'янила в неділю до танцю.

Коло млина яворина, коло млина кладка,
Я з немилым говорила, а за милым гадка.

І ти бойко, і я бойко, і рабойка-бойка,
Круголичка, невеличка, сама солодойка.

Найширше коломийка виступає в двох- або чотирьохрядковому куплеті. Ця стабільна коротка віршова форма здатна вмістити найрізноманітніший зміст. Коли ж співакові хочеться ширше висловити свої почуття, він вдається до циклізації

коломійок, тобто об'єднання в процесі співу близьких за змістом строф. Виходять чудові разки коломійок з лагідним переливом споріднених мотивів, з приємним логічним розгортанням теми. Поетична краса й змістовне багатство кожної такої коломійкової китиці залежать головню від особистого настрою й хисту співака. Та є й об'єктивні сприяючі моменти. Так, однакові зачини, властиві для окремих груп коломійок, часто полегшують їх об'єднання в процесі співу. Сприяє циклізації їх і те, що в народній скарбниці нагромаджено незліченні запаси цих творів і на всі найхарактерніші випадки безпосередньо оточуючого співаків громадського й особистого життя та людських відносин існує по кілька типових коломійок. Особливо це стосується довготривалих життєвих явищ, людських рис, поведінки і т. д. Коломійки такого змісту побутують довго, передаються з вуст до вуст, від покоління до покоління. Момент імпровізації в процесі відспівування коломійок займає досить непомітне місце. Коломійки-імпровізації не бувають довголітні і мають локальний характер. Проте процес творення нових коломійок іде постійно і не настанню. І особливо проявляється він в сфері громадських тем. Як правило, творці коломійок відгукуються новими творами на ті суспільні події, що безпосередньо ввійшли в їх побут, вплинули на їх долю, розбурхали почуття. Описовість та відстані, зацікавлення політично-абстрактними темами і далекими, непережитими подіями не властиві коломійковому жанрові.

Універсальною, як і ритмічна будова, є й коломійкова мелодія. Коломійка має один мелодійний лад, але це зовсім не означає, що її музикальний зміст одноманітний і бідний. В про-

цесі виконання різними співаками і в різних місцевостях ця мелодія так уміло модулюється, здобуває таку багату музичну варіантність, що не можна не захоплюватися багатством творчої обдарованості народу, який уміє так щедро збагачувати мелодійні узори на традиційній основі. Тільки в селі Ходовичах на Стрийщині І. Колесса записав 41 варіант коломійкового наспіву. «Треба дивуватися, — пише Ф. Колесса, — як коломійкова мелодія, не змінюючи в нічім свого основного строю, приймає то сумний, то веселий характер; раз навіває безмежний сум і меланхолію, другий раз дине силою, енергією і веселістю молодого життя; от тому-то коломійкова форма надається однакою до передання трагічних і веселих моментів народного життя»¹.

Типовою жанровою особливістю коломійок є часта двопланова їх будова: передача почуття, настрою чи думки ведеться на фоні образу з оточуючої природи. Цей композиційний засіб художнього відображення носить назву психологічного паралелізму. В більшості випадків картина життя природи, якою відкривається коломійка, дає своєрідний емоційний тон наступному лаконічному відтворенню людських відносин чи переживань, перебуває в гармонійному співзвуччі, активно підсилює психологічну насагу цілої коломійки:

Шкода трави шовкявої тому облогові,
Шкода мене, молодой, тому дуракові.
Ой не січи та й не рубай зеленого дуба,
Не цілуй же, не обіймай, коли ти не люби.
Воли ж мої полові, чому не орете?
Літа мої молоді, марно з сніта йдете.
Не стій, коно, коло плота, не тунай болота.
Ой не люби, дівко, пана, бо дурна робота.

¹ ЗНТШ, 1906, т. 73, стор. 105.

Хіба ж оці тонкі психологічні асоціації — образи з життя природи — не зразки високого мистецтва? Треба володіти справді великим поетичним хистом і поетично вразливою душею, щоб уловити емоційне споріднення образів шовкової трави і молодої дівчини, щоб відчуті ту ж спорідненість в несумісності рубання зеленого дуба й поцілунків без кохання. Коломійка щедро вбирає в себе й багату палітру древньої поетичної символіки, і тоді психологічний паралелізм-символ (воли і літа) не тільки підсилює почуттєве звучання, але й дає простір для роздумів. Нерідко ж, як в останній коломийці, образ-паралелізм несе соціально-етичний підтекст: в даному випадку образів болота, багна уподібнено пана, і звернена до дівчини осторога стала винятково рельєфною, — це осторога від бруду, брудних відносин.

Особливо багата образами-паралелізмами коломійка кохання. Та й зрозуміло: своїм емоційним малюнком вона покликана зачепити найтонші й найніжніші струни людської душі, знайти в ній голосне відлуння. Психологічний паралелізм дає широкий простір для передачі найрізноманітніших відтінків цього багатогранного і відвічно живого почуття. Коли в коломійках громадсько-го змісту, а також в жартівливих і сатиричних, образ-паралелізм — рідке явище, бо його й дібрати важко, та й економність, властива жанрові коломийки, не дає права займати місце, так потрібне для розгортання соціальних картин, влучного дотепу, гострої іронії чи сарказму, — то в коломійках на теми особистого життя, де пульсують передусім емоції, а не думки, звернення до природи є внутрішньою потребою. Малюнки природи ніби вносять в коломійку тонкий на-

строєвий колорит, окутують висловлене нею почуття серпанком своєрідної романтики, без якої не буває справжнього кохання.

Такою є функція художньо найдосконаліших психологічних паралелізмів.

У значній частині коломійок образ із сфери природи виконує скромніше навантаження, виступаючи як пейзажне тло до теми, а нерідко стає звичайним поетичним зачином, який важко віднести до категорії психологічного паралелізму. Цей своєрідний віршований вступ, поетичний розгін, дає ритмічну канву й риму для цілої коломийки. Наприклад:

Ой вже вечір вечоріє, сонце вже колує.
А хто ж мене, молодую, ввечір поцілує!
Розвивайся, березино, розвивайся, дубе;
Ой не знати, котра моя дівчинонька буде.

В скарбниці художніх прийомів жанру коломийки ці вірші — образи з життя природи — є важливим традиційним матеріалом, часто вживаними готовими формами, переважно в коломійках-імпровізаціях, під час забав, танців, особливо при потребі відгукнутися на даний конкретний факт з вказівкою на певну особу, околицю тощо. Велику роль в цьому грають стандартні формули-зачини, що виступають в найрізноманітніших за змістом коломійках.

Ой піду я до Вербіжа або до Мишина.
Ой чейже мі там полюбить хороша дівчина.
Ой піду я си до лісу, нарубав клинця.
З багацької дівчиноньки все зла господина.
А звідки ти, пане-брате, чи не з Коломиї?
Чи-с не видів, чи-с не бачив дівчини Марії?
А звідки ти, пане-брате, чи не з Городенки?
Чи-с не видів, чи-с не чував дівчини Оленки?

Подібних закостенілих висловів — коломийкових зачинів — нараховується багато: «Ой на горі, на високій», «Ой кувала зозуленька», «Ой мамуню, мамуненько», «Ой на ставу, на ставочку», «Ой козаче, козаченьку», «Ой упала зізда з неба», «Гори мої високі», «Ой зелена полонина» і т. п. Вигуківий же традиційний заспів «ой», властивий українській народній пісенності, є невід'ємним і найпоширенішим елементом коломийкової композиції.

Зрозуміло, що при укладанні коломийок співаки постійно користуються багатими народно-поетичними надбаннями різноманітних художніх образів — символів, порівнянь, постійних епітетів, співставлень, уподібнень і протиставлень тощо. Нерідко в коломийках виступає прийом повторення певного поетичного компонента або з метою привернення до нього уваги, або ж заради приємного звучання, створення таких свфонічних паралелей, які викликають враження внутрішньої ритми:

Сивий коню, сивий коню, сила твоя грива.
Скажи мені, сивий коню, де дівчина мила.

Ой трясеться буковина, трясеться бучина.
Та трясеться до парібка молода дівчина.

Тонке поетичне чуття творців коломийок вдається до таких повторів і з почуття економії, тобто з тим, щоб не завантажувати малюнок зайвими поетичними деталями, щоб всю емоційну силу й акцент сконцентрувати на певній думці чи на певному образі. Сконденсованість змісту досягається шляхом подачі «крупним планом» найістотнішого, найтиповішого в зображуваному об'єкті. Для прикладу погляньмо хоч би на такий

зразок коломийки, де так рельєфно виступає ця своєрідна риса майстерності жанру:

Ой сідаю на коника: гою, коню, гою.
Де ворота відчинені, там дівчина моя.
Де ворота відчинені, де нова брама.
То там моя дівчинонька, як рідная мама.

Таким чином, арсенал художньої майстерності коломийок досить різноманітний; багато художніх і композиційних прийомів перетворилось в органічні властивості коломийкового жанру. Всі вони полегшують творення нових коломийок, обумовлюють рухливість та оперативність цього виду народної пісенності. Вони ж сприяють тривалості життя коломийок, бо забезпечують легкість їх запам'ятання й усної передачі.

* * *

Жанр коломийки, як уже згадувалось, відзначається винятковим тематичним багатством, надзвичайною різноманітністю змісту. Коломийка відобразила широкі коло явищ оточуючої дійсності. В процесі розвитку важливим її здобутком стала громадська тематика, характер якої змінювався в залежності від кожної історичної епохи в житті народу і визначався ступенем участі трудящих в громадсько-політичному житті країни. Зрозуміло, що в часи кріпацтва та в капіталістичну добу панівні класи до мінімуму обмежували участь народних мас в цьому житті. А це в свою чергу клало відбиток на їх поетичну творчість, передусім звужуючи її громадські обрії, бо ж народ оспівує лише те, що безпосередньо переживає, відчуває і розуміє.

«Щоб яке діло відкликалося в пісні народній, — справедливо зазначав ще І. Франко, — до

цього треба: 1) щоб те діло було йому близьке, дотикало часто його життя, вражувало ненастанно його увагу; 2) щоб воно дотикало не певні вибрані одиниці, але цілу масу народу чи то в цілім краю, чи тільки в певній місцевості, т. є., звівши це на інші слова, щоб було діло більш економічне, ніж політичне, і 3) щоб діло те було для народу ясне і зрозуміле. Ті причини пояснюють нам, чому, наприклад, так багато пісень зложив наш народ про рекрутчину, появу, котра повторюється рік-річно і близько дотикаючи кожного особника в народі, — а так мало пісень про війни, в котрих хоч і були українці-воєнки, але котрі велися не в нашім краю, велися за діла, нашому народові чужі і незрозумілі...»¹

Ось чому в орбіту громадських мотивів у коломийках дорадянської доби ввійшли передусім такі загальні довготривалі соціальні явища, як панщина, рекрутчина, опришківський рух, еміграція в Америку, соціальне розшарування на селі. Народ складав про них пісні не як сторонній спостерігач, а як безпосередній учасник, — з необхідної потреби вилити свої почуття і враження від цих явищ. Громадські коломийки якнайменше несуть в собі елементу історичної документальності (вона зустрічається лише як виняткові рідкісні крупинки), зате вони є багатим художнім узагальненням колективного ставлення до згаданих подій, висловом народної соціальної свідомості, народного уявлення, розуміння, переживання, сприйняття та оцінки соціальних явищ певної епохи. І це — головне в коломийках такого змісту.

¹ І. Франко. Вибрані статті про народну творчість, К., 1955, стор. 142.

Коломийки громадського звучання виявляють високий етичний та естетичний кодекс трудового народу. В основі його лежить прагнення до свободи й справедливості, ненависть до поневолювачів. Етика хоч і пригніченої, але сповненої почуттям своєї гідності людини, а не етика раба, всюди виступає лейтмотивом в коломийках на суспільні теми дорадянського часу. В них відчувається сила духу, протест і обурення несправедливими порядками. Реалізм коломийок цього гатунку має гострий викривально-критичний характер. Соціальні почуття пригнічених вилилися тут широким повноводним потоком, розбурхані хвилі якого часто-густо забирають аж у сферу родинно-побутових відносин.

Поетично-образна система громадських коломийок дорадянського часу усім своїм багатством підпорядкована єдиній ідейній меті — осудові суспільних несправедливих порядків, показові й викриттю соціальної неправди. Поетичному слову рухливої коломийки належала важлива роль у формуванні громадських настроїв трудящих карпатського краю, і тому творчі коломийки прагнули до гранично чітких малюнків життя, виконаних рельєфними реалістичними художніми образами. Зокрема, у коломийках про панцизників часи що не вислів — то новий образ, нова сторінка тяжкого народного лиха. Побой на панському дворі, знущання економів над кріпаками, бідкування прислуги у фільварках, наруга над людською гідністю відображені в коломийках в усій страшній правдивості.

Ой біда, каже, біда, а де біду скласти.
Та нав'ю ї на куделю та буду ї присти.

Вдумаймося в цей малюнок монотонного, виснажливого та докучливого прядіння, над яким в ті часи марніли жінки, тягнучи безкінечну нитку, — і перед нами розкриється вся глибина даного образу, розширеного для показу всієї долі трудової людини. Або вслухаймося в коломийку:

Не бий мене, отамане, не бий мене, пане.
А хто буде лани жати, як мене не стане?

Яку муку й зпущання треба було перенести кріпакові, щоб з його грудей вирвалось страшним стогоном оце рятівне прохання. Та «тонкі палиці», що виступають частою деталлю коломийок про панщину, викликають і інші ноти, загрозливі й сильні. Вони гнівно звучать у формі прокльонів панам та їх лакизам:

Бодай пани панували, бодай пани жили,
Бодай пани в Галичині кайдани носили.
Бодай пани поцезали, бодай поздихали.
Бодай більше нашу кровцю із нас не спивали.

На панську сваволю народна пісня відповідає обуренням і гнівним прокльоном; для передачі дошкульних «побажань» ненависним визискувачам добираються такі образи й ситуації, які несуть в собі максимум зневаги до панства. Творці коломийок раді б бачити, щоб отаману «дідько очі вибрав», щоб «пани до циганів на жебри ходили» і «за плугами хробачки збирали», щоб «панам по коліна ноги повблазили...» Породжені ненавистю трудящих до експлуатації, ці знижені образи передають ту ступінь соціального протесту, яку Т. Шевченко влучно назвав «наївною невинною помстою». Але селяни часто-густо підносились і на вищий ступінь протесту — до

збройних виступів. Крилата коломийка тут ставала закликом до боротьби з панам.

Чи ти знаєш, пане-брате, що будем діяти?
Виріжемо пестик панив, будем панувати.

Героїв боротьби з поміщиками, месників за народну кривду — опришків — коломийкова творчість відобразила широко і прихильно, особливо відтінюючи їх хоробрість та нещадність з панам:

Є у мене топір, топір та й кована бляшка,
Як топірцем помахаяю -- ні пана, ні ляшка.

Характерно, що коломийки про опришків (гайдамаків) овіяні своєрідним ароматом свободи, товариства, романтикою відваги та одчайдушності. Ця вабляча струна тривожила гарячі, непокірні натури легіонів і не одного з них повела гірськими плаями в опришківські табори.

Чи не найбагатшим і найчисленнішим циклом громадських коломийок є рекрутські. Бранка в цісарську армію щорічно глибоко бентежила село, відбираючи в нього найздоровіші і найміцніші сили. Не дивно, що коломийки про солдатчину рясно політі материнськими, дівочими та й самих жовнірів-новобранців сльозами. Відбір в армію народ сприймав як тяжке поневолення («Ой неволять, пане-брате, неволять, неволять»). Реалістичний, типовий для цих коломийок образ обтятих панам-комісарами кучерів символізує загублену волю й молодість; сама ж служба прирівнюється народом до карі за злочини:

Чи я тобі, пане війте, дитину зарізаю,
Що ти мені, молодому, кучері обрізав?
Чи я тобі, пане війте, переорав межу,
Що на мене закладаєш цісарську одержу?

Особливо голосно звучить в коломийках обурення трудящих соціальною несправедливістю, що панувала в час рекрутських вербувань, коли комісія

Багацькі вибирає, додому пускає.
А бідними сиротами діри затикає.

Щедро й хвилююче відобразили коломийки гіркі й безутішні роздуми новобранців над своїм безрадісним майбутнім, тяжкий смуток прощання з родиною й коханою дівчиною, дівочу журбу за милим у довгій розлуці. В цих творах зустрічаємо справжні згустки глибокого почуття, передані лаконічними, але до сліз вражаючими поетичними образами. Ось хоч би розмова милих при розставанні — скільки в її суворій художності емоційного змісту!

— Кому, кому, моя мила, сорочечку шиеш?
— Тобі, тобі, мій миленький, бо на війну йдеш
— Не ший, не ший, моя мила, тонкими нитками
Будуть її розшивати на війні кулями.

Ще похмурішими й вразливішими кольорами малюють коломийки саму солдатчину, тяжку муштру з побоями і наругами над жовнірами. Коломийки про солдатське життя в цісарській армії — це зойк приниженої і ганьбленої душі. Битий і муштрований солдат проклинає і цісаря, й армію, й офіцерів, і навіть зброю («бодай тії карабіни в огні погоріли»), що неволять його та мучать. Нестерпні знущання народжують потні відчаю, і ці поти передають у всій повноті жах солдатчини:

Воліла-сь мі, моя мати, в колісці вдушити.
Ніж мня мала-сь віддавати цісарю служити.
Бій як я си нагадаю ту рекруцьку біду:
Суха земле, розступися, я під тебе піду.

* * *

Крім викривальних творів, спрямованих проти панщини і рекрутчини, широко відомі коломийки про гірку наймитську та заробітчанську долю. Важка праця без похвали, чорна сорочка, загублене здоров'я на чужих нивах і дворах — ось головні мотиви й художні деталі цих коломийок. Поневіряння сироти-наймита розкривається контрастним зіставленням:

Отецький син обідає, ще кури не піли.
А наймит те обідає, що діти не з'їли.

Наймитська служба не краща рекрутської: та ж неволя, ті ж приниження. Не випадково в образності й емоційній мінорній гамі обох цих тематичних циклів багато спільного, та й виспівані вони народом з однаковим глибоким уболіванням — як за «бідного жовніра» так і за «бідного наймита» (навіть епітет «бідний» в обох випадках найбільш вживаний). В рекрутських коломийках часто виступає образ «кривавих сліз», «кровці по коліна», у наймитських — образ «кривавого поту»; як і жовнір, наймит проклинає панів, жадає, щоб «поле багацькее сім разів горіло, не раз мое здоров'ячко на ньому осіло». В хвилинні ж, коли від тяжкої безпросвітної роботи і знущань стає нестерпним саме життя, з наймитських вуст зриваються ті ж слова розпуки, що й з вуст цісарського солдата:

Воліла-сь ми, моя мати, в купелі втопити.
Ніж я маю, молоденька, на людей робити.

За цими пекучими словами, викликаними страшним визиском, чується велика трагедія трудової людини. Для її відтворення в коломийці

береться якийсь один, але найгостріший момент з переживань наймита, коли йому навіть життя стає немилим, і слухачі вже уявляють все, що передувало цьому моментові. Взагалі, коломийці за самою її природою не властиве деталізування й мотивування, як і не властива індивідуалізація персонажа. Цей рід пісні ніби розраховує на життєву мудрість колективного слухача, і тому часто-густо в коломийці без особливих мистецьких засобів дається лише гола фіксація певного явища чи почуття. В таких випадках важливу емоційно-впливову роль відіграє те, що розкриття їх ведеться від першої особи, яка ніби ділиться з іншими своїм досвідом.

А за тії штирі шустки кладуть ня на ноші.
Штирі шустки, штирі шустки — невеликі гроші.

Правдивість цього малюнка тяжкого робітничого життя в Бориславі вже тому не викличе жодного сумніву, що про нього розкаже сам робітник. Так цей своєрідний суб'єктивний момент в громадських коломийках надає переконливості малюнкам об'єктивної дійсності.

Подібний прийом зустрічаємо в більшості коломийок соціально-викривального плану — і в тих, що малюють нестерпний визиск робітників на бориславських копальнях воску, і в тих, що відображають життя лісорубів-заробітчан, і в коломийках про еміграцію, про злидні й голод у селах. В них чуємо голос потерпілого, слово живого свідка, що особисто переніс весь тягар експлуатації і соціальної несправедливості. Ось, прикладом, як рельєфно розповідає коломийка про долю галицьких емігрантів у Америці:

Ой пішов я в Америку хліба заробляти,
Та прийшлося на вулиці з голоду вмирати.

Тільки той, хто на власній шкірі відчув принади американського «раю», міг дати йому таку недвозначну поетичну характеристику. Про бідкування емігрантів в Америці й Канаді створено чимало співанок та коломийок. Вони пройняті пекучим болем та розпучкою, сповнені розчарування і глибокого обурення до заокеанських визискувачів. Горе, «жаль тяженький», плач за рідним та вітчизною, голод і каліцтва — ось мотиви й домінуючі тони цих співанок. Їх голосно озвучує почуття ненависті, що й тут проривається переважно у формі стихійного прокльону: «бодай тота Америка, бодай ся запала».

* * *

Чи не головним об'єктом громадських коломийок дорадянської доби стала сільська дійсність, конфлікти в селі, зумовлені капіталістичними відносинами. Твори цієї тематики пронизані яскравою соціальною тенденцією трудових мас, колективній свідомості яких ворожа егоїстично-хижацька мораль визискувачів. Свої соціальні антипатії до багатіїв — сільських здирців (куркулів, орендарів, війтів, жандармів, попів тощо) творці коломийок висловили як самим їх змістом, так і композиційно-образною тканиною, прийомом художньої типізації явищ сільського життя. Особливо характерним для цього циклу коломийок є сатирично-розвінчувальне зображення при допомозі контрастування явищ дійсності в вузьких рамках одного твору. Класичними зразками такого художнього розв'язання соціальної теми можуть бути коломийки:

Ой прийшов я до села — громада бідує:
І ніл дере, і дяк дере, і ніл не дарує.

Буковина стала бідна, лиха цілі хмари,
Було в людей по корівці, і тоті забрали.
Орендарі — по корівці, пані беруть діти.
Бідна ж наша головонько, де нам ся подіти.

Збірним, не індивідуалізованим образом ворога, що уособлює певну соціальну верству, в коломийці досягається важливої мети — масовості розвінчання численних прототипів, існуючих в житті. Так, наприклад, якими різними між собою не були сільські війти (характерами, зовнішністю, віком тощо), спільним для всіх них була розбещеність, здирство; життя коштом громади. Саме ці їх типові риси і стали об'єктом викриття, внаслідок чого узагальнений образ війти в наступних коломийках дошкульно влучав по кожному окремому представнику цієї категорії сільських павуків:

Ой як війта не любити, коли одна рада:
Як війт купить горілоньки, заплатить громада.

З особливою майстерністю й художньою щедрістю відтворені соціальні погляди трудового народу в тих коломийках, де переплітаються ліричні і громадські мотиви. Кохання і родинне життя були невід'ємно пов'язані з соціально-економічними обставинами, — це було одним з животрепетних і болючих питань в житті старого села; і тому воно знайшло широкий та багатограний художній відгомін в численних коломийках.

Контрастний прийом зображення, властивий громадським темам народної пісенності, виявляється в цих коломийках передусім в емоційному освітленні теми й об'єкту зображення. Так, по статі бідного парубка чи дівчини окреслені з щирою симпатією, привабливо і ніжно, їм віддана вся теплота душі складачів коломийок. Багаті ж,

навпаки, змальовуються з відвертою антипатією, сатирично загостреними образами. До бідної дівчини коломийка прикладає епітети: срібна, гожа, красна, рум'яна, роботяща, господиня. До багатой ж — паршивая, згорблена, без'язнка, мізерна, лєдача, невмита, недотепа. Портрет бідної привабливий, вона чорнобрива і «рум'яна, як калина», а багата — «кривописка», «мотузком сі впerezала, булька грає з носа» і т. д. Такий же і багацький син: «дівка в руках, люлька в зубах, на бороді слина».

Естетика народної поезії, так яскраво виявлена в коломийковій творчості, відкидає багатство як критерій краси; багатство не має доброї слави в народній пісенності. І це цілком закономірно: в класовому суспільстві, особливо в капіталістичну епоху, праця й багатство вступили в гостре протиріччя, стали антагоністичними поняттями. А оскільки багатство стало набуватися за рахунок чужої праці, народна естетика виключає його зі сфери красивого. Головним критерієм краси в ній виступає праця, та інакше й не може бути в трудового народу. Праця — джерело життя трудових мас, і тому справжня краса невід'ємна від праці. Не випадково одним із провідних аспектів сатиричного викриття сільських багатіїв є показ їх лінивства й недотепства:

Багацькая дівчинонька до танцю, до строю,
А як вийде на роботу, то — як купа гною.

Вище багатства, що виступає звичайно то в образі волів, то землі, ставить народна естетика людську красу, вроду, характер:

Ой летіла зозуленька та з поля додому,
Видзюбала пшениченьку, лишила солому.
А що ж мені по соломі, коли нема зерна.
А що ж мені по багатстві, — дівчина мізерна.

Врода, краса дівчини, почуття кохання — ось зерно, з якого зростуть справжні родинні відносини; багатство ж прирівняно до соломи. А як майстерно висловлена ця глибока народна мудрість, яким чудовим поетичним паралелізмом! В деяких зразках вона передана в місткій, майже афористичній формі:

У зеленій полонині зелена тополя:
Ліпше дівку файну взяти, ніж сім угрів поля.

Характерним виявом естетики народної поезії в коломийках про багачів є навмисно знижені художні образи. Малюючи соціально чужі трудовим масам явища, вона не церемониться в доборі соковитого дошкульним змістом вислову, не впадаючи в той же час у грубу лайку. Сатира громадських коломийок такого роду надзвичайно гостра й вразлива. Якщо треба розвінчати хизування багачки, то до послуг коломийці тут стане ціла шеренга ущипливих аж до образи порівнянь на зразок: «гонорна, як та свиня чорна». Коли співакові захочеться передати всю глибину своєї ненависті до багачки, він вдасться до злого насміху, до занадто приземленого поетичного образу, лише б той доніс всю силу соціальної зневаги:

А я бідну посватаю, най ся бідна тішнеть.
А багацькій — посторонок, та най ся повіснеть.

Народна трудова мораль виключає з сфери прекрасного не тільки багатство й багатіїв-визискувачів, але й вірну їх прислужницю — церкву та всю духовну касту. Ясніше ясного висловила цей погляд народу коломийка:

Не тото ми соколятко, що в церкві співає,
А тото ми соколятко, що воли впрягає.

Взагалі коломийки, як і прислів'я та анекдоти, є дуже цінним джерелом для ствердження думки, що народному світоглядові не властива віра в бога. В своїх коломийках трудящі демонструють повну байдужість до церкви і бога, а якщо й зачіпають його, то кепкуючи, іронізуючи, зводячи нанівець всю бутафорию церкви — її святих, молитви, поняття про гріх, віру в загробне життя. Ось типові приклади цього:

Співаночки, ладканочки, — тото добре знаю.
А «отче наш» та «вірую» — тото не гадаю.
Не того йду до церковці, богу ся молити.
Лиш того йду до церковці, — на любовку дивити.
Ой любив я дівок сорок, а молодниць триста.
Дякувати господові, що ще душа чиста.

Якщо відносно абстрактних церковних понять коломийка обмежується переважно таким легким жартом та іронією, то для конкретних служителів церкви — попів — вона не жаліє вогню нещадної викривальної сатири. Темати її викриття є попівська захланність, розбещеність, аморальність. В образній системі антипопівських коломийок якнайяскравіше віддзеркалились атеїстичні моменти народного світогляду, які часом проявляються дотепним богохульством (як у тій коломийці, що запрошує попа сповідати здихаючу кобилу). Понад сто років тому В. Г. Беліцький в славнозвісному «Листі до М. В. Гоголя» писав про російський народ, що він «з натури глибоко атеїстичний», що «духовенство перебуває у загальній незазі у російського громадянства і російського народу». Досить ознайомитися з численними антицерковними коломийками, щоб подібне сказати і про світогляд українського народу.

Громадська коломийка дорадянської доби

всією сукупністю своїх художніх засобів та емоційним колоритом є глибоко оптимістичною. Оптимізм, як притаманна внутрішня якість цього жанру поезії, обумовлений і походженням коломийки, що первісно являла собою бадьорний жартівливий супровід до танку, і, головне, тим, що творцям її — колективу, як казав М. Горький, песимізм не властивий. Розвінчувальний реалізм при висвітленні соціальних явищ життя — яскравий вияв цієї якості коломийок. «В них, — як вірно зазначив укладач «Малорусских и червоно-русских народных дум и песен» ще в 1836 р., — видно весь насмішливий характер українця, якому в годину лихоті долі залишилась одна утіха — сарказм». В сарказмі, іронії, гуморі й сатирі коломийок, в прокльонах і нотах гніву та ненависті, спрямованих проти панівних верств, нарешті, в художніх образах коломийок, налитих почуттям народного горя і одночасно прагненням ударити лихом об землю, — всюди чується сила опору трудового народу визискувачам, його тверда віра в правду і настирливе шукання соціальної справедливості.

Збагачення коломийок все новими й новими соціальними темами та мотивами — одна з головних закономірностей їх розвитку. В умовах радянської дійсності цей процес відбувається досить інтенсивно, бо ж небачено розширилась сфера діяльності трудящих. Їх громадські інтереси та свідомість зросли до осмислення подій і явищ загальнодержавного масштабу. Творці народних пісень виступають від імені колективу нової якості, колективу, що усвідомлює себе політично як господар країни. Звідси — своєрідність і широта громадських тем і мотивів, звідси — високий радянський патріотизм, яким пройняті сучасні ко-

ломийки. Ідейно вони вливаються в загальний могутній потік українського радянського мистецтва слова як барвистий, сповнений переливами народної безпосередності струмінь громадянської колективної лірики.

За своїм художньо-емоційним звучанням сучасні коломийки являють повну протилежність коломийкам дорадянської доби. Давні громадські коломийки дихали почуттям колективної ненависті до пануючих верств, в їх образній системі переважали ноти незадоволення й похмурі кольори. Сучасна радянська коломийка — вислів радісних почуттів звільнених від гніту трудящих, в ній пульсує ритм бадьорого творчого ентузіазму; її художні образи і весь колорит — світлі, життєрадісні, серед них постійно зустрічаємо ідейно-узагальнюючі образи Ленінового сонця, ясної кремлівської зірничі, червоного цвіту, життєдайного саява ідей Комуністичної партії, щастя возз'єднаного краю. Нове повнокровне життя народу відізналося й новими піснями:

Ой сміюся я піснями новими, ясними,
Бо пропали клятї пани з скарбами своїми.

Ствердження нового радянського життя в конкретних його проявах і гостре заперечення віджилого, антинародного — головна тенденція сучасної коломийки. Тематика радянських коломийок карпатського краю надзвичайно різноманітна. В ній відобразились всі найвидатніші суспільні зміни й події останнього двадцятиріччя в народному їх сприйнятті і тлумаченні. Передусім підро відгукнулись коломийкою українці західних областей, буковинці та закарпатці на возз'єднання з Радянською країною. Для цієї теми вони дібрали з своєї поетичної скарбниці

найяскравіші та найсердечніші художні образи і через них висловили свої почуття:

Ой зацвіла калинонька, на ній цвіт рожевий.
Відколи ми панів збулись, став нам світ веселий,
Закувала зозуленька в гаю на калині,
Ой радісно жити стало в нас на Україні.
Ой по полю широкому процвітають квіти.
Виростаєте на утіху, малесенькі діти.
Виростаєте, процвітайте, як цвіт на калині,
Бо вже сонце засіяло по всій Україні.
Ой кувала зозуленька в лузі на гаузі,
Україна, як калина, в Радянським Союзі.

Картина відродження краю передана в найтиповіших для народної творчості образах — порівняннях України з калиною, радості з цвітінням, весною тощо. Давній образ — символ калини, вживаний в подібному плані ще в часи Б. Хмельницького, тут зазвучав по-новому, передав радісні патріотичні почуття, викликані возз'єднанням всіх українських земель в Союзі РСР. Таке «схрещення» традиційного, але відповідно переосмисленого образу з животрепетною сучасною темою є одною із закономірних рис сьогодинішнього процесу розвитку народної пісенності; і чим оперативніший жанр, тим вона яскравіше виступає.

Художньо-композиційною особливістю коломийок на теми возз'єднання і сьогодинішнього дня села є контрастне протиставлення нового життя похмурому минулому. Такий прийом дає змогу образно й емоційно підсилити картину сучасного, отже, й ствердити соціалістичну дійсність.

Ой у полі криниченька, там вода холодна.
Колись панові робила, ходила голодна.
А тепер я колгоспниця і горя не знаю.
Потруджуся, не лінюся, — всього вдосталь маю.

Провідними темами громадської радянської коломийки, крім теми возз'єднання, стали події Великої Вітчизняної війни (передусім партизанський рух в Карпатських горах), найрізноманітніші сторони життя колгоспного села і побуту робітників. В сучасних коломийках голосно звучить відгомін трудового піднесення народу, радість нової радянської дійсності:

Світить сонце у Карпатах, світить та й не згасне.
Життя наше розквітає, радісне, прекрасне.

Багато коломийок, як влучно підмітив М. Т. Рильський, відображають «єдність радянського народу і його державної свідомості», в їх ліричних нотах чується хвилювання й захоплення величними планами комуністичного будівництва, щире прагнення кожного внести свою долю у виконання цих планів:

Закувала зозулиця та на тілі смерічці.
Ой які величні цифри в першій семирічці.
Ой ви, хлопці-вічарики, хлопці молоденькі.
Та приходьте у Донбас, на шахти новенькі.
Ідуть хлопці-комсомольці у ліс працювати.
Батьківщина будуватиме, треба лісу дати.

Висловлюючи ці почуття в разках тематично об'єднаних коломийок, самодіяльні хори й ансамблі колгоспів та підприємств карпатської землі відкривають, а іноді заключають цикли таких коломийок характерними заспівами:

Повій, вітре, з Верхівщини ой через ялиці
Та понеси нашу пісню у Москву-столицю.

Або:

Ой гуцуле, ой гуцуле, піднеси трембіту.
Хай почують нашу пісню по усьому світу.

У цьому заспіві знайшов відображення народний погляд на власну пісню: пісня — це голос народу, це своєрідний посланець і глашатай його дум та почуттів. Після такого заспіву на крилах коломийки трудящі передають столиці своєї Вітчизни — Москві, братнім народам, ленінській партії і безсмертному Ленінові то свою сердечну вдячність за визволення й щасливе життя, то поетичний рапорт про свої творчі трудові досягнення, то свої почуття любові і свою клятву вірності.

Всі ці теми вносять в коломийку публіцистичний елемент. Властиве цьому жанрові конкретно-реалістичне відображення явищ дійсності збагачується. У тканину коломийок починають входити й оспівуватись поняття та ідеї політичного і суто етичного порядку. І це є свідченням інтенсивного розширення духовних інтересів сучасних творців та носіїв народної пісенності.

Висвітлення масштабних тем, що узагальнюють погляди й думи народу про сучасне життя, вимагає розширення рамок коломийкової форми, і це активно відбувається останнім часом шляхом створення на коломийковій основі співанок (своєрідних «великих» коломийок, об'єднаних тематично, циклізація яких відбулася вже в процесі їх творення). Це явище в коломийковій пісенності обумовлено в значній мірі вимогами таких колективних виконавців, як ланка, гурток художньої самодіяльності тощо, а також творчою активністю окремих народних поетів-коломийкарів.

За своєю поетичною виразністю, емоційною силою художнього образу сучасні коломийки в кращих своїх зразках належать до чудових, відшліфованих активним обігом (безпосередньо в

побуті й на самодіяльній сцені) перли народної пісенності. В своїй сукупності вони складають велику узагальнюючу картину нового життя трудящих карпатського краю.

* * *

В основній своїй масі коломийки відображають господарські заняття, щоденний побут, родинні відносини, а особливо — кохання. Вони є справжнім золотим розсипом поезії. В художньо досконалих, відстояних образах віддзеркалились у цих коломийках вабляча краса гір і полонин, своєрідний колорит життя та звичаїв бойків, лемків, гуцулів, надзвичайне багатство особистих переживань людини.

Важко навіть назвати такі явища навколишнього світу, яких би не торкнулася коломийка. Про все в ній висловив народ своє поетичне судження, в ній переливаються найрізноманітніші почуття. Так, любов до рідної землі в коломийці передана тонкими спостереженнями над життям навколишньої природи:

Вже зозуля кує, кує, бо весноньку чує.
А соловій вже щебече, бо бук листя мече

Поезію гір і полонин щедро ввібрали в себе коломийки про таке господарське заняття, як вівчарство. Давніше вигін маржини (худоби) на літування в гори супроводжувався так званим полонинським ходом. Сільська молодь і господарі проводжали вівчарів з отарами далеко за села, співаючи по дорозі полонинки — тобто коломийки та співанки про вівчарів, гори, полонини та про кохання. Головний образ полонинок — «вівчар молоденький», провідні теми — життя

пастухів на полонинах, їх роздуми в розлуці з коханою тощо. В цих коломийках раз у раз зустрічаємось з такими специфічними деталями вівчарського побуту, як ватра, колиба, трембіта, жентиця... Хоч до вівчаря і прикладає народ епітет «бідня», входячи в його нелегке становище пастуха-наймита, все ж від цих співанок лине бадьорий настрій, породжений свободою на лоні чудової природи.

Та навесні динка красна, пташеньки співають,
В полонині іще краще вівчарики грають!

У великому потоці лірично-побутової коломийки найчисленнішими і поетично найбагатшими були й залишаються коломийки кохання. Вони відобразили найтонші порухи людської душі — від соромливих, ледь вловимих поглядів захоплення, від перших проявів симпатій між легінем і дівчиною аж до всіх перипетій сімейного життя, не виключаючи й гумористичної сторони відносин серед людей похилого віку. Коломийки про кохання — це чи не найстійкіші твори цього жанру, бо ж почуття, яке дало їм тематику й зміст, властиве людям завжди. І тому створені в минулому майстерні коломийки про ці «вічні» загальнолюдські переживання мають неперехідне значення, сприймаються сьогодні як жива хвилююча поезія. Вони ідуть до нас не як традиція чи музейна реліквія, а як цілком сучасне явище. Породжена інтимними людськими почуттями, ця коломийка переходить з покоління до покоління майже незайманою суспільно-історичними подіями поезією. Тільки зрідка в ній промайне поодинокі риса, опромінена соціальним відсвітом певної доби або побутом старого села. Слухаючи коломийки кохання в процесі співу, ми

часто не в спроможності сказати, котра коломийка народилася в наші дні, а котра створена століття тому. Бо й справді, хіба нині закоханий хлопець не може похвалитися своєю милою тими ж словами «коломийки, що й легінь — сучасник Юрія Федьковича:

Ой мож знати, мож пізнати, котра моя мила,
Личко красне, як калина, сама чорнобрива.

Живучість і нестаріючий характер ліричної коломийки пояснюється ще й тим, що в основі її естетики лежить народне розуміння краси, пов'язане з працею, здоров'ям (зовнішня постава, врода) і розумом людини, а в основі етичних принципів, відображених коломийкою, — відстоювання людської гідності, зокрема дівочої гордості, широї любові й вірності, а не шлюбу з розрахунку, взаємної поваги й дружби в сім'ї, з одного боку, і засудження таких людських вад і пороків, як неохайність, лінивість, хвалькуватість, позерство, брехливість, розпуста, — з другого. В наш час ці естетичні й етичні критерії залишаються в повній силі, отже, й народно-поетичні твори, засновані на них, зберігають і нині свою активну виховну дієвість.

Візьмімо для прикладу сатирично-гумористичні коломийки про хлопців і дівчат, якими звичайно перекидаються парубки й дівчата на гулянках, при танцях і колективних зустрічах, залицяючись одні до одних в формі дотепного взаємного кепкування. В цих коломийках відображено народне розуміння негативного в людині, всяких людських вад — ледарства, злодійства, неввічливості. Змалювання й викриття ведеться прийомом згущення реалістично-сатиричних об-

разів-деталей і яскравих гіперболізованих порівнянь, влучно дібраних з оточуючої обстановки. Так, у хлопців, над якими кепкують дівчата своєю коломийкою, «голови, як макітри, животи, як нечки» або «черева в них, як корита, голови, як довбні». А ось не масовий, а індивідуальний портрет хлопця-зайнаки:

Сякий-такий парубчина, набакир шапчина, —
В пску люлька, з носа булька, на бороді слина.

Чим не своєрідний портрет «стиляги»? І хіба ця коломийка не влучає дошкулюю по сучасних любителів похизуватись і позерах? Знайдуть своїх прототипів серед нинішніх «маминих доньок» і образи коломийок, що висміюють лінивство:

Та парадна відданиця на печі дрімала.
Сорочину не випрала, води ся бояла.
А в суботу на роботу прийде за ня мама,
А в неділю на гуляння прийду собі сама.

Як бачимо, побутово-сатиричні коломийки не згубили своєї критичної сили і досі.

А що вже казати про найкращі перлини цього жанру — коломийки про кохання! В їх поетичну тканину творці внесли виняткове багатство художніх образів, ліризму, душевної теплоти й ніжності. Виспівані закоханим серцем, вони відобразили найсвітліші, радісно схвилювані дні життя людини, що залишаються їй завжди і всюди чарівним ласкаво-журливим спогадом. Повнота й краса почуття розбудила багату поетичну фантазію, і коломийка кохання райдужно загра-ла колоритними переливами художніх образів. Все — і емоційна та поетична краса, і тонке за-

глиблення у внутрішній світ людини — зробило коломийки цього величезного циклу невягучими і дорогими для кожного покоління. Будучи за своєю художньою досконалістю класичною спадщиною народної поезії, найкращі зразки цих коломийок в той же час здатні активно супроводити й виражати поетичною пісенною мовою інтимні почуття нинішньої молоді.

Мудра народна коломийка дивиться на кохання як на життєдайне почуття:

Ой якби ся не хмарило, дощу би не було,
А якби ся не любили, життя би не було.

Безпосередньо і щиро розповідають коломийки про це чисто людське почуття в усьому його розвитковій й складності, в усій багатій гамі переживань. Тут і перші хвилювання та роздуми, і побачення та неспівливі пестощі, і взаємна щира палка любов, тут і розлука, і зрада, тут і соціальні перешкоди щастю закоханих і т. д. При змалюванні всіх цих явищ та відчужень коломийка завжди приймає сторону закоханих, симпатії народу завжди на боці справжнього почуття: вибір милої чи милого — вище бажання батьків, і поезія не картає в цьому випадку молодь за «свою волю»; зрада старому й нелюбому чоловікові — закономірна; відмова в народстві заради кохання — похвальна в народній поезії. Все це свідчить про високий моральний рівень творців і носіїв коломийки, про чисту й здорову народну етику. До змалювання поста-тей милого і милої народна коломийка залучила, здається, щонайкращі й найніжніші поетичні образи, наявні в пісенній скарбниці. Написані ці постаті живописно, з захопленням і притаман-

пою закоханому серцю ідеалізацією. В коханій дівчині — все чарівне, гарне, привабливе; в її речах звичайні побутові речі стають ідеальними:

Попід гору високою дівча воду несло.
Золоті коновочки, срібне коромесло.

При змалюванні коханої чи коханого коломийка користується характерними для народної поезії прикрашувальними епітетами та порівняннями зорового сприйняття. При допомозі зорових образів квітів, калини, зеленого явора, сонця, зірок досягається надзвичайна рельєфність і картинність малюнка, який емоційно підсилює народнопоетична символіка кольорів (червоний — знак здоров'я, краси; зелений — молодісті; білий — чистоти).

А мій милий, як сніг, білий, а я — як калина,
Якби-м пішла попід стріхи, то би-м запалила.

Ішов милий доріжкою, мила долиною,
Зацїв милий роженкою, мила — калиною.

До милого, що «найкращий межі парубкам», прикладає дівчина найдобірніші за красою й ласкавістю поетичні образи: він — «красний, як у траві чічка», «як в гаю смерека», або ще більше — «як на небі сонце», в нього «вічка ясні», «високий станочок», «чоботята на обцасах, холошната білі», «сорочечка вишивана, китпар писаненький», в нього «сіяють кучерики на всю полонину», а як «їде полем сивим конем — дивитися мило». Здається, всю силу свого кохання прагне перелити співачка в ці мальовничі образи, щоб піднятися на їх поетичних крилах та на крилах свого почуття над буденним життям.

Не меншим поетичним багатством виблискують коломийки, в яких виступає образ коханої.

В них використана вся щедрість мовної синоніміки, що передає ніжність і ласкавість почуття. Хлопець звертається до своєї милої словами: миленькая, кучерявка, білявка, рибка, солоденька, моя дівчинонька. Його захоплюють і приваблюють в ній «біле личко», «очка чорненькі, як терни на галуззі», «хід тихенький», «личко, як яблучко, як мід солоденький». В оспівуванні дівчої вроди коломийки часто підносяться до вершин майстерності, створюючи образи виняткової досконалості і рідкої краси:

А вже ж я ся не дивую, чому Марця красна,
Коло неї вчора рано впала зоря ясна.
Як летіла зоря з неба та й розсіпалася,
Марця зорю позбирала та й затикалася.

Дуже вмілим поетичним способом відобразили коломийки, поруч з вродливістю, й інші привабливі якості дівчини, що викликають почуття кохання до неї. До таких якостей народна поезія і мораль відносять передусім ласкавий і веселий характер (дівчина-засмута є об'єктом саатири коломийок), працьовитість і цнотливість у коханні. Чудово і просто оспівано ці дівочі риси. Наведемо хоч би по одній коломийці про кожну з них:

Ой весела дівчинниця, весело ся сміє,
За веселов дівчиницев теплий вітер віє,
А я тото дівча люблю, що раненько встає,
Що білими рученьками коровки пускає.
Ой чим далі в Волощину — вся земля волоська,
Підмовив-бим дівчиноньку, — піде поголоска.
Підмовив-бим камінь, камінь, з-під каменя воду,
Лиш не можу підмовити дівчину молоду.

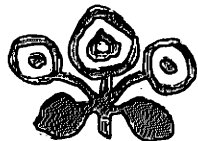
В коломийках про кохання, зустрічі й розлучення закоханих дихає щире, безпосереднє почуття. В них немає жодної манірності й штучності.

Другим струменем родинно-побутової коломийки, що виступає паралельно з ліричним, є сатирично-гумористичний. Він є майже панівним при відображенні «вороженьків», що розпускають лиху славу про закоханих, при змалюванні образу свекрухи, а також при висміюванні легковажної молоді та смішних рис старих людей.

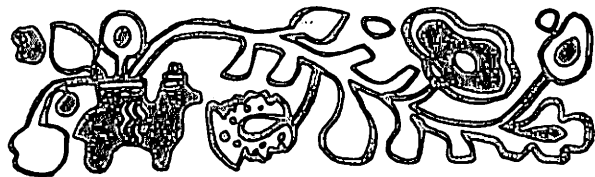
У цих коломийках щедро виявляє себе оптимістична натура народу, його виняткова спостережливість і чуйність до смішного в людській поведінці, його іскристий дотеп і тонка кмітливість, нарешті, його майстерне володіння всіма художніми засобами сатири й гумору.

Як і в сатиричних коломийках, про які говорилось вище, тут широко використовується засіб контрасту: показ життя дівчини під рукою матері і в сім'ї свекрухи, розвінчання нерівні — старого жениха або чоловіка тощо. В цих випадках і тенденцією, і образною системою коломийка також іде в загальному фарватері української народної пісенності.

Коломийка — цінне надбання української народної творчості. Скарби цього жанру активно повнюються все новими й новими зразками, які високохудожньо відображають нашу радісну дійсність. Голосно лине сьогодні колоритна коломийка над колгоспно-робітничим карпатським краєм, возз'єднанням навіки з Радянською Україною, — краєм янтарного винограду і цілющих вод, могутньої мальовничої природи і щасливого та гордого, поетично обдарованого трудового люду.

О. І. Дей.

*Ой я ходжу при Дунаю та так си думаю:
Нема кращих співаночок, як у нашім краю.*

*Ой нема то, ой нема то, як руська країна,
Там співає коломийки кожная дитина.*

*Ой піду я в полонину та й в полониночку,
Там почую веселую рідну співаночку.*

*Співаночка-складаночка, дрібная дробина,
Така мила мому серцю, як мамці дитина.*

*Руська наша коломийка, хоч вона дрібонька,
Вона мила, а все щира, мені солодонька.*

*Ой нема то, ой нема то, як в горах співають,
Ой нема то, як у горах молоді гуляють.*

*Заграй же ми, музиченько, тої коломийки,
Та най я си погуляю з вечора до днинки.*

*Коломийка, коломийка та й коломийочка —
Кості би ся розсипали, якби не сорочка.*

*Ой снуються співаночки, як нитки з клубочка,
Та багата співанками моя головочка.*

*Ой бондаре-бондарочку, відколи тя прошу:
Та вчини ми коновочку, най співанки ношу.*

*Ой що я си успівала співаночок нині,
Не спігав би мій миленький на воловій шкпірі."*

Коби ми ся, товаришко, на голос зложили,
Ми би свого миленького співанками вкрили.

Ой укрили, каже, вкрили, від ніг до голови,
Щоби місця не лишили, лишень чорні брови.

Стільки вмію співаночок, було би на мажу,
Та як буду й умирати, виштікі любці скажу.

Та як буду й умирати, буду ся дивити,
Та що буде біла дівка без мене чинити.

Ой не того я співаю, та що гаразд маю,
Але того я співаю — біду забуваю.

Та не того я співаю, що я веселюся, —
Маю тугу на серденьку та й не признаюся.

Мої любі співаночки, мої складаночки,
Кілько я вас накладала коло матіночки!

Мої любі співаночки, де ж я вас подію?
А в городці коло стежки з руточков посію.

Та як буде добра доля, то вас позбираю,
А як буде лиха доля, то вас занехаю.

Та як буде добра доля, буду вас співати,
А як буде лиха доля, буду занехати.

Співаночки мої любі, де я вас подію?
Збирала-м вас в чистім полі, в горах вас посію.

Та зелена полонина, на ній воли сиві,
Назбирав я співаночок, розсію по ниві.

Я розсію співаночки, співанки, родіться,
А ви собі їх співайте, нічим не журіться.

СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВІ
КОЛОМІЙСЬКІ
ДОРАДНИСЬКІ
ДОБІ

ПАНЩИНА — НАРОДНЕ ЛИХО.
ПРОКЛЯТТЯ ПАНАМ

Ой чого ти поскрипуеш, смерекова хато?
Нема добра в нашім краю, бо панів багато.

Всюди біда, всюди біда, в нашім селі гаразд,
А як вийдеш на панщину, покладають зараз,
І Грицькові і Федькові кажуть потримати.
Пан під старість бере смичок, починає грати.

Ой прийшов я до двора, зараз покладають,
А вокоман з мандатором ззаду забігають.
Ой прийшов я до двора, кладуть мене бити,
Ой вже ж бо я од панщини не можу ходити.
Не бий мене, отамане, не бий мене, пане,
А хто буде лани жати, як мене не стане?

А де ж ви си забарили, наш любий паночку.
Що нам дали по бучкові на нашім ланочку?
Та най би то по бучкові, а то по чотири.
Та най би то поволеньки, а то дуже били.
Коби борше дочекати світлої світлиці.
Подякуєм отаману за тонкі палиці.

Ватамана нема вдома, ватаманка вдома.
Ой сталася в ватамана в городі содома.
Ой бодай ти, ватамане, та й хата згоріла.
А як мені, молодому, панщина доїла.
Панщина ми та й доїла, побили мя злидні.
Урбарія великая та й панщини три дні.

Я до пана ходжу, ходжу, нігди пану не догоджу.
Як у зимі, так у літі, не догоджу, як на світі.

Ой ти, пане-отамане, ти, отаманочку,
Помарніла челядонька на твоім ланочку.

Ой вже вечір вечеріє, сонейко заходить,
Пускай, пане, люди з лану, бо душа виходить.

Ой ти, пане-ватамане, не бий ми дівчину,
Бо я тобі за дівчину безголів'я вчиню.
Ой ти, пане-ватамане, прошу тя на пиво,
Не бий мою дівчиноньку, як вийде на жниво.

Ой ти, брате, братійочку, не пий горілочку,
Але, брате, братійочку, возьми си дівочку.
Ой хорошу та й дівочку, хорошу дівчину,
Та запали сіни, хату, ходім в Волощину!
Ой у тоту Волощину, ба й в Волощиночку,
Та щоби-сте не робили тяжку панщиночку!

Ой вдарив мя пес оконом та вдарив мя дуже,
А я лежу та й думаю, що не встану уже.

Нічо ми так не доїло, та як панська служба,
Та як прийде неділенька — тото моя нужда.
Корови би подоїти, начиння помити
Та ще би си молоденькій додому просити.
Ой пішла я додомочку, та й си не просила,
Та так мене пані била, пекарня тріщила.
Та не бий ні, моя пані, не му вікувати.
Коби-м року дослужила, буду дякувати.

Воліла-с мя, моя мати, в купелі залляти,
Ніже-с мала згодувати, на службоньку дати.
Купала-с мя, моя мати, три рази на днину,
А й разу-с мя не скупала в щасливу годину.

Не дивуйся, моя мати, що-м на личку зблідла,
А я служу, молоденька, а на службі біда.
Бо на службі рано встати, пізенько лягати,
Немає ся звідки, мати, рум'яночки взяти.

Ой біда ж бо, каже, біда, а де біду скласти,
Та нав'ю ї на куделю та буду ї прясти.

Товаришко, товаришко, що будем робити,
Що не можем через пани року дослужити?
Поможи ми, милий боже, року дослужити,
Та так мемо утікати, аж си ме курити.
Так я буду утікати горів, долинойов.
Западай си цес фільварок з лихов годинойов.
Западай си цес фільварок та й цесе подвір'я, —
Мало мені не тесали на голові кілля.

Болять мене, мамцю, ручки від панської мучки,
Болять мене, мамцю, обі, що не роблю собі.

Ой сарака дівчинонька, сарака, сарака,
Така на ню бідка впала, як на поле мрака.

Така на ню бідка впала, як на рибу луска,
Ой чень вона з біди вийде, як біленька гуска.

Мене мати породила, взяла повивати:
Рости, доню, коли хочеш, будеш бідувати.

Мати моя старенькая, мати моя рідна,
На що ти мя породила, коли-с сама бідна?

Моя мамко старенькая, мамко Стефанихо,
Отось мене породила на біду, на лихо.

Як була би-с, мамцю, знала мою тяжку біду,
Була би-с ня утопила у воловім сліду.

Ой якби я була знала, що мені так буде,
Була би-м 'єя утопила, як вода прибуде,
Була би-м ся утопила, була б утонула,
Була б мати заплакала та й була б забула.

Нема млина, нема млина, тільки самі жорна,
Не мелемо цілий тиждень, таки повно горя.

Ой в святенько-бо на спаса в церкві дзвоні
дзвонять,
А присяжні ватамани на лан з серпом гонять.

Бодай тобі, отамане, дідько очі вибрав,
Що ти мене від дівчини на панщину вигнав.

Ой зацвіла синя квітка на плоті, на плоті,
Ой змарніло біле личко на панській роботі.

А я з гори на долину поволеньки зйду,
Сподівайся, файна любко, ввечір до ті прийду.
Сподівайся, файна любко, ввечір до ті прийду,
Продам коня вороного та ти куп'ю бинду.
Продам коня вороного та й продам другого,

Та викуп'ю дівчиноньку від пана лихого.
Де будемо ночувати, білявко кохана?
Підсідає на нас варта біля злого пана.
Не так пани, не так пани, як ті підпаночки,
Обдерли нас, любко любка, з послідньої сорочки.

Ой паночку-лахманочку, пусти мні додому,
Ой змарніла, почорніла дівчина за мною.
Ой змарніла, почорніла, і сам же я знидів
Через тоті два вечори, що-м любки не видів.
Через тоті два вечори, через тоті ранки,
Через тебе, ти, невідданий, не був-єм в коханки.

Ой вже вечір, ой вже вечір, сонце на осні,
А нашому паничеві чиряк на язичі.

Там у лісі під корчиком сидить паничина
Та й моргає на дівчину чорними очима.

Ой на горі жінці жнуть, на долині копн,
Най сі пани не мішають, де гуляють хлопн.
Ой паничу, паниченьку, іди за паннами,
Не подоба паничеві з руськими дівками.

Не стій, коню, коло плота, не тупай болота,
Ой не люби, дівко, пана, бо дурна робота.

Випрялася у лавиці тоненька кудівка,
Просилася у панича молоденька дівка.
Просилася у панича: пустіть ні, паничу,
А як буду молодицев, сама вас закличу.

Ой піду я до покою та й тупну ногою,
Заплати ми, паниченьку, що-м була з тобою.

Ой кувала зозуленька в лісі на терничу,
Заплати ми за віночок, молодий паничу.

За віночок, за віночок і за жовту косу,
І за того дитинятко, що на руках ношу.

Ой піду я до покою, тупну я ногою,
Всі ся пани позривали, я ся їх не бою.

Ой ввійду я до покою та й тупну ногою:
Віддай, пане, літа мої та й молодість мою.

Гей гуцули, гуцуленьки, де ваші поляни?
Ой забрали від нас усіх нехристи-погани.

Ой нема, ді, в горах добра, та й, відай, не буде.
Доки си в нас по німцеві заважати буде.

Ой пане мій, каже, пане, то-с ми запанував,
Коби тебе дідько узяв, я би-м не банував.

Бодай пани панували, бодай пани жили,
Бодай пани у Самборі тачками возили.

Бодай пани панували, бодай пани жили,
Бодай вони межі люди з торбами ходили.

Бодай пани панували, бодай пани жили,
Бодай пани до циганів на жебри ходили.

А в нашого Білозера сивая кобила, —
Бодай же його побила лихая година.
А в нашого Білозера червона хустка, —
Ой не одна в селі хата осталася пуста.

Бодай пани панували, бодай пани жили,
Бодай панам по коліна ноги повблазили.

Бодай пани панували, бодай пани мали,
Бодай пани за плугами хробачки збирали.

Бодай пани панували, бодай пани жили,
В веретки ся зодягали, в нас хліба просили.

Бодай панки панували, бодай панки жили,
Бодай панки при дорозі камінчики били,
Бодай панки панували, бодай панки жили,
Бодай панки в Галичині кайдани носили.
Бодай панки панували, бодай панки жили,
Бодай панки в Галичині песики лупили.

Та вже пани побідніли, та вже пани бідні,
Стягаються по лошаті, тікають до Відні.

Болить мене головонька, аж ми спухло тім'я,
Бодай пани пощезали та і панське сім'я.
Бодай пани пощезали, бодай поздыхали,
Бодай більше нашу кровцю із нас не спивали.

ОПРИШКИ — МЕСНИКИ ПАНАМ ЗА КРИВДУ

Ой на наше Закарпаття сонце не світило,
Літа були молоденькі, — тяженько ся жило.
Катували нас панове, топтали ногами,
Та ой ми ся не схиляли перед ворогами.

Ой я в свої мамунціні еден єдиначок,
Або з мене буде газда, або гайдамачок.

Як я тоту коломийку зачую, зачую,
Через тоту коломийку дома не ночую.

Через тоту коломийку, через тоті ляхи
Або піду в синні гори, або в гайдамахи.

На високій полонині та зродили рижки.
А ци підем, пане-брате, навесні в опришки?

Ой підемо, пане-брате, поза круті гори,
Нехай тута виводяться круки та ворони.
Ой підемо, пане-брате, в ліс та в гайдамаки,
Може, колись вражим ляхам дамося ми взнаки.

Через тії рекрутоньки, через вражі ляхи
Покинемо своє село, підем в гайдамахи.

Напиймося, пане-брате, води студеної
Та підемо добувати пані золоті.

Ой підемо, пане-брате, на високі гори,
А там будем рабувати ляцькії комори.

На що ж тобі, пане-брате, торбину двигати?
Ліпше тобі, пане-брате, людей розбивати.
Чи знаєш ти, пане-брате, що будем діяти?
Виріжемо песіх панів, будем панувати.
Чи видиш ти, пане-брате, за лісом — могила?
Чи ти умреш, чи повиснеш — раз мати родила.

Є у мене топір, топір та й кована бляшка,
Як топірцем помагаю — ні пана, ні ляхка.

Коби ми ся бучок розвив, дві берези білі,
Я би пішов в гайдамаки на штири неділі.
Ой не тоті гайдамаки, що б'ють, розбивають,
А лиш тоті гайдамаки, що п'ють та гуляють.

Пішов любко у опришки на штири неділі,
Чей принесе своїй жінці сороківці білі.

Не багато легінки гуляли, гуляли,
А за ними, молодими, ровту ізбивали,
Та то ровта, та то була волоського пана,
Ой та пішли та й зловили легіня Івана.
Ой коли-с хотів, легіню, та на світі жити,
Не йти було та й до коршми горілочки пити.

Закувала зозуленька у лісі на пруті,
Ведуть, ведуть миленького та в желізім путі.

Ой та горі нивка, нивка, я кінця не виджу,
Втішилися вороженьки, що в арешті сиджу.
Не тіштеся, вороженьки, не тіште, не тіште,
Заберіть си посторонки, ідіть ся повісьте.
Ви гадали, вороженьки, що там буду гнити?
Верну я ся додомоньку й назад буду бити.
Ой ци буде кримінал, ци буде неволя,
Ой ще буду я вас бити, дійся божя воля.

РЕКРУТЧИНА — НЕЩАСТЯ ТРУДОВОГО СЕЛА.
ТЯГАР СОЛДАТСЬКОЇ СЛУЖБИ

Ой співайте, парубочки, та співайте, хлопці,
Та щоби-сте не ходили в цісарській сорочці!

Ой оба-смо собі брати, як у лісі дуби,
Коби-смо ся не дістали цісареві в зуби.

Ой цісарю, цісарику, яке ти ледащо,
Вереш гроші, береш військо, а не знати за що.

Ой цісарю, цісароньку, що ти си гадаєш?
Добрих хлопців забираєш, горбатих лишаєш.

Ой цісарю, цісароньку, на що нас вербуєш?
Магазини погоріли, чим нас вигодуєш?
Буду я вас годувати ячміннов половов,
Буду я вас виправляти цісарськов дорогов.

Ой ячмінна половонька остренька, остренька,
Та цісарська дороженька тяженька, тяженька.

Служив же я рік у ксьондза, два роки у пана,
А ще буду цісареві, що ми за доганя?

Загриміло, як уміло, луснув грім у гору,
Треба би йти, кажуть війти, завтра до обзору.
Загриміло, як уміло, утихло потому;
Та най кажуть, не розкажуть мені, молодому

Чи я тобі, пане вйіте, дитину зарівав,
Що ти мені, молодому, кучері обрівав?
Чи я тобі, пане вйіте, переорав межу,
Що на мене закладаєш цісарську одежу?

Та бодай ти, старостику, вискочило око,
Та дав-єсь ня у катуні, би тобі широко.
Та бодай ти, старостику, вискочили обі,
Та даєш ня у катуні, би широко тобі.

Ой на виру вода шумить, на виру, на виру,
Завзялися ворожейки та на мою гирю.
Завзялися ворожейки, завзяли, завзяли,
Рибка коси виплітала, вони їх обтяли.

Ой неволять, пане-брате, неволять, неволять,
В Бережанах відбирають, а на Венгри гонять.
В Бережанах відбирають, а на Венгри пхають,
А у Львові на риночку регімент збирають.

Ой вірлята-соколята все поле покрили,
Сновидівських вибранчиків до війська змусили,
Ой вірлята-соколята, пійміться під гору,
Сновидівські парубочки, верніться додому.
Ой ми би ся підіймали — туман налягає,
Ой ми би ся повертали — цісар не пускає.

Ой на Кути доріжечка, на Кути, на Кути,
Бувай, мила, здоровенька, бо я йду в рекрути.
Бувай, мила, здоровенька, бо я вже рушаю,
Бо я мої співаночки на тебе лишаю.
А як тоті співаночки, що штири линочки,
Та най же їх переймають інші парубочки.
Та най же їх переймають, най же їх співають,
Та най за нас, молоденьких, та не забувають.

А в Калуші, в крайнім домі, там пани сиділи,
Ой там мені, молодому, кучері злетіли.

В Бережанах на риночку мальовані сніи,
Ой там наші, пане-брате, кучерики сіли.

Ой до Стрия доріженька, до Стрия, до Стрия,
Ой утяли кучерики, тільки гола шия.
Ой утяли кучерики, гола головонька,
Тепер мене не полюбить жодна дівчинонька.

Стригли мене раз у Ліску, два рази в Сяноці,
Пішли мої кучерики на гніздо сороці.

Ой лишив я кучерики у Стрию на ганку,
Бодай пани поздихали, що мя взяли в бранку.

В Тернополі на ратушу два дома новеньких,
Там капітан вибирає хлопців молоденьких.
А багачки вибирає, додому пускає,
А бідними сиротами дзюри затикає.

Бо багачькі гроші мають, то ся викупають.
А бідними сиротами дзюри затикають.

Ой співаймо, пане-брате, бо вже не будемо.
За дві, за три неділеньки до війська підемо.
А як підем, пане-брате, підем межі німці.
То будемо потопати в кєрві по колінці.

Ой гуляйте, парубоньки, завтра не будете,
Прийде карта від цісаря, на війну підете!
Ой ви, хлопці-закордонці, ой ви, хлопці-дубці,
Погинете у цісаря, як тютюн у люльці.

Та писали за мнов з дому, писали з громади,
Хоч писали, — пани взяли, бо мні були раді.
Та писали із громади за мнов, молодежким,
Пани такой обдали конем воронейким.

Половина саду цвіте, половина в'яне,
Та писали за мнов просьбу вшиткі громадяне.

То ж то мені не до дяки та й і не до ладу,
Пани взяли, не питали на цілу громаду.

Як же мені не плакати, як же не тужити,
Усі хлопці поженились, а я йду служити.
Усі хлопці поженились, а я на остатку,
Я си візьму таку дівку, як червене ябко.

Славне місто Коломия, ще славніші Кути,
Ой ще ж би я не женився, коби не рекрути.

В полонині не ялини, лиш буки самії,
Кличуть мене, молодого, аж до Коломні.
В полонині не ялини, сама смеречина,
Взяли мене, молодого, плаче вся родина.

Ти гадала, стара мати, що сі мя не збудеш,
Прийде така годинонька, що плакати будеш.
Прийде така годинонька, прийде така днина,
Будеш, мати, визирати, де твоя дитина.

Ой хлопці ми, пане-брате, ой хлопці ми, хлопці,
Як нам буде бренькотіти шавелька при боці.
Шавля буде бренькотіти, а коник скакати,
Тогди буде моя мила рученьки ламати.

Ой не плачте, молодичі, що до Стрия йдемо,
Ой ви тогди заплачете, як сі не вернемо.

Не плачте ви, люди добрі, що в катуни йдемо,
Доста буде плаканнячка, як ся не вернемо.

А я пішов до Галича, став си в кутку, в кутку,
Кажуть ми си розбирати, нещасливий смутку.
А я, хлопець молоденький, тяженько зітхаю,
Знаю добре, же мя возьмуть, бо ганчу не маю.

Ой як мене відобрали, вели мене ринком,
Ні за ким-єм так не плакав, як за білявинков.

Як я піду до жовнір, мамуню, мамуню,
А хто буде цілувати мою Марисуню?

Відколи мні відобрали, то відтогди гну,
Озьми, мамко, мою любку за свою дитину.

Гоя, гоя, каже, гоя, то ми гоя, гоя,
Позавтра би йти до войська — головочко моя!
Ой іду я та до войська долу орсагами,
Та не жаль ми за Бичковом, лишень за дівками.

Жовнір я си, моя мамо, жовнір я си, жовнір,
А як мені не вірите, дивіться на ковнір.

Ой що ж мені, кажє, з того, що червоний ковнір.
Другі хлопці п'ють, гуляють, а я бідний жовнір.
Другі хлопці п'ють, гуляють, дівки обіймають,
Ой а мене, бідненького, слёзи обливають.

Ступай, коню, підо мною через муравину,
Ой не знати, чи я верну з війська на родину.
Ступай, коню, підо мною, не ржи жалібненько,
Ой чи верну, чи не верну, не журися, ненько.

Як я ішов у рекрути, дівча ріпу драло,
Та махнув я раз хустинков, аби-с ня заждало!
— Я би-м тебе, легінику, заждала, заждала,
Коби тебе на війнонці шабелька не стяла.
— Мене шабелька не зотне, ні воєнська пушка,
Та від тебе та й до мене далека доружка.
Та від тебе та й до мене далеко ходити,
Відав, ми ся, дівчиночко, лишимо любити.

Ой до купи; легінику, до купи, до купи,
Ой прийшли вже жандарики за вами, рекрути.
Ой прийшли вже жандарики, ми ся не бояли,
Горівочки ся напили, а ще заспівали:

По капусті, по качанню коника попасу,
Відобрали ня до війська, до першого класу.
Та коли ня відобрали, та ня ся питали:
«Чи не маєш білявочки, би не банувала?»
Та я хлопець молоденький, сором ми казати,
Ой маю я білявочку, буде банувати.
Ой розпука, пане-брате, розпука, розпука,
Бо я їду до цісаря, з дівчинов розлука.
Плаче отець, плаче мати, плаче вся родина,
Куди ходить, руки ломить молода дівчина:
Подивлюся на батенька та й на матіноньку,
А як гляну на дівчину: дайте ми радоньку!
Ой дайте ми, люди, раду, бо з коника впаду,
Лишаєся дівчинонька ворогам на зраду.

Стрільбо моя набитая, що з тобов робити?
Через любовку солоденьку прийдеся забити.

Подивлюся на Тернопіль, а Тернопіль чорний,
Подивлюся на милого, а мій милий жовнір.

Відібрали мого хлопця та за жомняренка,
Не так мама за ним плаче, як я; молоденька.
Не так мама за ним плаче, що го породила,
Як я дуже за ним плачу, що-м го полюбила.

Та як мені не плакати, — повідж, любя мати,
Коли пішов мій миленький екзецирувати.
Та як мені не плакати, як слёзи не льяти,
Коли пішов мій миленький, годі го діждати.

Зеленое — кошеное, пристиглоє — жато,
Що ми було серцю мило — у катуни взято.

Та вже три дні й три неділі, як сніги запали
Та як мого милейкого у рекрути взяли.
Вже четверта неділейка розпочинаєся,
Як узяли миленького й знати не даєся.

Нема мого милейкого, лише біла карта,
Нема кому вигадати дивнейкого жарта.
Нема мого милейкого, нема золоточка,
Пожовтіла хустка біла та й нова сорочка.

Були, були файні хлопці, та й забрали в бранці,
Лишилися свинопаси та й виводять танці.
Були, були файні хлопці, забрали в рекрути,
А тепер ся полишили самі баламути.

Пішов любко у рекрути, за него не чути,
Лишив мені у городці два корчики рути.
Пішов любко у рекрути трьома дорогами,
Лишив мене, молоденьку, межі ворогами.

Бодай тоті Бережани вода замулила,
Не едня нянька плаче: «Нема мого сина».
Не едня нянька плаче, не едня тужить:
«Нема мого сина вдома, цісареві служить».
Не едня нянька плаче, не едня голосить:
«Нема мого сина вдома, десь карабін носить».
Ой карабін на столику, шабелька на клинку,
Сказав мені старий жовнір: «Шкода тебе, синку».
Ой чи шкода, чи не шкода, коли мене взяли,
Коли мені кучерики ножичками втяли.

Бог би побив комісію, що ня одбирала,
Та вже мене моя мати тиждень не кохала.

Та хустська касарниця бодай ся зарвала,
Ой ви, хлопці молоденькі, то не наша мама.

Ой вороги, ворожейки, що вам з того прийде,
Та що любий мій синочок із війська не вийде?
Взяли сина у рекрути люті ворожейки,
Лишилися на сердейку лиш жалі тяжейкі.

Ой бодай ви, ворожейки, на світку не жили,
Що-сьте мому милейкому кучері скосили.
Ой бодай ви, ворожейки, під землю пропали,
Нащо-сьте ми миленького під карабін взяли?

Та схилився дуб на дуба, а верба підперла;
Коби моя білявина у війську не вмерла.
Та бо моя білявина у війську воює,
Мое серце на громаду такої ворогує.

А в Збаражі є два домн, бодай ся запали,
Бо там мому миленькому кучерики втяли.

А ци пани подуріли, ци пани ся впили,
Що вни мого миленького у катуні ймили.

Ті воєнські дохторики бодай вивмирали,
Взяли любка у катуні, мені журу дали.

Ой на тобі, цісаріку, та шапочка срібна,
Щоби з тебе, цісаріку, та шкіра облізла.

Пішов любко у катуні, я за ним не піду,
Дай му, боже, здоров'ячко, а тим панам біду.

* * *

А ти, брате, сієш, ореш, маєш добре поле,
А ми гоним по вертепах, аж нас колька коле.
Ой коле нас, жомняроньки, коле попід груди;
Чи довго нам, жомняроньки, такий гаразд буде?

Та ми йдемо у катуні тими обласами,
Кровавая доріжечка нашими сльозами.
Ой піду я у катуні та замелвдюся.
А як прийду у касарню — сльозами вмиюся.

Ей, біда кому, біда, а катуні біда,
Бо потятко не доліта, куда його сліда.
Ой ти гадаш, дівко біла, що катуні добре,
Не одному катуніві ворон очі дзьобле.

Біда мені, молодому, у тій чужині, ой,
Голови ніч не береться, — мисль на родині, ой.
Біда мені, молодому, у тій чужині,
Шумить мені, як у млинні, в моїй головині.

Як ми дали гвер на плечі, як тота машина,
Вісімнадцять фунтів важить, нещасна година.

Пішов би я, моя мати, з косою косити,
Дали мені, молодому, карабін носити.
Бодай ті карябіни в огні погоріли,
Щоби мене, молодого, плечі не боліли.

Коби-смо сі, пане-брате, були не женили,
Були би сі наші мами нами не журили.
Не журить сі, наші мами, за нами, за нами,
Бо ми підем до цісаря, будемо панами.
Ой маю я, мамунцуню, таким паном бути,
Волію я, мамунцуню, косою тягнути.
Я косою раз потягну, встану, відпочину,
А в цісаря тяжка служба, мало не загину.

Та вибрана кирниченька коло тої хати,
Та тяжейко на шільвасі ніч перестояти.
Та вибрана кирниченька, нема в ній водиці,
Стій, жовніру, при касарні, гей при молодиці.

Коби-с знала, дівко біла, як тяжко бідую,
Коли зорі зазоряють, я гвера пуцую.

Чи я тобі, Масарику, переорав межу,
Що ти мені подарував воєнську одержу.
Ой ти, пане Масарику, не бий мене дуже,
Бо я своє реміннячко випуцував уже.

Ай угору воду ношу, в долину зливаю.
Ой не знаєш, моя мамко, як я пробуваю.
Ой коби ти, моя мамко, виділа, виділа,
Та ти би ся, моя мамко, з того поболіла.

Ой в зеленій Буковині, там зозуля кує,
Она хоче розказати, як жовнір бідує.
Ой в зеленій Буковині явір зелененький,
Ой там лежить, погибає жовнір молоденький.

Ой ніхто так не бідує, як жовнір бідує,
Ой ци слота, ци погода, а він машерує.

Ой втоптана доріженька з Самбора до Відні,
А хто ж її так утоптав? Жовнярики бідні.

А я піду на зицирку, зицирки не вмію,
Він до мене по-німецьки, я не розумію.
А я піду на зицирку, визицируюся,
А як піду до касарні, сльозами заллюся.

Ой летіли гайворони понад Чорне море,
Заплакали молод-бранці, сидючи в неволі.
Не так вони заплакали, та як затужили.
Ото-сьмо ся в свого пана вірно дослужили.
Ой ви, старші жовнярики, не робіть нам муки,
Не бийте нас, не лайте нас, навчіть нас науки.
Бо нашії руки нігди того не робили.
Но сіяли та й орали, за плугом ходили.

Як до мене зашваргоче, я вивалю очі:
А я бідний жовнярина, їсти ми ся хоче.

Ой вийшов я, до штилюнку, а вже споряджений,
Коло мене фрайтер ходить, як той пес скажений.
Вийшов фюрер і фельдфебель та й стали казати:
Чи я тобі не дав розказ мундур пуцувати?
А як прийшов пан капітан, та й зачав кричати,
Казав взяти на вахцимру, в шпанги закувати.

Воліла-с мі, моя мамко, в колісці вдушити,
Ніж мня мала-с віддавати цісарю служити.

Воліла мі, моя мати, в купелі втопити,
Ніж ми мають офіцери за вуха крутити.

Мамко моя старейкая, татуню, татуню,
То ж ви мене згодували на бідку тяжкую,
Воліла-с мня, моя мати, в купелі залляти.
Ніже-с мала молодого мене під гвер дати.

Коби ти знав, мій миленький, який жаль
тяженний,
Вискочив бис з регіменту, як голуб сивенький.
Коби-с знала, моя мила, а як мені нудно,
А як мені з регіменту вискочити трудно.

Ой що будем пороб'яти, небожата-хлопці,
Як будемо утікати через гори й корчі?
Ой будемо й утікати та в гай зелененький,
Ой щоби нас не здогонив капрал молоденький.
Ой бо він нас як здогонить, та буде нас бити:
«Не хочете, вражі хлопці, цісарю служити».

Ти мій милий, чорнобривий, напиши ми карту,
Чи ти добре відбудувати в Станіславі варту.
Напишу ти, моя мила, най перейду Відню.
Віддавайся за кого хоч, бо я вже не вийду.
Напишу ти, моя мила, най перейду гори,
Віддавайся за кого хоч, не прийду ніколи.
Згадай мене, мій миленький, коня сидляючи.
А я тебе та й згадаю, спати лягаючи.
Згадай мене, мій миленький, хоч раз на дорозі.
А я тебе та й згадаю сім раз на порозі.

Ой до гаю доріжечка, до гаю, до гаю,
Я до тебе, дівчинонько, завше повертаю.
А і в гаю, каже, в гаю три дуби високі,
Зачекай ми, дівчинонько, на мене три роки.
Ой тяжко ми, дівчинонько, три роки служити.
Кілько грошей я не маю, жеби викупити.
Ой викупи, дівчинонько, із войська додому,
Бо я тобі вірне служу, а більше нікому.

Ой піду я до цісаря та й заплачу ревне,
Най ся цісар бога боїть, най ми любка верне.

Ой цісарє, цісарикку, цісарє-королю,
Пусти мене додомоньку, най сі не неволю.

Взяли мене, молодого, взяли мене, взяли,
Добре, що ми співаночок не повідбирали.
Взяли мене, молодого, загнали в чужину,
А я собі коломийков згадаю родину.

Кажуть іти на чужину, іду, не боюся,
Забираю коломийки, куди повернуся.
Якби не мож коломийки при війську співати,
Прийшло би ся через море домів утікати.

Ей як я си нагадаю ту рекрутську біду:
Суша земле, розступися, я під тебе піду.

* * *

Кой ся война начинала, сонце померкало,
То тогди ся всьому світу серце замикало.

Чому пчолів нема дома, чому не рояться?
Чому дівки не граються? Бо війни бояться.

Кому, кому, моя мила, сорочечку шнєш?
Тобі, тобі, мій миленький, бо на війну ідєш.
Не ший, не ший, моя мила, тонкими шитками,
Будуть її розшивати на війні кулями.

А я піду на війночку та на війні згину,
Шаңуй, мати, Марисуно, як рідну дитину.
Як же я і, мій синочку, маю шанувати?
Вна не моя дитиночка, я не її мати.

Ой заспівай, сивий пташку, на дубі, на вершку,
Ми не будем в нашій землі, підем на угерську.

Як угерську ізвоюєм, підемо на німці,
А там будем в кровці брести по самі колінці.

У цісаря добра служба та й добра заплата,
Не одному жовнярові головочка стята.

ГІРКА НАЙМИТСЬКА ДОЛЯ

Ой служив я у цісаря, тепер буду в пана,
Зачекай мі до осені, дівчино кохана.

Як я піду з того села, зовсім заберуся,
Та най верба грушки родить, а я не вернуся.

Та я піду з того села та й заберу сліди,
Та я вже в тім селі нашим та й навидів біди.

Ой ти, Яцю, покинь працю, я покину газду,
Та підемо на Україну шукати гаразду.

Мене мати породила, забула скупати,
Та хоч рости, хоч не рости, будеш бідувати.

Воліла-с ми, моя мати, в купелі втопити,
Ніж я маю, молоденька, на людей робити.

Чи я така нещаслива, ой чи моя ненька,
Що я пішла на зарібки така молоденька.

Та я, бідна сиротойка, родини не маю,
Блукаюся по чужині та по чужім краю.
Ой піду я з того села, де-м ся народила,
Бо ту бим си за-матінков голову зсушила.

Воліла-с мя, мамко моя, на світ не родити,
Ніже-с мала сиротою мене полишити.
Воліла-с ми до голови камінь прив'язати,
Ніже-с мала на вислугу для людей лишати.

Ой хоть би я бог знає як, сирота, робила,
То би-м, певно, роботою людям не вгодила.
Хоть би мене і кervаві поти обливали,
То би мені похвалочки людкове не дали.

Ой я, бідний сиротойка, під роботов вгнувся,
Люди кажуть-повідать, що я так надувся.
Ой я, бідний сиротойка, працюю гіренько,
Люди кажуть: ледацюго, хотів би легейко.

Не можу ся в пана бога ласки допросити,
Жеби пішла господиня до мене служити.
Не можу ся в пана бога ласки доблагати,
Жеби пішла господиня каміння глодати.

Отецький син обідає, ще курі не піли,
А наймит то обідає, що діти не з'їли.

Бідний наймит пасе воли та й нічо не знає,
А ему ся з сорок мисок на обід зливає.

Ой зацвіло синьозілля коло перелазу,
Ліпше було наймитові в господаря зразу.
Збираєся наш господар, яде до коршми пити,
Бідний наймит ціп під паху, іде молотити.

Ой наймите, наймитоньку, перестань служити,
Ані свята, ні-неділі, все кажуть робити.
Ані свята, ні-неділі, ні будної днини,
Не засидить бідний наймит єдної години.

Нащо ж ти мі породила, мамо ж моя, мамо,
Кой не маю супочинку ні вечір, ні рано.

Ай боже мій милосердний та боже божений,
Гіркий, мамко, несолений хлібець заслужений.
Гіркий, мамко, несолодкий, недобре го їсти,
Наперед би поплакати, тогди д'ньому сісти.

Ей не за тим, мамко, бліда, що не їла хліба,
Ай за отим, мамко, бліда, — робота ня з'їла.

Ой маю я чорну крайку, в'їла ми ся в боки,
Ой ходжу я на роботу, мара знає доки.

Бодай поле багацькеє сім разів горіло,
Не раз мое здоров'ячко по ньому осіло.

Сопілочка яворова, яворове денце,
Коли тобі рочок вийде, наймиточку-серце?
Мені рочок вийде, вийде святої неділі,
Ой чи мати, чи не мати на тебе надії?

А в наймита така душа, як в багацькім сні,
А я собі за наймитом буду господині.

Та вандрую, молоденька, вандрую, вандрую,
Нигди гаразд не знаходжу, лишень все бідую.

Закувала збзулиця у лісі під липков,
Як бідує вандрівничок в літі під колибков,
Ой у літі під колибков, в зимі у бараку,
Так бідує вандрівничок у світі, сарака.

Ой я рубав дрова в лісі, на ліщину-м зайшов.
Як ем згадав за дівчину, за годину-м прийшов.
Коби-с знала, файна любко, як ні болять ноги,

Тож в долину швидко йдучи, догори поволі.
Коби-с знала, файна любко, як ні болять ручки.
Рубаючи в Буковині ялиці та й бучки!

А мій милий на різанню днює і ночує,
А за мене, молоденьку, не знає, не чує.
Бодай пилу іржа з'їла, дерево згоріло,
То ж то мому миленькому різання доїло.

Бодай коні виздыхали, а бричка згоріла,
Бо вже мені, молодому, фірманка доїла.

Ой гаю мій зелененький, ой гаю мій, гаю,
Який іду мізерненький з мадьярського краю.

Яка тота Мадьярщина широка та довга,
Та тота ми Мадьярщина збавила здоров'я.

ВИЗИСК РОБІТНИКІВ У БОРИСЛАВІ

Ой у нашім Борислав'ю ями реперують,
Ой бо наші файні хлопці дома не ночують.

Ой мовили бориславці, що будуть панами,
А вни поле попродали та й пішли з торбами.

Мій кавалер є при війську, шабельков звиває,
Твій кавалер в Бориславі болото згортає.

Мій кавалер є при війську та й стоїть на пості,
Твій кавалер в Бориславі та й стоїть на мості.

Штири шустки, штири шустки — невеликі гроші,
А за тії штири шустки кладуть ня на ноші.

Бодай тобі, багачику, так легко конати,
Як мені у Бориславі корбу обертати.

А вже в отім Бориславі нема господочка,
Як заведе до кошар — тяжка годиничка!
Як заведе до кошар та й каже крутити,
Потім гроші відбирає та ще хоче бити.

Бодай же сі завалила в Бориславі яма,
З'їла любка заморока, що-м го не спізнала.

БІДУВАННЯ ЗАРОБІТЧАН-ЕМІГРАНТІВ В АМЕРИЦІ

Ой Канадо, Канадочко, маєш поля много,
Звербувала-с в Галіції газду не одного.

Ой господи милостивий, що я учинила,
Що я свого милейкого за море пустила.

Михайлику, Михайлику, три золоті пера,
Не йди, не йди в Америку, казала-м ти вчора.
Ой казала, ой казала та й наказувала,
Бодай тота Америка, бодай ся запала!

Ей у отій Америці, як на другім світі,
Там не чути зозулечки ні взимі, ні вліті,

Ой пішов я в Америку хліба заробляти,
Та прийшлося на вулиці з голоду вмирати.
Ой пішов я в Америку хліба заробляти,
Та мусив там сорочину останню продати.

Ой Канадо, Канадочко, яка ти зрадлива,
Не одного чоловіка з жінок розлучила.
Чоловіка розлучила, дітям тата вкрала,
Ой бодай ти, Канадочко, була си запала,

Ой біда ж ми на тім світі у чужині жити,
Нема кому пораненой рученьки завити.
Нема кому потішити, ні пожалувати,
Ой мушу я свою ручку, та сам завивати.
Коби жінка, діти були, би ся розплакали,
Скорше би ся мої рани до купи стуляли.

Біда мені у чужині такому малому,
Виробив-ем свою силу сам не знаю кому.

СОЦІАЛЬНЕ ВИКРИТТЯ СІЛЬСЬКИХ ЗДИРЦІВ

Ой прийшов я до села — громада бідує:
І піп дере, і дяк дере, і пан не дарує.

Ой цісарю, цісарику, корона ти срібна,
Коби-с прийшов в Буковину, яка стала бідна.
Буковина стала бідна, лиха цілі хмари,
Було в людей по корівці, і тоті забрали.
Орендари — по корівці, пани беруть діти,
Бідна ж наша головонько, де нам ся подіти?

Ой господи милосердий, то ж то зголоднила,
Коби борзо нова бульба, то би-м попоїла!

Тисне мороз, вітер віє, крутить завірюха,
Сидить мужик на припічку і нащурих уха.
Вікна снігом застелились, хоть їдь і санками,
Діти сидять коло него та дзвонять зубами.

А тато їх тішить: тихо, прийде запомога;
Як лише ся наміркує рада повітова.
Аж тут раптом — грим під вікна: штафета
наспіла,

Прийшла п'ятка на все село і солі два кіла.

Чому село не веселе? Вориндар багатий,
Продав воли та й корови із вашої хати.

Котре село дуже бідне, то вже мож пізнати,
Бо там хати так, як кучі, корчми, як палати.
Бо там хати так, як кучі, такі облупані,
Попід корчму люди ходять голодні та й п'яні.

Ой п'ю ж бо я горілоюку і ще буду пити,
Доле...моя нещаслива, як я буду жити?
Ой п'ю ж бо я горілоюку, ще маю надію,
Доле ж моя нещаслива, де я сі подію?

Поки моя коровиця на вборі ревала,
Поти мені орендарка горівки давала.

Приходжу я та й до Мошка: «Давай, Мошку,
вудки».

А Мошиха мені каже, що по штири дудки;
А я Мошка за бороду та й веду до пана,
А Мошиха вибігає: «Вже горілка тана!»

Курилася доріженька, куди жаба лізла,
Бодай нашій орендарці голова облізла.

Ой із гори два явори долів ся схиляли,
Бодай наші орендарі з торбами ходили.

* * *

Ой тадріта, мої мамцю, тадріта, тадріта,
Не дайте мя за багача, бо багач за війта,
Волите мя, моя мамцю, за злодія дати,
Злодій піде у неволю, я буду гуляти.

Ой тадріта, стара мати, тадріта, тадріта,
А хто буде свині пасти, як піду за війта?

У нашого пана війта пасові чоботи,
Бо він ходить на зальоти кожної суботи.

Чи я тобі, пане війте, межу перекосив,
Що ти за мнов, пане війте, посторонки носив?
А ти знаєш, пане війте, де їх маєш діти?
Возьми собі додомуньку та повішай діти.

Як же війта не любити, коли війт хороший,
А на війті камізелька за громадські гроші.

Ой як війта не любити, коли одна рада:
Як війт купить горілоньки, заплатить громада.

Ти си мислиш, пане війте, будем панувати,
А ти підеш до Самбора димки малювати.

Ти гадаєш, пане війте, що я ти сі бою,
А я твою дівчиноньку по вуха заголю.

А сидів я в криміналі, іще сі не каю,
Скоро вийду з кримішалу, зараз війта спалю.

Ой у моїй головоньці добрі кондовіта,
Коби дівка та й горілка, то би-м був за війта.

* * *

Тікав гуцул від колиби аж почерез звори,
За ним гнали від податків два екзекутори.
Догонили гуцулика на широком плаю:
«Давай гроші, що заробив на дровах, гультю!»

Два жандари, два гайдуки, не в'яжіть ми руки,
Мене мамка згодувала з тяженької муки.

Я не люблю мадьярчуків та й мадьярську віру,
А ще гірше ненавиджу жандарів у пір'ю.

Засвистала венгерочка понад сині гори:
Поховайте, хлопці, люльки, бо йдуть ревізори!
Я не скупив тютюнику, лиш одну папушу,
Молоденький ревізоре, не виганяй душу!

Ой попід гай зелененький, попід гай із гори,
Ховай, жінко, дуган в ташку, ідуть ревізори.
Уж година по полудні, не є ревідунку,
Добудь, жінко, дуган з ташки, наложми ми
в люльку.

Яка-така посіпака, що вона шукає?
Не дивиться назад себе, що штанів не має.

Не вадьмося, файний хлопча, не вадьмо,
не вадьмо,
Що нам стоїть на заваді, о тім ся порадьмо.
Чи знаєте, добрі люди, що нам на заваді?
Той десятник-голоп'ятник, що стоїть назаді.

ЗНЕВАГА ТРУДЯЩИХ ДО РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ. САТИРА НА ПОПІВСТВО

Ой кілька є співаночок, все за миленького,
Чому нема хоч одної за бога святого?

Співаночки, ладканочки — тото добре знаю,
А «отче наш» та «вірую» — тото не гадаю.

Віддалася дівчинонька аж до Подусова
Та й забула «отче наш» до єдного слова.
Ой забула «отче наш», забула молитви,
А співанок не забуде, поки буде жити.

Поїхала наша Феся аж до Соколова
Та й забула «отче наш» до єдного слова.
Навчилася «отче наш», «вірую», не вміла,
А як хлопці жартували, то все розуміла.

Та «отче наш» виговорю, «вірую» — не вмію,
Принеси ми, пане боже, на Дунай Марію.

Ой субота та неділя коби прилетіла,
Понеділок та вівторок коби-м не виділа,
Ой субота та неділя коби прилетіла,
Та би-м пішла до церковці видіти фраїра.

Ой піду я до церкви, стану йнапереді,
Подивлюся раз на образ, два рази на Феді.

Ой піду я до церковці та стану в приділку,
Подивлюся раз на бога, а трічі — на дівку.

Ой піду я та до церкви і стану в затінку,
Подивлюся раз на попа, десять раз на дівку.

- Іди, дочко, до церковці, бо всі дзвоні
дзвонять.
- Не піду я, моя мамцю, бо мні ноги болять.
- Іди, донько, до коршмоньки, там музика грає!
- Дай ми, мамцю, чоботята, я пошкутильгаю.

Не того йду до церковці, богу ся молити,
Лиш того йду до церковці, на любку дивити.
Ой піду я до церковці, стану під образи,
Подивлюся раз на образ, на любку три рази.

Ой я пішов до церковці, зачав ся молити,
Подивився на дівчину, забувся хрестити.

Ей забуду я молитву, забуду, забуду,
А дівчину не забуду, поки жити буду.

Ой піду я до церковці, стану ся молити,
Подивлюся на любочка, мушу согрішити.

А я піду до церковці та стану під мурик,
Не годна-м ся помолити, бо дивиться Юрик.

Ой мамусю солоденька, гадала-м за Митру,
Та забула, гадаючи, молити молитву.

Закувала зозулина, летячи, летячи,
Ми ся з любком полюбили, у церкві стоячи.

Не тото ми соколятко, що в церкві співає,
Ай тото ми соколятко, що воли впрягає.

Сім раз би-м ся побожила перед образами,
Що не буду говорити, легіники, з вами.
Сім раз би-м ся побожила, а восьмий ся важу,
Цілуй мене, легінику, нікому не скажу!

На вбід будуть пирожейки, на полудне — каша.
На вечерю дівка біла вмісто отченаша.

Ой любив я дівок сорок, а молодниць триста,
Дякувати господові, що ще душа чиста.

Ой пішов я та й до попа, взяв сі сповідати,
Маю гріхів сорок міхів, не мож зав'язати.

Ой на горі монастир, висока дзвіниця,
От там був би я попом, коли б молодниця.

Ой в Рахові нема людей, лише самі жонн,
Ізробили з ріпи церкву, а з гарбузів дзвонн.
У п'ятницю доробили, а в суботу стали,
Як в неділю задзвонили, дзвонн ся розпали.

Мене мамка породила на самі Ісуса
Та поклала на припічок, підкрутила вуса.

Ой господи милосердий, святій Миколаю,
Ой дай же ми тютюнику, я папірки маю.

Ой вивів я на толоку кобильчину пасти,
А вовчниця підглядає, хоче її вкрасти.
Кобильчина, як зобачить, та й додому вдерла,
Зачіпила за будяччя і ноги задерла.
Іди, сину, до попа, дай попові знати,
Най іде піп кобильчину на смерть сповідати.

Тяжке було життя наше під злими панамн, —
Годували верховинців темнийми богами.
Були у нас «демократи» усякої масті,
Не пускали бідних людей до своєї власті.
А їм попи-уніяти, ті чорнії «брати»,
Помагали верховинців в темноті держати.

Ой дана, каже, дана, побив бог Івана:
Тяжко робив на чужині на товстого пана.
Пани, попи їли й пили, ситі, коло бочки,
А ми тяжко всі трудилась, голі, без сорочки.

Не буду ся віддавати, не маю охоти,
Бо я маю на попівстві тяжкої роботи.
Дай ми, боже, дай ми, боже, так рік дослужити.
Не буду ся наїмати, доки буду жити.

А вже мені докучила попівська служба,
Пізно лягай, рано вставай, ото моя нужда.

А я пішов до костьолу богу ся молити,
А піп мене заставляє кобилу лупити.
А я його питаюся, чи кінь, чи кобила?
Бодай тебе, святий попе, холера лупила.

Ой пішов я до церкви богу ся молити,
А піп істяг сардачину та й ся хотів бити.
А піп істяг сардачину, а дяк істяг кучму,
А паламар біжить, кричить: «Та й ще трохи
мучмо!»

Я наймала парастас, а то служба божа,
Я гадала, що то піп, а то кара божа.
Я давала калача, піп ще хліба хоче,
А паламар із дяком й собі лізуть в очі.

Били попа, як у снопа, били палицями:
«Ой не ходи, пане попе, за молодницями!»

Ой попе, каже, попе та попе Матвію,
Та не ходи за жонами, втрапиш парафію,

Скавав піп через пліт, роздер ноговиці,
Не дивуйтесь, чесні люде, — через молодниці.

Ой і віє вітер, віє, піднімає ломи.
Піп за гріхи закатує, а сам любить жони.

Ой у церкві на престолі піп святе співає,
А як прийде молодниця, на неї моргає.

Сповідали мене попи самі молодії,
За гріхи ми не питали, бо самі такії.

Вітер віє, вітер віє, березу кондосить,
А піп гріхи заказує, а сам бабу просить.

Ой вигнали попа з села за важнее діло,
Та за чужі молодниці, за личенько біле.

Ой надійшла чорна хмара та з гірки, та з гірки,
Тікав дячок, голний, босий, від чужої жінки.

Ой біг пес у овес, сука у татарку,
Любив піп попадю, а наймит кухарку.

У котрого егомостя мальована брама,
Ой у того егомостя їмость обідрана.

Ой пішов я до попа, що в попа си діє,
В попа кури поздихали, а піп самий піє.

Ой пішов я до попа позичити пилки,
А піп свою попадю присилив до сливки.

Ой пішов я до попа позичити дошки,
А піп свою попадю усе б'є потрошки.

Ой пішов я сповідатись та аж до владиці,
Та за дівчат гріха нема, лиш за молодниці.

Учера ся сповідали дві дівки попові,
Що чинили на Андрія галушки котові.

Ой гуляли та й буяли три попові дочки,
Одна боса, друга гола, третя без сорочки.

Ой гуляли та й буяли три попові сини.
Один голый, другий босий, третій без чуприни.

Ой чи чули, люди добрі, що ся в селі стало,
Що нашого пана попа теля облизало?

І ти брат, і я брат, обидва гуляймо,
А в попову кукурудзу коні заганяймо.

ВІДГОМІН СОЦІАЛЬНОГО РОЗШАРУВАННЯ СЕЛА
У ВІДНОСИНАХ МОЛОДІ.
САТИРА НА БАГАТИХ, СИМПАТІЇ ДО БІДНИХ

А в багача два калача, а багач ще плаче,
А в бідного ні одного, а він собі скаче.

Поклонімся пану богу, святому Николі,
Таки-сьмо ся доробили, аж нам плечі голі.

Що я буду, бідний, діяв, як зима завіє,
Ні кожуха, ні дівчини,— що мене загіріє?

Зима мене захопила, а я в капелюсі,
А я собі погуляю, як багач в кожусі.

Як соловей защебече, зозулька закує
Та як бідний заспіває, багач сі дивує.

Ой багаче, багачику, не збивай на суму,
Отець умер на холеру, а ти вмиреш на чуму.

Ой багачу, багачику, я сі тобов тішу.
А я з тебе шкіру здойму, на банти повішу.

Коли багач умирає, кладуть на перину,
Та так душу чорти тягнуть, як пси кобилину.
Коли бідний умирає, кладуть на солому,
Душа собі благовала, як коло престолу.

Багач має штири воли, багач сіє, воре,
Багач мислить, же не прийде до бідні ніколи.

Багач сіє, багач воре, кукіль сі му родить,
Таки багач помалейку до бідні приходить.

Ой діна, діна, діна, де моя бабіна?
Пісе коти за вороти за в'язанку сіна.
Займив коти на ярмарок, коти не купують,
Вступайтесь, багачики, най бідні танцюють.

Танцювала багацькая, танцювала бідна,
А багацька паршивая, а бідная срібна.

У бідного едно дівча, але воно гоже,
А багацьке згорбилосся, лазити не може.

Та я в жорнах не молюла, а в ступі не товкла,
Та я собі заспівала, багачка замовкла.

А багачка, гі драпачка, від сиру, від масла,
А я собі нівроченьку від капусти красна.

А багачка, гі драпачка, та від сметаночки.
А я собі рум'яшенька від росоляночки.

Чия ж тото дівчинонька, що хорошо вбрана?
Не беріть ю, хлопці, в танець, най чекає пана.
Пана нема, пана нема, а піп не прийде,
Хіба того дочекає, що на свинях іде.

Ходи, любко, танцювати, ходи, любко, швидко
Багацька ті заступає, щоби ті не видко.
Багацька ті заступає кіньми та й волами;
Ходи, любко, танцювати, з чорними бровами.

Як ідете, хлопці, в танець, то йно си вважайте.
Котра дівка напереді, то тую лишайте.
Котра дівка напереді і файно сі вбрала,
Не беріть ї, хлопці, в танець, най чекає пана.
Котра дівка на переді в зеленій спідниці,
Вона сі так гонорує, як жаба в керниці.
Котра дівка на переді та в червоній хустці,
Вона сі так гонорує, як заєць в капусті.

Когут піє, когут піє, а качечка качє,
Ой багацька дівчинонька коло танцю плаче.
Не стій, дівко, коло танцю, але йди додому,
Заграє ти дедя в лижку, та й прийдеш потому.
Заграє ти дедя в лижку, а брат у сопілку,
Та буде ти си здавати, що пила-с горівку.

Ой на горі товар, товар, по долині віви,
Вишивана сорочечка на багацькій дівці.
Вишивана сорочечка всякими шовками,
Не беріть ї, хлопці, в танець, не мастіть руками.
«Та всі дівки пішли в танець. всі дівки гуляють.
Лише мене, молоденьку, в танець не пускають».
Прийшла мати, прийшла мати та й взяла

плакати:
«Беріть мою доньку в танець, піду день сапати».
Прийшов отець, прийшов отець та й узяв

просити:
«Беріть мою доньку в танець, піду день косити».
Прийшов брат, прийшов брат та й узяв тужити:
«Беріть мою сестру в танець, піду рік служити».

Ой на горі воли в ярмі, коні в колісниці,
Ліпша дівка у фартусі, ніж котра в спідниці.
Ой бо тота у фартусі за роботом стоїть,
А в спідниці лиш до танцю ноги собі строїть.

Багацькая дівчинонька до танцю, до строю,
А як вийде на роботу, то як купа гною.

Ой ти, горо кам'яная, лупайся, не дуйся,
Ти, дівчино багацькая, та й не гоноруйся.
В багацької дівчиноньки ні стану, ні сили,
А багацьку дівчиноньку воли прикрасили.

Ой летіла зозуленька та з поля додому,
Видзюбала пшениченьку, лишила солону.
А що ж мені по соломі, коли нема зерна,
А що ж мені по багатстві, — дівчина мізерна.

Ой багацька дівчинонька йшла до коршми пишна,
Таку губу викотила, що була би пришива.

Ой багацька дівчинонька йшла до коршми боса,
Мотузком сі впerezала, булька грає з носа.

Ой гуляли парубочки, аж коршма гуділа,
Багацькая дівчинонька під коршмов сиділа.
Багацькая дівчинонька дує та й пишиться,
А за нею пес кудлатий фартуха держиться.

Ай бо ми ся сподобала багачева дівка, —
Несла воду від суботи аж до понеділка.

Ой багацька дівчинонька, багацька, багацька,
Ой виросла, як тополя, не замісить плячка.

Гей пішов я до багача, дівка ще не вміта,
Пішли воли на всі лани, з'їли кланю жита.

Ой чия то дівчинонька, чи не багачева —
Сорочина вишивана, мішком надточена?

Багацькая дівчинонька вміла ся пишити,
Та не вміла до сорочки рукава пришити.

Багацькая дівчинонька та дуже гонорна,
Ой як іде через село, як та свиня чорна.

Не дивися, парубочку, на рясні спідниці,
А дивися, чи помиті у хаті полиці.

Ідуть воли з полонини, наперед їм роги,
Є в багача одна дівка, немиті ї ноги.
Треба тобі, багачику, двадцятро дробу,
Аби твою дівку взяти з немилого роду.

Багацькая дівчинонька так ся доробила:
Єдну гуску на мотузку до води водила.

Багацькая дівчинонька не знала порядку:
Взяла кітку на уздечку та й орала грядку.

Багацькая дівчинонька не перехвалена,
В зимі шмаття не попере, бо вода студена.
В зимі шмаття хоть попере з гіркою бідою,
Та не крутить, але кише, най мерзне з водою.

Багацькая дівчинонька, багацькая дівка
Намочила мальованку ще від понеділка.
Ой ходила понад річку та й шукала прачки:
«Випери ми мальованку, дам ті гарнець гречки».

Гарнець гречки, гарнець гречки і дві кварта сира.
Будеш знати, пам'ятати: багацька дівчина»

Ой на горі сухий дуб, була би колиска,
А в багача одна дівка, та й та кривописка.

Ой на горі сухий дуб, була би музика,
А в багача одна дівка, та й та без'язника.
Коло млина яворина, коло млина сосна,
А в багача одна дівка, як свиня поросна.

Капелістий, дам ти їсти, підемо орати
Та підемо до багача дівчину сватати.
А в багача красне дівча та файно сі вбрало,
Як перейшло сїни, хату, та в помії впало
Треба тобі, багачику, штири воли дати,
Аби твою дівчиноньку з помий витягати.

Ой сів кіс на покіс та й став щебетати:
«Порадь мені, пане-брате, де дівчину взяти?»
«Пораджу ти, пане-брате: у нашого війта,
Чорнобрива, рум'яненька, лише неробітна».

Ой війтова дівчинонька багацька, багацька,
Хустка на ній шальована, спідниця громадська.

Ой летіли білі гуси, напереді качка,
А в багача одна дівка, та й тота брехачка.

Наплюю ти, багачику, з твоїв єдиначков.
Замкни хату, запри браму, підопри віячков.
А я браму перескочу, а віячку зломлю,
А я твоїй єдиначці черевину зроблю.

Ходить бузько по болоті та збирає жаби,
Багацькая дівчинонька потребує баби.

* * *

Ой не ходи понад річку, не дивися в воду,
Ой не бери багацької, бери си убогу.
Багацькая гордовита, ще й до того пишна,
Убогая прихильная, як у саду вишня.

Ой ходила, говорила чайка по болоті:
«Не бери си багацької, щоби була в злоті,
Ой не бери багацької, візьми си бідненьку,
Будеш мати щонеділі сорочку біленьку».

Запряжу я когута і курку чубату,
Ой поїду в Україну по дівку багату.

Чи я тобі не казала та не говорила,
Ой не сватай багацької, багацька лінива.
Ой багацькая лінива, не хоче робити,
Навішала кораликів, щоби ї любити.
Ой коби то коралики, а то жовта глина,
Вона хоче змудрувати багацького сина.

Ой піду я си до лісу, нарубаю клиння,
З багацької дівчиноньки все зла господиня,
А з бідної дівчиноньки господиня буде,
Не навчив ї отець, мати, — навчили ї люди.

Ой залізні нашійники, а блищачі гачки,
Заречуся та й не піду до тої багачки.

Заріжу я качурика, най качечка кваче,
Візьму я си сирітоньку, най багацька плаче.

Візьму я си сирітоньку з чорними бровами,
Най багацька сука плаче з чорними волами.

Не дивися, дівчинонько, що я ся волочу,
Давай мені штири воли, чи я тебе схочу.
Давай мені штири воли, а п'яту корову,
Чи я тебе, дівча, схочу на свою обору.

У зеленій полонині зелена тополя,
Ліпше дівку файну взяти, як сім угрів поля.

А хоть в тебе, дівчинонько, воли і корови,
То все хлопці таки ласі на чорненькі брови.

Ой на горі на високій скали ся біліють,
Бідні дівки віддаються, багацькі дуріють.
А я бідну посватаю, най ся бідна тішить,
А багацькій — посторонок, та най ся повісить.

Ой всі коні попутані, іно їден скаче,
А бідная віддається, а багацька плаче.

Ой у лісі одна сосна не розвивається,
А в багача одна донька, та й не віддається.

Тече вода, тече вода покаламучена,
Куркулева відданиця ходить засмучена.

Ой багацька дівчинонько, ци підеш за мене,
Не будеш ти хліба печи ніколи у мене.
У мене хліб сам ся пече, кітка дрова носить,
А під лавку річка тече, що й хату підносить.

Ой як собі заспіваю, ой як собі вікну,
Та чей багач удуріє, дасть за мене дівку.

* * *

За нашими ворітьми виросла салата,
Що мі з того, що я ладна, коли не багата?

Ой летіла зозуленька, ой летіла пава,
Коб я мала зо три морги, то би ся віддала.

Ой коби я бички мала хоть які маленькі,
Я би дівков не сиділа коло своєї неньки.

За нашими ворітьми виросла латачка.
А я таки заміж піду, хоть і не багачка.

Ой пуцу я перстенину по дубовій кладці,
Полюбила багатого, а бідний на гадці.
Багатого полюбила, за бідного піду,
Ой бо бідний хлопець ладний, ой сам знає біду.

Ой кувала зозуленька, ой кувала сива,
На біду-м си полюбила багачького сина.

Багачького сина люб'ю, багачького веду,
Багачького сина люб'ю, бо ми приніс меду.
Багачького сина люб'ю, словами голуб'ю,
За бідного як не піду, з світа сі загуб'ю.
Багачького сина люб'ю, з багачьким танцюю,
А бідного наймитонька сім раз поцілую.

Ой загачу млинівочку, загачу, загачу,
Сама знаю, що не буду за тобов, багачу.

Та сідаю на лавиці, поли закидаю,
Таки собі багачького сина не жадаю.

Ой я хату замітаю та й так си гадаю:
А хто ж мене, бідну, візьме, я волів не маю.
Ой маю я біле личко з чорними бровами,
Ой так мене люди візьмуть, як тую з волами.

Ой вийду я за ворота та й си задумаю:
А хто ж мене засватає, що волів не маю?
Багач буде вінувати кіньми та волами,
Мене ненька відвінує чорними бровами.
Моя брова, що варт вола, а друга — другого,
Моє личко червоненьке, що варт червонного.

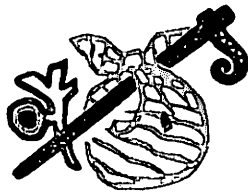
Ой вийду я за ворота та й ногою тупну,
Питаєся багачький син, чи маю я сукню.
Ой маю я синю сукню ще й рябу запаску,
Не стдяла і не буду багачу о ласку.

Ой попід гай зелененький пасла я теличку,
Питав ми ся син багачький, чи маю спідничку..
А що тобі, еден дурню, до моєї спідниці?
Ти не будеш цілувати мої красні лиці.

Ой вийду я на гороньку та стукну, та й гукну,
Питаєся багачький син, чи я маю сукню.
Чого ж ти ся, багаченьку, за сукню питаєш?
А я чула через люди, ногавиць не маєш.

Дивуються мені люди, дивуються пани,
Що я, така молоденька, не маю сукмани.
Я сукмани не пропила ані прогуляла,
Моя мати бідна була, та й мені не дала.

Є у мене в городчику шуварик мелайний,
Дай ня, мамко; за бідного, лиш най буде файний.

РАДЯНСЬКІ КОЛОМІЙКИ

ВОЗЗ'ЄДНАННЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ І БУКОВИНИ
З РАДЯНСЬКОЮ УКРАЇНОЮ.
РАДІСТЬ ВИЗВОЛЕНОГО НАРОДУ

Ой чого тікає панство, чого дзвонять дзвони?
Ой то в нашу Галичину військо йде червоне.

Та вже коні замаїв я, треба нам сидати,
Бо сусіди поїхали червоних вітати.

Наліта червоне військо сильніш урагану,
Не допустим до кордонів проклятого пана.

Гей затруби ти, трембічко, по цілому світу,
Що збулись ми панів-здирців та й їхнього гніту.

Уже змила наше горе бистрая водниця,
Нам із Кремля засвітила ясная зірниця.

Ой а того я співаю, бо я веселюся,
Прийшла влада радянська, тепер я сміюся.

Зійшла правда, стала вільна земля наша руська,
Щезла, згинула з панами Береза Картузька.

Ой сміюся я піснями новими, ясними,
Бо пропали кляті пани з скарбами своїми.

Закінчив пан панування на нашій землиці,
Бо навіки го прогнали червоні арміїці.

Гиля, гиля, сірі гуси, гиля на долину,
Не вернуться пани-ляхи в нашу Україну.

Ой кувала зозулячка та й буде кувати,
Ми хочемо давнім панам співанку співати.
Ой пропала панська влада, нема панувати,
Вже не будуть українців в тюрмах катувати.
Вже не будуть катувати та й позички брати,
Вже не будуть за ті гроші автами їхати.
Вони автами їхали, добре собі жили,
Доки наші товариші нас не визволили.

Ой учули тоті пани, що йдуть червонії,
То зачали утікати аж до Румунії,
Тоті пани утікали почерез границі,
Як учули, що вже близько червоноармійці.

Пани в ліжку каву пили, шоколаду їли,
Наші бідні українці у тюрмах терпіли.

Ой пропала панська влада — нема панувати,
Вже не будуть, як худобу, українців гнати.

Ой у отій полонині пасуть білі вівці,
Та були-сьмо русинами, тепер — українці.
Та були-сьмо русинами, панськими рабами,
Тепер стали українці вільними синами.

Як за панів ми ще жили — тяжка була доля,
Аж поки не засвітила нам Жовтнева зоря.
Знають ліси, знають гори і гора Говерла,
Моя мати молодого в панськім ярмі вмерла.
Мама вмерла, я осталась одна сиротою,
І якби не руські браття — це було б зі мною.

Ой не видно того лісу, йно ся зеленіє,
Нема тепер того пана, і серце радіє.

Ой зацвіла калинонька, на ній цвіт рожевий,
Відколи ми панів збулись, став нам світ веселий.

Нема панів, нема катів, гуляй царниками,
Нема сварки, нема звадки ніколи між нами.
Бо Радянська Україна — то нам рідна мати,
Що зібрала своїх дітей до рідної хати.

Закувала зозуленька в гаю на калині,
Ой радісно жити стало в нас на Україні.

Ой рідненька Україна, ой Росія-мати,
Більш не треба нам у пана пшениченьку жати.

Вся Гуцульщина сьогодні про волю співає,
І най пісня ця щаслива до Москви лунає.

Закувала зозуленька, люд розвеселився,
За кордоном пан поганий мало не сказився,

Нехай кує зозуленька, хай пісню співає,
Не бувати більше пану у радянськім краї.

Ой калина біло цвіте, а червоно родить,
Тепер наша вже земля вся, хай пан і не ходить.

Ой ми сини Рад Союзу, широкого краю,
Щебече нам соловейко з великого гаю.

Та словісти, трембітонько, широкі простори,
Що розквітли вже на волі наші рідні гори,
Що розквітли вже на волі наші рідні гори
І побачили гуцули червоні прапори.

Давай тепер по-новому начнем газдувати,
Наші жони, наші діти не підуть жебрати.

У колгоспі наша сила, у колгоспі слава,
Хай міцніє, розцвітає радянська держава.

Та най собі заспіваю, поки молоденька,
Поки милий пригортає до свого серденька.
Мене милий пригортає й пригортати буде.
А я уже не служниця, я виходжу в люди.
Бо я уже не сирота та й не сиротина,
Пригорнула мене мати — Радянська країна.

Нам дала радянська влада щастя і свободу,
В нас при владі від громади посланці народу.

Колись того не видали, колись і не знали,
Щоб гуцула у Верховну Раду вибирали.

Буковино, Буковино, зелений куточку,
Ростеш, квітнеш, Буковино, як цвіт у садочку.
Ростеш, квітнеш, красуєшся, як квітка у полі,
Відколи ти звільнилася з панської неволі.
А згадати б — скільки років ти гнулась, терпіла,
Під панами та попами ледве животіла.

А тепер ти, Буковино, діждалася раю
І весело заспівала, як соловей в гаю.
Радій тепер, співай тепер, скільки маєш сили,
І подякуй руським братам, що тебе звільнили
Та вже більше тут не буде попів і магнатів,
Ти влилася в край радянський, в сім'ю рідних братів.

Більше вже ніхто не буде тебе розпинати,
Бо у нас є рідний Уряд і Партія-мати.

Ой дударе-дударіку, заграй по-дударськи:
Прийшла воля разом з сонцем у край
придністрянський.

Ой хто ж то-то мости зводить через Дністер нові?
Буковинці й подоляни, — хай будуть здорові!

Розквітає Гуцульщина буйно, як ніколи.
Хто до лісу, до заводу, а хто йде до школи.

ВЕЛИКА ВІТЧИЗНЯНА ВІЙНА

Заварили враги кашу із чорного проса,
Топірцем ми відрубаєм фашистського носа.

Ой кувала зозуленька та й буде кувати,
А фашистам в нашім краї годі панувати.

Йди, мій милий, бить фашистів, та й не забарися.
Славним воїном-героем до мене вернися.

Не діждеться німець-ворог пшениченьку жати,
А діждеться клятий ворог лютої розплати.

То не турки-яничари піднялись з могили —
То фашистські людолови село обступили.

Як почали з мінометів червоні стріляти, —
Стали Гітлера вояки, як снопи, падати.

Кряче ворон на осині, віє пес на мості:
Де не глянеш на Україні — скрізь фашистські
кості.

Ой зелена та береза, що росте у полі,
Ой нещасна дівчинонька в фашистській неволі.

А скриплять ми груденята, як ворина в плоті,
Бо я втратив груденята в німецькій роботі.

То не терен тіло раниць злими колючками,
То невільників фашисти крають канчуками...

Ой у німця гірко жити, німець гірше ката,
Не в одного невільника голівонька знята.

Ой піду я у Карпати, вирубаю сани,
Не витерплю тяжке горе — піду в партизани.

Я не піду у гонведи, там не маю діла,
А я піду в партизани — там моя надія.

Спалахнула наша хата в білий день, як свічка,
Де ж ми тепер прихилимось, як настане нічка?
Де ж ми тепер прихилимось, як візьмуть морози.
Пішов батько в партизани, а мати лле сльози.

Та іду я в партизани в середу раненько,
Мені буде веселенько, а комусь сумненько.

Та я собі заспіваю, листя шелестіє,
Та я піду в партизани — лиш вітер завіє.

У високій полонині явір розвивався,
А мій любко в партизани нічков вибирався.

А мій любко вибирався до гори з долини,
Та я його визирала щодня, щогоднини.

Чом пищалка не пищалить, трембіта не дує, —
Пішов вівчар в партизани, по лісах вандрує.

Закувала зозулиця, сіла на ялицю.
Управила-м в партизани любка, як косицю.

Ідеш, любцю, в партизани в час рано, в неділю,
Та я тобі на дорогу золота посію.

Я нікого не кохала, тебе ж люблю дуже,
Іди, милий, в партизани, бий фашистів, друже.

Та я піду в партизани, тебе, дівко, лишу,
У явора дуплавого листок ти напишу.

Та я піду в партизани, буду воювати,
Та прийдеться фашистові руки вгору зняти.

Пішов любко в партизани, і я за ним піду,
Дай му, боже, здоров'ячко, а фашистам біду.

Не будеш ти, дівко біла, дальше жито жати,
Ми мусимо в партизанство завтра вандрувати.

Соловей вже не співає, лиш мені ся чує,
А мій милий в партизанах на врага чатує.

Подуй, вітре холодненький, покивай калинков,
Чей надійде з партизанки любко полонинков.

Та як прийду з партизанки, моя люба мати,
Та будеш ми у півночі двері відчиняти.

Ой заспівай, партизана, най дівчина вчує,
Бо дівчина молоденька тим ся гонорує.

Подарив мені Івасик червону стрічку
І пішов до партизанів в темний ліс за річку.

Днеська туйка, в партизанах, завтра піду інде.
Позавтра ня визивайте, відки сонце зійде.

Ой ви, гори, гори, гори, та будьте здорові,
Та най у вас побувають Ковпака загони.

Із Путивля на схід сонця бить фашистів рано
Виїжджали ковпаківці — славні партизани.

Віють вітри, віють буйні, аж дерева гнуться,
В лісі славні партизани з фашистами б'ються.

Закувала зозулиця, сіла на тополю,
Не забудемо ніколи сестру нашу Зою.¹

Затрусило, стрепенуло Гітлера-фашиста,
Вибивають партизани ворогів із міста.

То не орел, то не сивий по степу гуляє, —
То армія Ковпака німців розганяє.

Віє вітер та зі сходу, аж дерева гнуться,
Ковпаківці за фашистом в погоню женуться.

¹ Йдеться про відому партизанку-героїню Зону Космо-деснянську.

Вже співають ковпаківці, співають солдати,
Утікають німці-кати з вдовиної хати.

Шістдесят машин спалили, чотири панцири,
Утікав фашист проклятий, скільки він мав сили.

Ой у полі три тополі з вітром говорив,
Як то наші гуцулики гітлерівців били.

Зашуміла, закурила курява імлиста,
Добре били партизани ворога-фашиста.

Ой над звором, над потоком скрипіла смерека,
Чи ви чули, добрі люди, — наші недалеко!

* * *

Ой вийду я на вулицю, на вулиці груша,
Утікайте, гітлеряки, — йде руська «катюша».

Грімлять гори з Чорногори, котяться лісами, —
Уже досить панувати ворогам над нами.

Ой на нашій Чорногорі сніги забілили,
Як радянські соколята до нас прилетіли.

І фашисти, і бандери — одна сатанина,
Ой коли б їх та забрала лихая година.

Знов трембіта трембітає над тою горою,
Впала банда із Карпатів сторчма головою.

Чорногора ізраділа, мов не тая стала,
І радянських всіх героїв, як синів, вітала.

Затанцюймо, заспіваймо пісні веселої,
Та уже нас визволили червоні герої.

Прогнав німців з України радянський вояка,
За це йому, рідненькому, шана і подяка.

Ой радянські офіцери знають воювати,
Бо загнали гітлерівців в Дунай ся купати.

Ой ти, Гітлер розпроклятий, вбивцю-душогубе,
Не схватись тобі ніде від людського суду.

Віє вітер, віє буйний, хмари розганяє,
Утік Гітлер за Варшаву і далі тікає.

Пішов Гітлер до ворожки, щоб поворожити,
А чи довго му осталося на цім світі жити.
А ворожка відказала: на картах кладеться,
Що тобі за кров людськую втопитись прийдеться.

Іхав Гітлер на возочку та й не оглядався,
А віз його поломився, що й не сподівався.

Сухий дуб, сухий дуб, сухая гілляка,
Згинув Гітлер окаяний, як руда собака.

Заспівали гітлерівці жалібної пісні,
Що прийдеться їм глодати сухарики прісні.

Орли сизі, орли сизі на захід летіли,
То червоні герої Берлін захопили.

Ци у Москві звізди сходять—в Берліні заходять,
А московські легітники по Берліну ходять.

Як зачали розвиватись в Карпатах явори,
Завіяли над Берліном червоні прапори.

Ой в Берліні діри в стіні, кров фашистська
лється,
Над Берліном гітлерівським червен прапор
в'ється.

Ішла до нас із Києва машина блискупа,
Розпалася Германія, як дощова туча.

Вишивала я хустину з синьою каймою,
З перемогою вернувся милий мій весною.

Цвіте рожа, цвіте рожа гарна і пахуча,
Наша Армія Радянська славна і могуча.

Перемого, Перемого, руська славо-маті,
Вік ти будеш межи нами жити у Карпатах!

НАДІІ ЗАКАРПАТЦІВ НА РАДЯНСЬКУ
КРАЇНУ.
ВОЗЗ'ЄДНАННЯ ЗАКАРПАТТЯ З УРСР

Закувала зозулина, сіла на лелію.
Піду ніби на роботу, та втечу в Росію.

На високій полонині зеленіє паша,
Та я піду у Росію, бо Росія наша.

Ой піду я у Росію, бо там добре жити,
Не буду я Хортійові за пєнга робити.

Ой піду я у Росію, буду росіяном,
Повернуся із Росії, буду партизаном.

Ой піду я у Росію, рідні мої браття,
Хай живе Союз Радянський, наше Закарпаття.

Милі мої, любі діти, карпатські вкраїнці,
Прийдуть швидко у Карпати червоноармійці.

Як почало із дерева листя опадати,
Стало часто радянській гармати чути.

Пішла мати до схід сонця рано воду брати
Та й почула, як гуділи радянські гармати.

Як зачули туку вістку карпатські краєни, —
Пішли вони в ліс зелений, стали партизани.

Стали вони мадерянів з карабінів бити,
Стали дівки-українки червен прапор шити.

Шили вони червний прапор, пісеньки складали,
Із дня на день Червону Армію чекали.

Прийшли до нас славні бійці та і не задармо,
Зняли з шиї в нас навіки фашистське яро.

Закувала зозуленька та ще собі кука,
Вже ізнята з закарпатців віковична мука.

Ой радіють, веселяться батько, син і мати,
Бо звільнили Закарпаття радянські солдати.

Там у лісі в Закарпатті зацвіла калина;
Німці звідси утікали прямо до Берліна.

Прилетіли гуси з Русі, з далекого краю,
Тепер наші коломийки свобідно лунають.

Ой уже на Закарпатті засвітило сонце,
Перемога завітала і в наше віконце.

Сиротою вже не буде наще Закарпаття,
Бо вже нас освободили наші рідні браття.

По-радянськи заживемо, як радянські люди,
Окупантів розпроклятих вже повік не буде.

Возз'єднались закарпатці у сім'ї єдиній,
Із народом українським в Радянській країні.

Зашуміли сині гори, за горами ріки,
Закарпаття з Українов з'єдналось навіки.

Розспівався соловейко над водою в лузі,
Уже наше Закарпаття в Радянським Союзі.

Побратались закарпатці з російським народом,
Це ж сини його у гори принесли свободу.

Ой зацвіло Закарпаття калиновим цвітом,
Летить наша коломийка, як пташина літом.

Шіді-ріді, дана й да, як пташина літом.

Ой ви, гори, наші гори, рідні лісосіки,
Та тепер ми визволені від ганів навіки.

Шіді-ріді, дана й да, від панів навіки.

Ні Шенборнів, ні «Латориць» — наша вже ^{землиця,}

Вийду вранці, подивлюся — файна ораниця.

Шіді-ріді, дана й да, файна ораниця.

Ой кувала зозулиця на новому мості,
А мій любко тракторист в нашому колгоспі.

Шіді-ріді, дана й да, в нашому колгоспі.

Ой гусляйте, гуселочки, пісню Верховини,
Ми щасливо тепер живем у одній родині.

Шіді-ріді, дана й да, у одній родині.

Пала роса на травичю, на зелену нашу,
Ми любимо Батьківщину, рідну неньку нашу.
Шіди-ріді, дана й да, рідну неньку нашу.

НАСТРОЇ ТА ПОБУТ КОЛГОСПНОГО СЕЛА

Розвивайся, сад зелений, зелена діброво!
Розцвітає по Україні нове життя знову.

Понад оті полонини веселка лунає,
А із Кремля у Карпати сонечко сіяє.

Ой то радо, ой то мило на серці ся стало,
Бо ж то сонце із Кремля до нас завітало.

Світи, сонце, у віконце, на гуцульські гори,
Та не буде в нашій хаті вже біди ніколи.

Ой кувала зозулина в лузі на галуззі,
Україна, як калина, в Радянськiм Союзі.

Грає скрипка в Коломiї, а трембіта в Косові,
Верховино, моя мати, — пісне стоголосая!

Ой по полю широкому процвітають квіти,
Виростайте на утіху, малесенькі діти.
Виростайте, процвітайте, як цвіт на калині,
Бо вже сонце засіяло по всій Україні!

Ми вигнали буржуїв, позбулися муки,
Тепер вже ми хазяї — взяли владу в руки.

Влада Рад дала нам щастя, дала нам свободу,
А ми будем працювати на благо народу.

Ой селяни закарпатські, одну думку маймо:
Всі, як один, до колгоспу дружно ми вступаємо.

Будь здорова, Батьківщино, як рідная мати,
Не дозволим куркулям у нас панувати.

Ой як у нас колгосп буде, то нам добре буде,
Тоді в наше Закарпаття горе не заблуде.

Колектив для куркуля, як більмо на оці,
Як почув про колектив він — закололо в боці.

Ой коли ми на багатих тяжко працювали,
Доста хліба в своїх хижах ніколи не мали.
Упивалися сльозами, кланялися богу,
Не хотів нам землі дати і під одну ногу.

Закувала зозуленька в зеленому лузі,
Одержала куркульня від нас по заслугі.

Розпрощались наші ниви з тими бур'янами,
А ми*тарно розквітались з тими куркулями.

Трактор весело гуркоче і гуляє в полі,
Идем не силою в колгосп, а по добрій волі.

Не мали ми щастя-долі, не мали, не мали,
Доки разом до колгоспу ми ся не з'єднали.

Нова весна у Карпатах, колгоспи усюди,
Вже не будуть бідувати закарпатські люди.

Ой думали куркулі, що ми повмираєм,
А ми живем у колгоспі і біди не знаєм.

Як служила я у пана, то у злиднях була,
А тепер я у колгоспі за злидні забула.

Була в наймах в куркуля — не бачила світу,
А тепер я при радвладі здобула освіту.

Колись в пана доводилось мені бідувати, —
Тепер мене обирають в сільські депутати.

Ой раніше я робила батрачкою в пана,
А тепер в сім'ї радянській я героєм стала.

Ой у полі криниченька, там вода холодна...
Колись панові робила — ходила голодна.
А тепер я колгоспниця і горя не знаю,
Потруджуся, не лінюся — всього вдосталь маю.

Гей співає дівчинонька, наче тая пташка,
Бо вона вільна людина, бо вже не батрачка.

Нині наймити колишні щасливо зажили,
Добрі вісті у газетах про них сповістили.

Розійшлися тумани білі, колосся, жниво,
Як вступили до артілі, зажили щасливо.

Ой по наймах я ходила, а біда за мною,
До колгоспу я вступила, стала ланковою.

Ой верніться, літа мої, хоч на час у гості,
Бо життя вже дуже гарне в нашому колгоспі.

Ой та поле широкеє набіло зацвіло,
Та мені ся у колгоспі життя сподобило.

Ой та як нам не радіти, як нам не співати,
Коли нам всім у колгоспі добре працювати.

Життя наше розквітає, і нема тут дива,
Бо живемо ми тепер дружним колективом.

Залунайте, коломийки, від броду до броду
Про веселе життя наше, щастя і свободу.
Ой дана, дана, дана, щастя і свободу.
Ой землице ти моя, землице й хатино,
Ви мене тут породили, я ваша дитина.
Ой дана, дана, дана, я ваша дитина.
Ой землице колгоспная, як я тобі рада,
Що працюємо ми дружно, я й моя бригада,
Ой дана, дана, дана, я й моя бригада.
Виростимо ми врожай та гучної слави,
Бо змагаємось з колгоспом рідної Полтави.
Ой дана, дана, дана, рідної Полтави.
Кукурудза в нас незла, непогане жито,
То ж на дощі показників труд буде відбито,
Ой дана, дана, дана, труд буде відбито.
З мічурінським досвідом працювати знаєм,
Прославимо Батьківщину багатим врожаєм.
Ой дана, дана, дана, багатим врожаєм.
Ой співають коломийки, радісні й завзяті,
Молоді комсомольці в вільнім Закарпатті,
Ой дана, дана, дана, в вільнім Закарпатті.

Грай, трембіто, грай, кохана, скрипка допоможе,
Тепер вільна Верховина і життя заможне.

Сонце гріє, сонце гріє, вітер повіває,
На тракторі дівчинонька весело співає.

Заспівали легіники на кедровім мості:
«Ми щасливі та веселі, бо живем в колгоспі».

Закувала зозулиця на широких ганку,
Та нам добре у колгоспі, як в рідної мамки.

Що плануємо, те й зробим, нам усе вдається,
Ми щасливі в колективі, доля нам сміється.

Ми працюємо в колгоспі, у сім'ї єдиній,
І колгоспи в нас багаті по всій Верховині.

Вже не коплем мотикою ми нашу земличку,
Трактор оре, комбайн збира золоту пшеничку.

Ой за гаєм, гаєм, гаєм, та ще колись панським,
Орем, сієм і збираєм трактором радянським.

Хто ударником працює — весело співає,
Його знає вся країна, народ поважає.

В полонині на калині соловей співає,
А хто робить у колгоспі, той ся добре має.

Ой землице колгоспная, як я тобі рада,
Що робимо ми на полі — я й моя бригада.

Вчасно орем наші землі, вчасно їх засієм,
Всьому світові покажем, як робити вмієм.

Молоді ми колгоспники, робить добре знаєм,
За високі урожаї в похід виступаєм.

Всі ми трудимось завзято в наших колективах,
Щоб врожай ряснів багатий на широких нивах.

Гуртом сієм, гуртом орем, врожаї збираєм,
Сонце щастя засвітило над Карпатським краєм.

Хай гуркоче молотарка — скирти, наче гори,
Буде хліба в цьому році повнії комори.

Ой у нашому колгоспі урожай багатий,
Бо колгоспом в нас керує голова завзятий.

Наші люди в колективі добре працювали,
За це прапор соцзмагання ми завоювали.

За селом широке поле, трактор землю крає,
Ми зустріли наше свято високим врожаєм.

Кукурудзонька вродила, ми кулешу любимо,
Послухали ми Хрущова, — заможними будем.

Грай, музико, нам дзвінкіше в милій полонині,
Молока і м'яса й масла більш дамо країні.

Лийтесь, наші колосийки, понад синім гаєм.
Ми, доярки, в полонині пісеньки складаєм.

Ой летіла ластівочка, залетіла в ярочок,
Та є у нас у колгоспі дванадцять доярок.
Змагаються всі доярки, кожна між собою,
Щоб добути від корови вищого удою.

Ой вставала Марця рано, корів доглядала,
Тому вона між доярок найкращою стала.
Будь здорова, доярочко, бажаємо вдачі,
Щоби були у колгоспі удої багатші.

Ми, доярки, всі завзяті, працьовиті, смілі,
Бо живемо колективно, дружно у артілі.
Я вдень роблю у колгоспі, корови годую,
Та накой ся звечоріє, я в клубі танцюю.

Потанцюємо веселі в клубі на помості,
Зорав трактор сто гектарів у нашій колгоспі.

Дівчинонька-комсомолка високого росту
Стала нині аргономом рідного колгоспу.

Дівчинонько-агрономко високого росту,
Будем тебе вибирати в голови колгоспу.

У колгоспі я на полі була ланковою,
А тепер уже в сільраді стала головою.

Ой чия то дівчинонька та й несе відерка?
То машину заправляє наша комбайнерка.

* * *

Із-за лужа вода тече, із-за лужа, лужа,
У колгоспі дівки красні, як червона ружа.

Ой подумай, легініку, котру дівку брати,
Котра знає, як на фермі треба працювати.
Ой дана, дана, дана, треба працювати.

Добре знає доглядати, добре напоїти,
Від корови три тисячі літрів надоїти.
Ой дана, дана, дана, літрів надоїти.

Та я роблю головою, а мила — доярка,
Та як її не любити, кедь така, як лялька.

Ой злетіла з дуба, з дуба зелена галузка,
Наш агроном кучерявий та білий, як гуска.
Ой любила агронома чотири годочки,
Наш бригадир з тої злості надувся, як бочка.

Ой маю я миленького з нашого колгоспу,
Ні великий, ні маленький — середнього росту.

Прийшов з фронту д'мене в гості мій легінь
героєм,
Тепер трактором в колгоспі ми з ним поле орем.

Ти, місяцю круглолиций, і ти, ясна зоре,
Сподобався мені хлопець, що трактором оре.

Я в крамниці накупила стрічок та намиста,
Добре в свято приберуся, бо жду тракториста.

Полюбила тракториста, і такеє горе —
Голова сказав на зборах, що невміло оре.

Та нікого так не люблю, як того Іваночка,
Кучерики понад брови, в бороді — ямочка.

Кажуть люди, що поганий, а він мені вдався,
Бо він в трактор та у мене навик заохався.

Мій Іванчик на тракторі першим вийшов в поле,
Переорав старі межі та й нестерпне горе.

Він тракторист, я — ланкова, обоє в колгоспі,
Тепер у нас не колиба — хата на помості.

А мій милий чорнобривий пишається мною,
Бо в колгоспі я працюю та ще й ланковою.

А мій милий, чорнобривий, на ровері їде,
Він до мене, молоді. піхотов не піде.

А мій милий у колгоспі і оре, і сіє,
Голосочком защебече, очима ся сміє.

Ой коли я спогадаю, що мій Любко діє,
А мій любко у колгоспі пшениченьку сіє.

Вчора орав довгу ниву, колективні гони,
А сьогодні виїжджаю в Армію Червону.

Ой погадай за ня, любку, в армії служачи,
Я за тебе погадаю, в колгоспі роблячи.

А мій милий, чорнобривий, у Кремлі на варті,
Напиши ми своє слово на біленькій карті.

Їдуть наші легіонери на цілині землі,
Прощай, село рідненьке, верби коло греблі,
Землі у нас кам'янисті, а там, на Алтаї, —
Там цілини віковічні, там степи безкраї.
Кличе нас Вітчизна-мати газдами там бути,
Попрацюємо завзято, щоб міг світ почути.
Щоб гордилась Верховина рідними синами,
Тож прощайте, приїжджайте ви слідом за нами.

Ти завійко-вітерочку, звідки тя жадаю?
З радянського Казахстану, де милого маю.
Повій, вітре, із цілини та з поля рівного
І принеси голосочок миленького мого.
Та якби ся раптом стало, щоб голос почула,
То так би ми ся здавало, що я з милим була.
Ой сяду я та й полину в степи жито жати,
Будем звати до нас молодь, що живе
в Карпатах.

Ой цокну я чобітками до леду, до леду,
А у нас є ланковая, як калачик з медом.

Ой іду я до колгоспу буряки копати,
Кому хоч, тому дам я личко цілувати.

Під вікном цвітуть вже квіти ще й пишная рожа,
Моя мила на Марію Демченко похожа.

На високій полонині ізлетіла гуска,
А мій милий росіянин, а я білоруска.

Ой кувала зозуленька в Покрівськім на скалі,
Оженився гарний студент на дівчині Галі.

Полюбила-м лейтенанта маленького росту,
А тепер я му любити голову колгоспу.

Дуб-дубок поріс високо, над ним хмари в'ються,
А над ледарем в колгоспі всі дівки сміються.

Прийшов ледар мене сватать, вимага придане,
А я йому показала кошени булане.

Не займай мене, ледачий, не купиш намиста,
В тебе десять трудоднів, а у мене триста.

Ой пияку-ледашаку, треба тобі знати,
Скоро будем макогоном з села виганяти.

Рахівник ветеринара умовляв учора:
«Дайте довідку мені, що дружина хвора».

Чи ти чуєш, чоловіче, що то когут піє?
То він каже, що не в пору голова наш сіє.

Ой того ти на врожай, бабо, нарікаєш,
Що в Кам'янці на базарі мохом поростаєш.

Наш голова чи здурів, а може, сказився,
Кругом жнива, а він зрання горілки напився.

Наша вулиця в жнива стала така тиха,
Що аж чути, як хроплять пані голівиха.

Дармоїдам скрізь ганьба, кращим людям — слава,
Багатіє наш колгосп, міцніє державо.

В небі сонечко сміється, надворі не хмурно,
Нам живеться при Радвладі весело й культурно.

Верховино наша мила, рідна, яснозора,
Не така ти вже сьогодні, як була учора,
Подолали ми навіки кривду та злигодні,
Будеш завтра, Верховино, краща, як сьогодні.

Ой на горі на високій Довбуша печера,
Ой не ті тепер гуцули, що були учера.

Не ходила я до церкви, — не піду молитися,
А піду я до колбуду, щоб повеселитися.

Я колись молилась богу і біла поклони,
А в колгосп як поступила, спалила ікони.

Познімаю хрести, згарди з біленької шиї,
Плюну тричі на них зверха, викину в помії.
Довго вони нас душили, довго нас страхали,
І жіночу нашу долю гнули, катували.
Познімаю хрести, згарди, відітхну легенько,
Усміхнулась наша доля, ожило серденько.
На вишиваній сорочці значок комсомолу,
На куркулів не роблю, ходжу вчитись в школу

Закинули кривий серп далеко під стріху,
Тепер маємо комбайни і жатки на втіху.

Ой у полі два трактори та оба новенькі,
Орють ними лан широкий хлопці молоденькі.

У Бабині, і в Дністрівці, гей, радіо в хаті, —
Приїжджайте, подивіться, які ми багаті!

Як служила я у пана, каганцем світила,
Тепер лампа Ілліча хату звеселила.

Горить огонь, горить огонь, полум'я палає,
У колгоспному селі електрика сяє.

В хаті лампа електрична, радіо говорить,
Це ж партія для народу нове життя творить.

Добру школу збудували старокуцькі люди,
Є де вчитись нашим дітям, ще й онукам буде

Сонце сяє, виграє в полонинських дворах,
Закарпатці уже вчать на Ленінських горах.

Мешти файні, мешти файні, сорочки нашила,
Бо я собі у колгоспі гроші заробила.

Я хвороби не боюся, докторів є доста,
А у мене народилась дитина вже шоста.

У білецькому колгоспі хороше нам жити,
Бо не треба на куркулів нам уже робити.

У колгоспі я працюю, у колгоспі мати,
У колгоспі я навчилась Леніна читати.

Ой чого ти усміхнулась, буковая хато?
Ой того я усміхнулась, що сонця багато.

У колгоспі добре жити, добре працювати,
Ліпше землю обробляти та й врожай збирати.

Закувала зозуличка в лісі на галузі,
Живемо ми у колгоспі, як брати, як друзі.

Закувала зозуличка в гаю на калині,
Ой весело стало жити в нашій Буковині.
І рясніше сади цвітуть, ліпше хліба родять,
А дівчата веселіше пісеньку заводять.
Співа в лузі соловейко, жайворонок — в полію,
Це ж Радянська держава принесла нам волю.

Поля вбрались у килими пшениці та жита —
Тепер наша Буковина багата і сита.
Рости, рідна Буковино, як квітка у гаю,
Бо знайшла ти своє щастя у радянським краю.

Лети, наша співаночко, та й понад ялиці,
Щоби тебе всі співали у Москві-столиці.
Ланкова Марко Марія щодня на світанку
Веде в поле свою дружну молодіжну ланку.
І врожай вона збрала, як собі гадала:
По сто центнерів з гектара кукурудзи дала.
Трудом своїм прославила Партію і владу,
І народ Марію вибрав у Верховну Раду.

Ми співаєм співаночки і співати будем,
Бо живуть тепер заможно всі радянські люди.

Співаночки — наші друзі, співаєм їх широ,
Всі співають хай із нами, хто бажає миру.
Гей, лети ж ти, наша пісне, як той птах із казки,
Про високої надої Павучек Параски.
Чучка Федір лісорубом вже працює здавна,
Идуть ялиці на будови — це 'го граця славна.
Гей лети ж ти, наша пісне, понад Черемошем,
Праця радісна в колгоспі і життя хороше.

Буковино, Буковино, мій коханий краю,
Я про тебе, Буковино, радісно співаю.
А як мені не співати, а як не радіти, —
У Чернівцях і в Києві вчать мої діти.
Ой над нашим Черемошем зашуміли буки;
А в Даниляк Лизавети золотії руки!
Черемоше, Черемоше, Черемоше гордий,
Ой як мені не гордитись, як на грудях орден.
Буковино, Буковино, Буковино рідна,
Я щаслива і багата, колись була бідна.
Наше поле, рідне поле новий трактор оре,

Хто наш мирний труд порушить — тому буде
горе!

В нас дівчата роботящі, роботящі хлопці,
Та й всі хочуть працювати на Дніпрі в Каховці.
Буковино, Буковино, Буковино-ненько,
Всі ми Партії за волю дякуєм гарненько!

Нема краю веселого, як Карпати літом,
Коли земля верховинська покривється цвітом.

Ой у гаю над водою розцвіла калина,
Заможніша щодня стає наша Верховина.

У колгоспі наше щастя, у колгоспі — сила,
У колгоспі життя наше квіткою розцвіло.

У колгоспі наша сила, у колгоспі слава,
Хай міцніше, розцвітає радянська держава.

У колгоспах і радгоспах все іде до ладу,
Не дамо ми ворогам підірвати Радвладу.

На тім боці Студениця, а я із Дністрівки.
Всім нам світить ясно промінь червоної зірки.

Ой погляньте ви сьогодні та на наші гори,
Іх, мов сонце, освітлюють кремлівські зорі.

Гей співаймо співаночки радісні, крилаті.
Ой заможно нам живеться в ріднім Закарпатті.

Гей з Карпатів коломийка лине на додину,
Приїжджайте, любі гості, до нас в Верховину.

Серед поля широкого зацвіла калина,
Хай живе навіки вільна наша Батьківщина!

Лети, наша коломийко, до Москви-столиці
Та подякуй нашій любій Росії-сестриці.

Ой клеочуть у Карпатах всі готічки й ріки,
Бо живемо ми з Москвою навіки, навіки!

Засіяло нам сонечко із самого сходу,
Наша Партія керує, добре жить народу.

Ой спасибі вам, спасибі, комуністи милі,
Ви радісне і заможне нам життя відкрили.

А ми з честю виправдаєм Партії довір'я,
Розів'ється, як косиця, радянське Міжгір'я.

Будем з гордістю трудитись, чесно працювати.
Бо ми хочем перегнати Сполучені Штати.

Серце весело заграло і одмолоділо,
Ми провадимо в життя Ленінове діло.

РОБІТНИЧІ КОЛОМИЯКИ ВОЗЗ'ЄДНАНОГО КРАЮ

Світить сонце у Карпатах, світить та й не згасне
Життя наше розквітає, радісне, прекрасне.

Повій, вітре, з Верховини ой через ялицю
Та понеси нашу пісню у Москву-столицю.

Наш Борислав розквітає, як чічка на вісі,
А як мені не вірите — прийдіть, подивіться.

Ой тепер я в Бориславі роботоньков рада,
Щастя, радість принесла нам радянська влада.

Ой я собі заспіваю, тепер ми широко,
Я дві норми зробила — ще сонце високо.

Ой ви, гори зелененькі, ви, мої Карпати!
Ой ми будемо під вами вугіль добувати.

Ой на шахті у Ільниці сталася новина, —
Ой прибула із Донбасу нова врубмашинна.
Цю нову врубмашину в Донбасі кували
Та ільницьким шахтарикам в дарунок прислали.

Ой шахтаре, шахтаріку, іди до забою,
Вся країна позирає на роботу твою.

Ой копай, копай вугілля, на-гора відкачай,
Бо ж то золото народне, свій народ збагачуй.

Пронеслася славна вістка в верховинські хати —
Ленінградці закликають плани виповняти.

Ой роблю я та й на шахті вже цілі три роки,
Виконую п'ятирічку за чотири роки.

Єсть у нас передовик та й на третій шахті,
Виконує по п'ять норм на трудовій вахті.
Ой ти, мати, не журися та й за свого сина,
Заробляє по п'ять тисяч. то буде гостина.

Йдуть вагони, вагонетки, колія широка,
Виконуєм п'ятирічку за чотири роки.

Тече вода з-за города на бистреньку річку,
А ми вгору піднімаєм нашу п'ятирічку.

Та ми хлопці молоденькі, здорові, як буки,
Поїдемо до Донбасу в школу на науку.

Ой іду я до Донбасу сими берегамі,
Не баную ні за чим я, лишень за дівками.

Бувай, дівко, здоровенька, я не маю часу,
Завтра рано збираюся, іду до Донбасу.

Ой поїду на Донбас я, біди ми не буде,
Та тільки ми того буде, чия любка буде.

Ой кувала зозуленька раненького часу,
Виїжджали легітники на шахти Донбасу.
А як сісти на машину шахтарик мали,
То такий наказ в дорогу матері їм дали:
— Будьте гречні, не лінуйтесь файно працювати.
Щоби вами ся гордила Верховина-мати!

Як прибуду в рідний Донбас, письмо ти напишу.
Із першої свої платні на сукню ти лишу.

Працювали сокирами, надривали жили,
А радянська влада дала нам моторні гили.
Поспівають «уралочки» в зелених Карпатах,
Ой спасибі за дарунок російському брату.
Ліс рубаєм, ліс рубаєм на новобудови,
Файні у нас співаночки, до ладу розмови.

Зібралися лісоруби в глибокі затоки —
Виконали п'ятирічку за чотири роки.

Ой я, хлопець-лісоруб, та дуби рубаю,
На вагони їх складаю, в Донбас відправляю.

Засвистала залізниця із гір на долину
Та повезла ліс карпатський в Донбас, на Україну.

У Богдані ліс рубають, а в Рахові возять,
А на шахті у Донбасі забій з буків роблять.

Ідуть хлопці-комсомельці у ліс працювати,
Батьківщина будується, треба лісу дати.

Ой пушу я свій бокорик та й у Боржавицю,
Та попливе мій бокорик у Москву-столицю.

Зашуміли ті Карпати, хвилі покотили;
Добрі вісті семирічки всіх розвеселили.

Закувала зозулиця та на тій смерічці,
Ой які величчі цифри в першій семирічці.

Закувала зозулиця, сіла на смерічку,
За п'ять років виконаєм нашу семирічку.

У колгоспі, на заводі, в ертеесі, в шахті, —
Ой усюди вільні люди на трудовій вахті.

ГОЛОС ЗА МИР, ПРОТИ ПАЛІВ ВІЙНИ

Зійшов місяць понад гаєм, гаєм зелененьким,
Розцвітає наша юність, як сад молоденький.
Зійшов місяць понад гаєм, ясно з неба сяє,
— Ми хочемо миру в світі, — молодь заявляє.

Летить голуб, летить білий по чистую воду,
Нема кращого на світі, як мир для народу.

Ми підписуєм Пакт Миру, щоб пани це знали,
Щоб свою брудну сокиру більш не підіймали.

Краю мій ти, Верховино, тобі розквітати,
В новій славній семирічці щастя добувати!
Заживемо ми ще краще, Партії на славу,
Чесним трудом ми прославим радянську державу.

Залунають нові пісні у радянських хатах,
Пани з розуму най сходять в Сполучених
Штатах.

У Варшаві на конгресі всі народи світу
Об'єднались в табір миру проти Уолл-стріту.

Щоб війни не знали люди, всі за мир ставайте,
Своє щастя і свободу дружно захищайте.

Нехай ворог не думає зброю піднімати,
Все одно йому прийдеться у море скакати.

Хай не рветься лютий ворог до нашого дому —
Наше щастя, нашу радість не дамо нікому.

Ой ми були в Америці та на Уолл-стріті,
Там звіринець людоджерів найбільший у світі.

Ой доларе америцький, доларе зрадливий,
Через тебе для народу той світ нещасливий.

Та за тебе, доларику, всі пани юрбами,
Часто б'ються, труться, мнутья, гризуться
зубами.

Добре панам в Америці ходить в черевиках,
А робочі ходять босі та в злиднях великих.

А ми, хлопці-лісоруби, робимо на славу,
В праці мирній ми славимо Радянську державу.
Ой зрубали дуби, буки й смереки зелені,
Не страшні нам з Уолл-стріту бандити шалені.

Ой зрубаю дуби й буки та пошлю в Каховку,
Цим нанесу смертний удар бандитам
з Нью-Йорку.

Ой палям з Уолл-стріту злоба серце крає,
Що радянська ракета в космосі літає.

Як не вигить комареві та й воду із річок,
Так не зірвать воріженькам наших семирічок.

Наша Армія Радянська стоїть на сторожі,
Не страшні нам літаки ні танки ворожі!

ДРУЖБІ НАРОДІВ — СЛАВА.
ЛЕНІНУ, ПАРТІЮ — ВСЕНАРОДНА ВДЯЧНІСТЬ
І ХВАЛА

Ой колись ми на багатих тяжко працювали,
Доста хліба в своїх хижках ніколи не мали.

Умивалися сльозами, кланялися богу,
Не хотів нам землі дати ні під одну ногу.

Лише правда Ленінова дала мені волю,
Загоїла мої рани, щоб не знав я болю.

Ой зацвіла квіточками наша полонина,
Зустрічає рідний Жовтень уся Верховина.

Сорок років, як пролунав перший залп «Аврори».
Що підняв він проти пана всі доли і гори.

Утікали з Верховини поляки і німці,
Бо їх звідси виганяли червоноармійці.

Як втікали петлюрівці і польські магнати,
То йшли бойки з Верховини братів зустрічати.

Принесли в Карпати волю брати росіяни,
Ім навіки за це вдячні карпатські селяни.

Лине наша коломийка по хатах і полю,
Бо принесли росіяни нам в Карпати волю.

Заквітчались урожаем всі гірські поляни,
Бо за них кров проливали й брати росіяни.

Ой лунайте, коломийки, до самого моря, —
Сорок років, як сіяє нам Жовтнева зоря.

Повій, вітре, з Верховини, де шумлять ялиці,
Та понеси нашу пісню у Москву-столицю.
Ой дана, дана, дана, у Москву-столицю!

Повій, вітре, з гір зелених в степи України,
Передай привіт щасливий та й із Верховини.
Ой дана, дана, дана, та й із Верховини!

Грай, сопілко, грай, трембіто, співай, Закарпаття.
Живемо в сім'ї єдиній, українці браття.
Ой дана, дана, дана, українці браття!

Над Радянським Закарпаттям ясні зорі сяють,
Як нам вільно всім живеться, хай у світі знають.
Ой дана, дана, дана, хай у світі знають!

Стало жити нам весело при радянській владі,
Бо розквітло Закарпаття у братському саді!
Ой дана, дана, дана, у братському саді!

Конституція Радянська шлях нам освітила
Та від гніту і безправ'я всіх нас визволила.
Ой дана, дана, дана, всіх нас визволила!

Та заграй же, вівчарику, на своїй трембіті,
Що мир буде збережений у цілому світі.
Ой дана, дана, дана, у цілому світі!

Заспіваєм коломийки веселеньким тоном,
Ми з'єднані з руським братом, ніби Волга
з Дюном.

Нас з'єднала з Росією Богдана булава,
Союз брагній заснувала радянська держава.

Нашій дружбі розквітати, як на весні саду.
Нас, гуцулів, обирають у Верховну Раду.

Наша дружба непоборна квітне, мов сад в цвіті.
Ми вирости в комсомолі, ми — Партії діти.

Розквітає Закарпаття рясно, величаво,
У сім'ї найбільшій в світі — в Радянській
державі.

У Радянському Союзі стали ми заможні,
Під зорею комунізму ми непереможні.

Світить сонце нам зі Сходу, із Москви ясної,
Розквітає Закарпаття, як той сад весною.

В нашій зоряній Вітчизні, в Радянським Союзі,
Всі народи живуть мирно, як брати, як друзі.
У єднанні наша правда, а у дружбі — сила,
Із Москвою розквітає Україна мила.

Хай живе в віках могутня Радянська держава,
Слава нашому народу і Партії слава.

Рідній Партії подяка й славний Батьківщині
Та за те, що Закарпаття у сім'ї єдиній.

Україна із Москвою — одна сім'я дужа,
Розквітає і міцніє обох братів дружба.

Рідній Партії спасибі, слава їй навіки,
Закарпаття розквітає у сім'ї великій!

Ой шумлять карпатські гори, грають бистрі ріки,
Слава нашій Батьківщині й Партії навіки!

Я роботу ізробив, робота готова,
Тепер піду здоровити міністра Хрущова.

Ми Хрущова побачили, то ся здоровили,
Та ми йому по дорозі цвіти готовили.

Заповів нам рідний Ленін дружбу все кріпити.
Щоб в сім'ї радянській, вільній всім щасливо
жити.

Заповів нам любий Ленін кріпити державу
І в радянській Батьківщині працювать на славу.
Заповів нам батько Ленін мир оберігати,
Щоб ішла до комунізму Батьківщина-мати.
Розквітає Закарпаття, наче маки в полі,
Нас радянська Батьківщина привела до волі.
Наша рідна країночка найкраща у світі.
Ленін — любий, Ленін — рідний, а ми — його
діти.

Закувала зозулиця та сіла на траву,
Чи добре вам, колгоспники, косити отаву?

Та коли ми перший колгосп в селі заснували.
Ім'ям Леніна рідненьким ми його назвали.
Усе файно зеленіє на колгоспнім полі,
Дякуєм за визволення з тяжкої неволі.
Ой тепер нам веселенько в наших горах жити,
Бо не прийдуть уже сюди вороги нас бити.
Ой яворе, яворику, ти красне деревце,
Як учую про Леніна — радується серце.

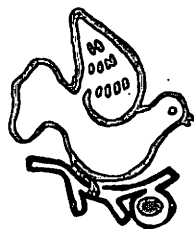
Сонце сяє, зігріває полонини, двори,
Щастя пишно розквітає у Карпатських горах.
Нам усім радянська влада — любя, рідна мати.
Ми людей своїх найкращих шлемо в депутати
Співай, співай, Верховино, зашуми розмаєм,
Орден Леніна у тебе на грудях сіяє.
Заквітчались гори й доли, заспівали ріки,
Слава Партії великій, слава їй навіки.

Закувала зозуленька на широких лані,
Працюємо, виконуєм семирічний план ми.
Закувала зозуленька понад бистру річку,
Виконаєм за п'ять років нашу семирічку.
Закувала зозуленька та сіла на клення,
Здійснилась в країні нашій Леніна ідея.
Слава Партії великій, Ленінові слава,
Будуєм комунізм ми в Радянській державі.

Лине пісня з полонини в долину, в долину,
Прославляєм нашу любов, рідну Батьківщину,
Ой сонечко наше світле, радо нам сіяєш,
Нашу землю всеплодуючу сяйвом зігріваєш.
Так і сонце Ленінове світить нам усюди,
І від нього молодіють всі радянські люди.

Ой Партіє наша рідна, ти нас окриляєш,
Ти шляхи до комунізму всім нам прокладаєш.

Ой нікому не зірвать червоного квіту, —
Світить Ленін, світить сонце та й по всьому світу.

Родинні, побутові
та любовні
коломийки

КРАЙ, ПРИРОДА І МЕШКАНЦІ
(ГУЦУЛИ Й БОЙКИ)

Ой як піду в Буковину, нігди не загину,
Буковина зелененька як літо, так зиму.

Вже зозуля кує, кує, бо весноньку чує,
А соловій вже щебече, бо бук листя мече.

Ой кувала зозуленька тонким голосочком,
Та поки ся не вдавила житнім колосочком,
Ой кувала зозуленька, а далі засипла,
Скоро лише гокушала колосочок жита.

Гори мої високії, мушу вас лишити,
Волів би-м був у вас гнити, як в чужині жити.

Попід тоті сині гори ладно люди ходять,
Чорненькими волічками ноженьки обводять.

Ой нема то, ой нема то, як на Буковині,
Там-то вінок зелененький на кожній дівчині.

Та не тото гуцул, гуцул, що погуцулився,
Але тото гуцул, гуцул, що в горах зродився.

Ой гуцул сі легко вбув, по-гуцульськи ходить,
Червоними волічками ніженьки обводять.
Та гуцул сі легко вбув, легко му ходити,
А гуцулка така файна, лишень і любити.

Ой легонька коломийка, полегоньки ходить,
Червоними волічками ніженьки обводять.

Коломиєць-чорнобривець та й коломийочка.
Яка була красна няня, а ще краща дочка.

Гуцулка мя породила, гуцулка ми мати,
Як не візьму гуцулочки, не буду жонатий.
Гуцулка мя народила, з гуцулков люблюся,
Як не візьму гуцулочки, то не ожениюся.

Ішов гуцул з Коломиї, підківками креше,
За ним, за ним гуцулочка кучерики чеше.

Як гуцула не любити, як в гуцула вівіці,
У гуцула за ременем писані топірці.
Як гуцула не любити, коли гуцул годний,
У гуцула діжка масла та і сир надобний.
Як гуцула не любити, коли гуцул грає —
На сопілці, на флюярі й на трембіті знає.

Ой не був я у гуцулах, ані уродився,
Але ж бо я до гуцулки добре придивився:
А в гуцулки чорні очі, як терн на галузі,
Біле личко, рум'яненко, як калина в лузі,

Іде гуцул за волами в широкім ремені,
Несе, несе даруночок гуцулоньці в жмені.

Ой гуцулко кучерява, гуцулко надобна,
Купив би-х ти горівочки, коби-с пити годна.
«Та не питай, легінику, ци я пити годна,
Але питай, легінику, ци я не голодна».

Та сарака гуцулочка по горі ходила,
А як зійшла на долину, води си напила,
Та сарака гуцулочка корівки доїла,
Як уздріла гуцулика, на городі вміла.
Та сарака гуцулочка конопельки терла,
Як уздріла гуцулика, на порозі вмерла.

Гуцулочка молоденька, гуцулочка біла,
В полонині при долині овечки доїла.
Та й овечки подоїла, ягнятка загнала,
Сама вийшла на вулицю, хлопців визирала,

Ой що ж то ми за гуцулка, що ж то ми за ^{пишна,}
Треба дати сороківця, щоби в танець пішла.

Коломиєць-чорнобривець не боїться бога,
Що лишає чорнобриву на селі, удома.
Коломиєць-чорнобривець в гору ся бичує,
Коломийка-чорнобривка з другими ночує.

Ой гадала коломийка, що сі запоможе,
Посадила кукурудзи, сапати не може.
Кукурудзи не сапані, а жнива паходять,
Такой наші кукурудзи несапані зродять.

Ой гуцуле, ти, гуцуле, під лісом ти хата,
Щири кози на мотузі та й курка чубата.

Ой гуцуле, гуцулику, де твої обсівки?
Штири стеблі кукурудзи віносив до дівки.

Іде гуцул понад воду, свариться, гризеться,
Каже собі тої грати, що кучма трясеться.

Здбалися два гуцули близько Яворова,
Та сталася межі ними така розмова:
«І ти гуцул і я гуцул, оба-смо гуцули,
Тебе дедя так зробили, що неня не чули».

Ой підемо, пане-брате, на бойки, на бойки,
Скажемо си поробити ходачки легойки!

Ой піду я в полонину, там, де живуть бойки,
Там, де грають коломийки дрібно, полегойки,

Та й ти бойко, та й я бойко, та й ми оба бойки,
Як си вбуєм в постоята та підемо польки.

І ти бойко, і я бойко, ой ми оба бойки,
Заберем си по дівчині, підем полегоньки.

Не я бойко, не я бойко, бойкова дитина,
А на мені кучерки, як гороховина.
Ой на мені кучерки, як на бараночку,
А ще мені дівчаточка дають доганочку.
Ой дають ми доганочку, дають ми догану,
Ой хочь буду сім рік ждати, не візьму погану.
Ой хочь буду сім рік ждати, щоби-м не женився,
Таке собі дівча візьму, щоби-х не журился.
Таке собі дівча візьму — всім людям навкірки,
Як ся в двері не влізає — зрубаю одвірки.

Ішов бойко за волами та й на воли гейкнув,
Як го воли замахнули, йно ногами мелькнув.

Агі, бойку, за волами, агі, бойку, швидко,
Бо вже воли за горами, йно хвости видко.

А не вмі бойко жати ані копів класти,
Тільки ходить коло бані, аби солі вкраси.

Ішов бойко долиною, а бойчиха долом,
За ним гнали з дубиною, а за нею з колом.
Догонили бойка в рові, бойчиху в потічку,
Взяли бойка на вервечку, бойку на волічку.

Бойко чорний, бойко чорний, бойчиха періста,
Сів би бойко на бойчиху, поїхав до міста.

Ой ти, бойку, старий бойку, в великій кресані,
Витягну ти віз на хату, на стодолу сани.

Бойко вмер, бойко вмер, бойкові дзвонили,
Як сі схолив бойко з лави, ледве здогнали.
Здогнали молодіці, хтіли бойка бити,
А бойко сі присягає, буде сі женити.

Там на горі на високій щebetала сойка,
За тото мі мама била, що-м любила бойка.

Ой піду я медже гори, там, де живуть лемки,
Там не мають чим світити, лиш сидять потемки.

ГОСПОДАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ: ВІВЧАРСТВО. КОСОВИЦЯ ТОЩО

Ой ходімо в полонину та в полоничочку,
Ци не звалив буйний вітер нашу колибочку?

Ой якби ти, полонино, газдів запросила,
Красно би тя поорали, жито би-с родила.

Пішли вівці в полонину самі половії,
А за ними вівчарики, хлопці молодії.

Ідуть вівці на полудне, лиш би їх доїти,
Іде вівчар молоденький, лиш би го любити.

Ой рівцями доріженька, рівцями, рівцями,
Тільки меї розкошоньки — в літі за вівцями.
Ой вийду я та на рівці: вівці мої, вівці!
Ой господи милосердний, як то добре дівці!

Ой шуваром, дівчинонько, шуваром, шуваром,
Тільки мого гараздоньку — в літі за товаром.
Тільки мого гараздоньку, що в полі поскачу,
Бо як прийду додомоньку, де стану, там плачу.

Пасу вівці го дубрівці, пасу сиву клячу,
Та як ми сі їсти схоче, то мало не плачу.

Співав би я співаночки, ай годен я, годен,
Ай співав би-м не такої, коби-м не голоден.

Ой не сам я тому винен, а так мені біг дав,
Що я вчора не вечеряв, нині не обідав.

Та навесні динка красна, пташеньки співають,
В полонині іще краще вівчарики грають.

На зеленій полонині рано вівці бечуть,
А у лісі на ліщині солов'ї щебечуть.

Пішли вівці в полонинку, лиш ягнятка бліють.
А що наші вівчарики в полонині діють?
Ой я знаю, моя мамко, та що вони діють:
Сидять собі у ватерки, білі ніжки гріють.
Ой я знаю, моя мамко, що раненько встають
Та білими волічками ніжки підвивають.

Ой я знаю, моя мамко, що раненько встають,
Та і возьмуть трембіточки та ще й трембітають.

Ой а плечі сточувані, рукавці з одного,
Перегінка ярчукова — того брата мого.
Ой та пішов горі плаєм, сів собі на гірці,
Питає ся товариша: чи всі наші вівці?
Нема твої крутоніжки, мої плентоніжки,
Не маємо, товаришу, ні на що надіжки!

Ой у тотій полонині вітер ся вагує,
Одно бідня вівці пасе, друге ватагує,
Одне бідня вівцю пасе, друге ватагує,
Ой наробить калачиків, мені подарує.
Калачики роблені на білій платині.
А так мені подарує, як малій дитині.
На боклажку ба й роблені, перстеном значені,
А від кого калачики? Все то вівчареві.

Пішла би я в полонину, в полонині файно,
В полонині вівці пасе Василь та й Михайло.

Ой зозуле сивенькая, позич же ми ніжок,
Най полину в полонину, поки не впав сніжок.

Ой піду я в полонину, завівкаю з плаю,
Аби пішов голосочок д'вівчарям на стаю.

Ей то файна капустаця, з олійом, з олійом,
Ой то файно вівці пасти з любочком Матійом.
Ей то файна капустаця з шафраном, з шафраном,
Ой то файно вівці пасти з любочком Стефаном.

Ой що вівчар поробляє, як вижене вівці?
Викладає співаночки удовиній дівці.

Бідна ж моя головонько, що я наробила,
Полюбила легіника за букату сира.

Я укусю того сирця — сирець солоденький,
Подивлюся на вівчаря — вівчар молоденький.

Кой буваю в полонині, то ходжу, то стану,
В полонині п'ю жентицю, їм сир та сметану.

Заяв милий в полонину воли завертати,
Забула-м го питатися, як му ся взивати.
Заяв милий в полонину круторогі воли,
Треба взяти та й понести зо дві товпки солі

Заяв Іван воли на лан та й не гоєкає,
А сів собі на купину, в дрімку вигравляє,
Заяв Іван воли на лан та й розчересився,
Я до нього завівкала, він наголосився.

Але свині добре пасти, не треба доїти,
Та не буде від жентиці в череві боліти.

Ой на горі плужок воре, плугатар Микита,
Казали ми обід нести, а я ще не мита.
Ой на горі плужок воре, плугатар Микола,
Казали ми обід нести, я ще не готова.
Ой на горі плужок воре, плугатар Олекса,
Казали ми обід нести, а я вже віднесла.

Ой ти, ріпко, моя ріпко, саджу я тя рідко;
Садив би-м тя, ріпко, густо, та в коморі пусто!

Не піду я на толоку задурно робити,
Нема кому із толоки додому водити.

Пішов же я на толоку, на толоці чічка,
Не був би я на толоці, коби не Марічка.

Ой волошин сіно косив, а волошка гребла,
Тільки того сіна було, що коза повезла.

Ей косарі, косарикки та косили куші,
Та не могли накосити на сідало гусці.

Ой поляно, голяночко, люде ти скосили,
А на мене, молодого, неславу зложили.

Яворові вили били та й ся уломили,
Про дурницю, куме Грицю, копці погніли.

ПОЧАТОК ПАРУБКУВАННЯ І ДІВУВАННЯ. ТОВАРИШУВАННЯ МОЛОДІ

А я в свої мамунцуні єден єдиначок,
Або з мене буде хлопець, або гайдамачок.

Мене мати породила в середу до днини,
А я взувся в постолята, побіг до дівчини.

Та й ще мене моя мати на руках носила,
А вже мене до дівчини вохота зносила.

Ой ковале, ковалику, зроби ми підківки,
Бо вже би ми починати ходити до дівки.

Бувайте ми здоровенькі, дівчата маленькі,
Вже не буду з вами пасти бичата сивенькі.

Єден явір підчемсаний, другий зелененький,
Я любити не умію, бо-м ще молоденький.
Ой не вмію я любити, не вмію, не вмію,
Як погляну на дівчину, весь попаленію.

Один вітер дує звідти, а другий противно,
Я любити не умію, а дівчатам дивно.
Не дивуйте, дівчатонька, на мене, на мене,
Ще виросте і для мене листойко зелене.

Високая та ялина, висока, суката,
Я любити не умію, ганять мня дівчата,
Не так тоті дівчатонька, та як молодниці,
Ради би мня утопити у ложці водиці.

Казали ми моя мати і старенький отець:
Пий горілку, люби дівку, будеш файний хлопець.

Коло млина ясенина, явір зелененький,
Ходи, хлопче, до дівчини, доки-сь молоденький.
Ходи, хлопче, до дівчини, доки-сь молоденький,
Та аби ти жалюк не був, як будеш старенький.

Ой хоч же я не парубок, іно парубчина,
Назвала мня парубочком молода дівчина.
Ой хоч же я не парубок, іно парубчуса,
Поза чужі воротонька ночувати вчуся.

Ой ци я собі не хлопець, дідьча ваша мати,
Ци я собі та не варта фayne дівча мати?

Попід гору високою літають качата,
Нічо мені не в голові, йно едні дівчата.

Ой кувала зозуленька коло магазину,
Нема, любки на літечко, не треба й на зиму.

Кучерявий баранець, закручені роги,
Пішов би я до дівчини, не знаю дороги.

А я хлопець молоденький, до дівки ся строю,
А як вийду на вулицю, гусака ся бою.

Ударю я чоботятком до плити, до плити,
Або, дівки, мене любіть, або буду бити.

Ходить бузьок по болоті, замочив си штанки,
А я хлопець молоденький, не маю коханки.
Ходить бузьок по болоті та й си злагав жабку,
Пішов Михайло до Палани, перекривив шапку.

Що я собі погадаю, то я собі вчиню,
Продам коня вороного, куплю си дівчину.
Продам коня вороного, продам і другого,
Куплю я си дівчиноньку до серденька свого.

Ой коби я тоє мав, що мій тато має,
А мій тато маму має, за мене не дбає.

Коли ж я ся каю, каю, каю не помалу,
Що м собі ем не замовив дівчини замалу.

Ой їв би я капустицю й фасолю дрібненьку,
Любив би я дівчиноньку файну, молоденьку.

Кукурудзи наваріть, кукурудзи дайте,
Кукурудза не pomoже — дівчини шукайте.

На Медвежу не належу, на Волю не зайду,
А я собі дівчиноньку в своїм селі знайду.

Ой ходив я попід сад та попід садочки,
Зобачив я дві дівчини, як два образочки.

Розвивайся, березино, розвивайся, дубе,
Ой не знати, котра моя дівчинонька буде.

Покочу я перстенину напoперек тoку,
Ой не знав я закохання аж до сего року.

А дівчина невеличка, кругленького личка,
Приста́ла ми до серденька, як перепеличка.

Бодай тебе, дівчинонько, бодай твою неньку,
Та що тебе породила таку красеньку!

Попід гору високою дівча воду несло,
Золотії коновочки, срібне коромесло.

Попід гору високою дівча воду несло,
Чи на дівча дивитися, чи на коромесло?
Попід гору високою несло дівча воду,
Чи на дівча дивитися, чи на її вроду?

Білявая білявочко, чом ти така біла?
Чи ти в полі не робила, що-сь не обгоріла?
Чи ти в полі не робила, корови доїла,
Молоком ся умивала, щоби-сь була біла?

Ой гіллява березонька, гіллява, гіллява,
Там-то ми сі сподобала дівчина білява.
Там-то ми сі сподобала, як корови гнала,
Не міг я ї зачепити, бо мати стояла.

Ой мамуню, мамуненько, товар за рікою,
А я піду завертати з вашою донькою.

Ой ти, рутко, рости прудко, маю ті утяти,
А ти, дівча, рости скорше, маю ті узяти.
Ой ти, рутко, рости прудко, най я замаюся,
А ти, хлопче, рости скорше, най я віддаюся.
Ой ти, рутко, рости прудко, най я ті зрубаю,
А ти, хлопче, рости скорше, най ті не чекаю.

Не поїду з кіньми на ніч, бо-м малий хлопчина,
Якби мене вовки з'їли, плакала б дівчина.

Та я займу снів бички на багна, на багна,
Я ся піду подивити, що робить Палагна.

В два голоси заспіваю, два голоси маю,
Один пушу по діброві, другий по Дунаю.
Один пушу по діброві дівчину шукати,
Другий пушу по Дунаю долю і гадати.

Ой погід гай, та попід гай, ой попід гайочок,
Завів мене до дівчини тонкий голосочок.

Ой бий, коню, копитами перед воротами,
Нехай вийде дівчинонька з чорними бровами.

Ой як я був малий, малний, то пас-єм бичата,
А тепер-єм трохи більший, люблять мі дівчата.

Ой як собі заспіваю, голосом поведу,
Так до мене дівки ідуть, як бджоли до меду.

Білий кабат, білий кабат, ногавиці сині,
Так на мене дівки летять, як на морков свині.

Якби була не калина та й не яворина,
Була би мні, моя мати, вода примулила.
Була би мні примулила, був би я сі втопив,
Вийшла мила по водницю, а я ї сі вхопив.
Вийшла мила по водницю з двома коновками,
А я ї сі шиї вхопив обома руками.

Я дівчині горівчини, я єї гербати,
Кажуть люди, щоб дівчину не поцілувати.
Я дівчині горівчини, я дівчині чаю,
Притулися, дівчинонько, трохи постискаю.

Чи це ж мені та вчинено, чи це ж мені дано,
Що я ішов від дівчини в понеділок рано?
Чи це ж мені та вчинено, чи це ж мені вчинки,
Що я ішов від дівчини робітної днинки?

Мене мати породила в stodолі на тоці,
Дала мені чорні очі — моргати на хлопці.

Ой ще мене моя мати на руках носила,
Та як мене за хлопцями охота зносила.
Ой ще мене моя мати кашов годувала,
Та як мене за хлопцями охота збирала.

Ой варила мама кашу, та й сама не їла,
Та й любила парубочки і мені веліла.

Постав мені, тату, хату з нової ялини,
Бо до мене хлопці ходять з малої дитини.

А я пасти не пожену, бо я ся стидаю,
Як zobачу каваліра, очі затиаю.

Я товару не пожену, за товаром гірше,
За товаром малі хлопці, за волами більші.

Як я була мала, мала, нічого не знала,
Я гадала, що не буду нікого кохала.
Як я більша підросла, на станочку стала,
Молодому козакові до серця пристала.

Ой ходила по садочку та й яблучка рвала,
Та й молодим парубочкам крізь плоти давала.

Ой дівчина чорнобрива погід сад ходила,
Сама ябка обривала, на мене зложила.

Ой солодка ябліночка, солодко зродила,
Ще й солодша дівчинонька попід ню ходила.

Моя хата при дорозі, моя хата крайня,
Мене хлопці зачіпають, бо ж то я си файна.

Стоїть явір над водою, в воді половина,
Мое личко процвітає, ги в лісі калина.

Стоїть явір над водою, половина в воді,
Мое личко процвітає, ги ружа в городі.

Дивуються мені люди, що я така гожа,
Мене мама тогди мали, як зацвіла рожа.
Дивуються мені люди, що я така гладка,
Мене мати тогди мали, як зацвіли ябка.
Дивуються мені люди, що я така пишна,
Мене мати тогди мали, як зацвіла вишня.

Та у полі три тополі, а четверта сосна,
Чудуються молодички, де я така зросла?
Не чудуйте, молодички, на висоту мою,
Мамка мене щодень мила злотою водою.

Ой за гаєм брала льон, брала конопельки,
Ой нічо ї не в голові, ой но витребеньки.
Ой вийди-но, дівчинонько, вийди, подивися,
Конопельки не вибрані, льонець постелився.

А я в свої мамуненьки іно една була,
Косу свою розчесала, — всю роботу збула.

Пішла би я на став прати, та й не маю дошки,
Кортить мене постояти із кожним потрошки.

Ой паслася сіра шутя по зеленім плаю,
Як не маю мильного, то нічо не маю
Ой паслася сіра шутя, піду завертати,
Як не маю мильного, мушу поглядати.

Ой Іване, Іваночку, ходиш по лісочку,
Та вирубай яворика та на колисочку.
Та вирубай яворика того зеленого,
Та най я си виколішу хлопця молодого.

Я казала, компанію, що ти компануєш.
Ти для мене, молододі, трутину готуєш.

Ой згодьмося, пане-брате, ой згодьмо, ой згодьмо.
До єдної дівчиноньки на зальоти ходьмо.

Розвалю ти, товаришу, голову надвое,
Та не ходи, товаришу, до дівчини мої.
Розвалю ти головоньку, будеш хорувати,
Тогди будеш, товаришу, зі мнов справу мати.

ГУЛЯНКИ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ, ТАНЦІ. МУЗИКИ

Пішли вівці у ялівці, кози у вільшники,
Пусти, мати, погуляти, бо грають музики.
Пусти мене, моя мамко, най си погуляю,
Як тепер си не ужию, потім не зазнаю.

Гуляй, доню, не бороню, доки-с молоденька,
Аж гоки ти не заплаче дитина маленька.

Тепер мені погуляти, коли ми ся хоче,
Коли мої головоньки ніхто не клопоче.
Тепер мені погуляти, тепер мені скоки,
Заки мені лиха доля вилатає боки.
Тепер мені погуляти, коки рідна мати
І постелить і накриє: «Лягай, доню, спати».

А хто вміє погуляти, той вміє робити,
А тому ся файно, любо в очі подивити.

Ой мій милий, милесенький уміє гуляти,
А не вміє коло роза кілка затесати.

Ой не буду я гуляти, бо я заморений,
Ой бо я їв через літо борщик несолений.

Пішов би я танцювати, волокни пірвуться,
Сірячина по коліна, дівчата сміються.

Як у церкві задзвонили, я сі не рушила,
Як у бубон забубнили, я вогонь лишила.

Ой гідю я на музику до самого рання,
На порозі стоїть вожіг, то моє снідання.

Ой я підю на майдан та й витну осіку,
Та й виплету личаки, підю на музику.

А я гаю не рубаю через ті осіки,
А я вдома не ночую через ті музики.

Ой музика, товаришу, музика, музика,
Ай дівчина молоденька — забавка велика.

Поставайте, легітники, до танцю, до танцю,
Беріть усі молодиці, мені лишіть Анцю.

Попід грушу конем рушу, терням заколишу,
Молодицю візьму в танець, а дівчину лишу.
Молодиці було дивно, а дівчині стидно,
Та й утікла у куток, аби ї не видно.

Ходіть, дівки, танцювати, бо пішов Штефанець,
Ми будемо танцювати, він заплатить танець.

Ходи, мила, танцювати, куп'ю ти горілки,
Ти не маєш чоловіка, я не маю жінки.
Тепер моє гуляннячко, тепер моя воля,
Не стоїть ми за плечима моя лиха доля.

Не бери мя, мій миленький, та в перший таночок,
Коби люди не казали, що-с мій коханочок.
Бери мене, мій миленький, та в другий, та

в третій,
Щоби люди говорили, що ти мій далекий.

Пане-брате, товаришу, зроби-ко ми волю,
Візьми мою любку в танець, а я візьму твою.

Ой кувала зозулечка на латах, на латах,
Беріть мене, хлопці, в танець, бо я в постелятах.
Ой кувала зозулечка а в гаю, а в гаю,
Беріть мене, хлопці, в танець — я чоботи маю.

Ой упала курка з бантів та побила яйці,
Бери мене, любку, в танець, бо я в кацабайці.

Моя хата на горі, червоно малюю,
За того мня хлопці люблять, що красно танцюю.

Та танцюю, та танцюю, чоботятка псую,
А то мене не коштує, бо дедя купує.

Тепер-єм сі розгуляла, тепер мені грайте,
Єдні-м бути-вискакала, на другі ми дайте.

Ой плетені рукавиці, плетені, плетені,
На мені сі шкіра трясє, як на веретені.

Там на горі, на високій, сивий кінь пасєся,
Файно з любков танцювати, бо дрібно трясєся.

Ой музика файно грає, я слухати люблю,
А як мене рано будять, я в кулаки трублю.
Ой музика файно грає, охота збирає,
Кості би сі розсипали — сорочка тримає.

Ой ніхто так не заграє, як музика-бойко.
За ним ніжки сами скачуть, серденьку легойко.
Заграй же ми, музиченько, по-свому, по-свому,
Буду поміст паздирити, гей коли солему.

Як зачую коломийку, зачую, зачую,
Киселицю висорбаю, а з горішком танцюю.

Ей горіла полонина, горіла, горіла,
Так молода танцювала, аж ся розболіла.

Як дівчина умирала, людей сі питала:
«А чи грають на тім світі? Я би танцювала».

Ой дударе, дударик, як ти красно граєш,
Тілько лише доганочки, що жінки не маєш.
Ой мав же я, каже, жінку, та була маленька,
Пішла каглу затикати — вбила ї веренька.

Ой заграй ми, музиченько, най си потанцюю,
Ой присунься, файна рибко, най тя поцілую.

Загуди ми, гудаченьку, чесний чоловіче,
Заріжу ти когутика, най не кукуріче.

Заграй мені, дударик, та най потанцюю,
Як ізнесе курка яйце, то ти подарую.

Заграй мені, музиченьку, на всі штири струни.
Свиня ми ся впоросила, запрошу тя в куми.

Ей заграй ми, музиченьку, на дубові скрипки,
Та най я си погуляю ворогам на збитки.

Ви, музики, грайте, грайте, а ви, люди, чуйте.
А ви, старі, йдіть додому, молоді — почувте.

Ой гуляла дівчинонька з вечора до ранку,
Вигуляла дівчинонька по коліна ямку.

Там на горі, на високій, паслися індикі,
Стара баба з єдним зубом летить на музики.

Прийшли жони на весілля, ніхто їх не кликав,
Поставали коло танцю, якби їх нати́кав.

**ЗАЛИЦЯННЯ МОЛОДІ ЖАРТАМИ.
КЕПКУВАННЯ ТА НАСМІШКИ НАД
ПАРУБКАМИ І ДІВЧАТАМИ**

Чому хлопці не співають? Гаразду не мають,
Як в грудях їх задушило, та й не відди́хають.

Ой чиї ви, парубочки, чи не стиганецькі?
Ой голови, як макітри, животи, як нецьки.

Угринівські парубки сяли й орали,
А ямницькі репухаті гарбузи закрали.
Ой коби-то гарбузи, а то гарбузині,
Переїли, перегризли, ще гірше, як свині.

Ой нездалі парубоньки, як удуті міхи,
Лише ними доставляти до міста оріхи.

В інших селах парубоньки — сміття та полова,
В Іванівцях парубоньки — милая розмова.

Нагуївські парубочки мід, горілку пили,
Ясеницькі гелевари на чиру сі би́ли.
Нагуївські парубочки дрібне листя пи́шуть,
Ясеницькі гелевари копи́ли коли́шуть.

Нагуївські парубочки в коршмі напивали,
Ясеницькі гелевари гарбузи закрали.
Нагуївські парубочки, а де ваша цнота?
Коло коршми гри дорозі прип'ята до плота.

Костенівські парубочки від мазні, від мазні,
Іден сліпий, другий кривий, третій ледве лазить.

Ай ганицькі легіни́ки подобні, подобні,
Черева в них, як корита, голови, як довбні.

Та й до води, сиві коні, до води, до води,
Нема хлопців в нашім селі, самі дідоводи.

Біда мені, біда мені з тими парубками:
Та ще курці до коліна — ходять за дівками.

Який тепер світ настав з тими парубками —
Сякий-такий пантала́ч біжить за дівками.
Який тепер світ настав, шапочки-рогачки,—
Сякий-такий пантала́ч біжить до багачки.

Ой не співай, парубочку, бо сі не належить,
Сховай голос у ки́шеню, най ти сі улежить.
Ой не співай, парубочку, бо ти сі не личить,
Сховай голос до ки́шені, най сі угни́личить.

Ой не співай, парубочку, бо не знаєш як, як,
Візьми жабу за лапо́ньку та по писку хляп, хляп.
Ой не співай, парубо́ньку, не співай, не співай,
Візьми жабу за лапо́чку та й до неї зівай.

Тече вода з-під города на білий півмісок,
Іде дурень дорогою, задирає писок.

Із гонорним легі́нником ніщо говорити,
Обернеться у другий бік та стане курити.

Ой зацвіла синя цвітка та на тім Сереті;
Я казала, же в сердуті, він прийшов в вереті.
Я казала, же в вереті, а він прийшов в мішку,
Я ся назад оглядаю, а він їсть лемішку.

Убрав Василь чорний сірак, чорні рукавиці
Та й пішов, сі вишкіряті межі молодичі.

Ти си мислиш, Івануню, що нема над тебе,
А в Бориса свиня лиса ще краща від тебе.

Ішов Гриць з вечорниць темньої ночі,
Сидить гуся над водою, витріщило очі.
А він крикнув «гиля, гиля», воно полетіло,
Якби була не палиця, було би го з'їло.

Ой Василю, Василику, мені з тебе дивно,
Мені тече вода з чола, тобі в ноги зимно.

Ой мала я хлопця, хлопця, Андруха, Андруха,
Посадила над водою, вхопила го муха.

Сидить котик на полиці та витріщив очі;
Віддай, Грицю, паляницю, що-с украв уночі.

Попід гору високою три брати ходило:
Один Стефан, другий Іван, а третій — Гаврило.
Іван любить погуляти, Стефан заспівати,
А Гаврило задре рило, коби лише спати.

Ай Михайло-ропухайло хотів ся женити,
Одну жінку хотів печи, а другу варити.

Ой Михайле-придибайле, міхом зашпилений,
Так ся гониш за дівками, як той пес шалений.

Ой дощ іде, роса паде на Юркову хату,
А ти, Юрку, скубай курку та й пошнвай хату.

Не йди, Юрку, не йди, Юрку; в нашу мандибурку,
Бо там дівки воли пасуть та й здоймлять
ярмурку.

Ти, Андруху, гони муху, а ти, Грицю, кницю,
Ти, Іване, тарабани файну молодницю.

А Микола робив кола, а Микита — сани.
А Микола їздив кіньми, а Микита — псами.

До сусіди решета, до сусіди сита,
Бо в сусіди такий хлопець, як качка розбита.
До сусіди решета, до сусіди нечок,
Бо в сусіди такий хлопець, як розбитий клецоц.
До сусіди решета, до сусіди ножа,
Бо в сусіди дівчинька, як розцвіла рожа.

Сколотили гуси воду, не хоче кінь пити,
Не подоба шмаркачеві дівчині любити.

А той ми ся, посеструню, парубок сподобав,
Що го кури не доїли, когут не додзобав.

Ой не сідай коло мене, бо ми буде стидно,
Я дівчина, як калина, а ти — як страшидло.

Ти горбачу, ти шмаркачу, в червонім поясі,
А ти мене не чіпай, до мене ти засі.

Ой ти мене не зачіпай, бо я бондарівна,
Ти горбатий, череватий, а я всюди рівна.

Ходив бузьок понад воду та й сі-заталапав,
Ото дурень, не парубок, що за дівков плакав.

Ой що тото за парубок, що так заходився,
А борода, як у цапа, сім літ не голився.

Що то мені за зілечко в лісі — павутиця,
Що то мені за кавалір, що, як пєс, леститься?
Що то мені за зілечко — перекотиполе,
Що то мені за кавалір, що бородав коле?

З лисим добре панувати, з лисим добре жити,
Бо як сяде до вечері — не треба світити.

Чи так у вас, як і у нас, — мороз у петрівку?
Заморозив парубочок під кожухом дівку!

Сів си дурень коло мене та й си не вважає,
Що він мою спідничину ходаком валяє.
Сів си дурень коло мене та й гадки не має,
Та сам мене не цілує і другим не дає.

Я посію жменю вівса, а жменю полови,
Сесе такі легінишки — лиш пасти корови.

Ой мала я миленького, ой мала я, мала,
Наставила-м на ворота, та й ворона вкрала.

Парубочок, як дубочок, парубочька міна,
Та як возьме дівку в танець, — дівці по коліна.

Сякий-такий парубчина, набакир шапчина,
В писку люлька, з носа булька, на бороді слина.

Чи ти, хлопче, такий дурний, чи ти біснுவатий,
Що ти ходив на ярмарок дівку купувати?

Де той, каже, парубочок, що я за ним гину?
Запряг його дідько в тачку та й вѳзить ним

глину.

Гече вода з-під города, зывається клубком,
Вже ся дідько закосичив моїм першим любком.

Ой мала я миленького та штири неділі,
Пішов сіно громадити, комарі го з'їли.

Коби я ся та й діждала свого миленького,
Я би йому не сказала словечка терпкого.
Я би йому не сказала, я би го любила,
До підпори присилила, кропивов жаліла.
До підпори присилила, запрягла до-ярма,
Ори, ори, мій миленький, не їж хліба дарма.

Ой коли б я мужа мала, я би шанувала,
До коліка прив'язала, кропиви давала.

Ой я тобі не казала, ой любку мій, любку,
Продай з себе черевники та купи си люльку.
Ой я тобі не казала дурний, невирослий,
Коли-сь продав черевники, гуляй з люльков босий.

Ой мала я миленького з чорними очима,
А щоби був ще файніший, то го намочила.
Мокни, мокни, козаченьку, три дні і три нѳчі,
Бодай тобі викапали чорненькі очі.

Ой мій милий-чорнобривий жупана не має,
А як прийде до корчмоньки, дівки обіймає.

Онде мій везе гній поза окописька,
Заталапав вуса в гній: «Дай, Марисько, писка».

Видзьобали воробці пшеницю до зерна,
Якась твоя, Марисуню, співанка мізерна.

Ой не співай, негіднице, нікому навкори,
Бо ти виб'ю тоті зуби коням на підкови.

Ой не смійся, дівчинонько, з мого капелюха,
Я ся з тебе не смію, що ти клаповуха.

Не смійтеся, дівки, з мене, бо то не подоба,
Хоч я буду свині пасти, то й тото худоба.

Не умію ні косити, ані копи класти,
Лише з гаю зазираю, де би дівку вкрасти.

Я не вмію зарядити, господарювати,
Лише вмію полюбити, дівча цілувати.

А я з гори на долину черемшину ріжу,
Як догляну файну любку, на колінах лізу.

А ци я був та не легінь, і не мож казати,
До півночі — за дівками, до голудня — спати.

Ой косити, сіно гребти — тото біда моя,
А дівчата обіймати — тото душа моя.

Наварила мама чиру у малім горшати,
А я видів, що то мало, зачав верещати.

А я пішов до криниці та й води напився,
Залетіла муха в писок, мало не вдавився.

Аби-с знала, дівчинонько, який я драбуга,
Та я пропив за горівку залізо від плуга.

А я, хлопець молоденький, в свого батька

вдавсь,

Мене взяли повісили, а я відірвався.
Мене взяли повісили догори ногами,
А я таки відірвався, пішов за дівками.

Я Микола й ти Микола, оба-смо Миколі,
Тебе били коло церкви, мене коло школи.
Тебе били коло церкви, що ти пив горівку,
Мене били коло школи, що-м полюбив дівку.

* * *

Закувала зозулиця на дроті, на дроті,
Чому дівки не співають, ци їм пір'я в роті?

Чому дівки не співають, голосу не мають?
Наїлися мандибурки, ледве віддыхають.

Ой чого ся розкричали у болоті жаби?
Чом дівчата не співають, лишень старі баби?

Ой не співай, дівчинонько, не маєш подяки,
Бо в нас такі під ратушом продавали фляки.

Ішли дівки на весілля, розсолом ся мили,
Помелом ся утирали, вби червені били.

Ой сей ночі опівночі і в третій годині
Іхав чортник за дівками в короткій свитні.

Чи так у вас, як у нас, гори побіліли?
Чи так у вас, як у нас, дівки подуріли?
Чи так у вас, як у нас, плоти городжені?
Чи так у вас, як у нас, дівки навіжені?

Летять кури з-під фігури, самі сорокати,
В нашім селі дівчатонька самі черевати.
Летять кури з-під фігури, самі чорнокрилі,
В нашім селі дівчатонька самі чорноброві.

В Іванівцях добре бути, бо село на ямі,
А йванівські дівчатонька, як намальовані.
В других селах тільки дівок, — Їгитав би ринок
Та й ще би сі зістало свиням на будинок.

Ой був же я в Путилові, та не пив горівки,
Не бачив я в Путилові хорошої дівки.
А як прийшов я на Жаб'є, напив-ем си пива,
Там як мала, так велика, — кожна чорнобрива.

Ой у Тухлі дівки спухлі, в Гребенові босі,
Ходім, брате, у Коростів, бо там жовтокосі.

Ой Майдани фayne село на горбі, на горбі,
А майданські такі дівки, як козарі в торбі.

У Майдані нема хліба, лише половуха,
У Майдані една дівка, та й тота безвуха.

Ей у Апші дівки слабші, у Лузі недужі,
Ідім, брате, до Бичкова, там дівки, як ружі.

А в Турадах добре бути, село при долині,
А в Турадах дівчатовька, як погнилі дині.

В Викторіві й в Комарові короткі заgonи,
В Комарові такі дівки, як два макогоні.

А з Батятич на Зубівміст котяться гарбузи,
Зубівмістські дівчатовька самі драпогузи.
З Зубівмосту до Батятич котяться грейцари,
Батятицькі парубойки самі господарі.

Жени мене, моя нене, ой жени мя, мамко,
Озьми за мя фayne дівча — попову Маланку.
А попова Маланиця, як та калиночка,
По чотири неділейки не прана сорочка.

Ой чого-то та Парася та заморгалася?
Сім раз річку перебрела, та й не вмивалася.
Сім раз річку перебрела, а на восьмий стала:
Тепер я си нагадала, що ся не вмивала.

Ай пішов я попри дуби, а в дубі горівка,
Наймилася свині пасті бойчукова дівка.

Ой Марулька, пане-брате, Марулька, Марулька
Навішала кораликів, а під носом булька.

Ой Олена, пане брате, Олена, Олена,
Навішала кораликів, як жаба зелена,
А щоби-то коралики, а то сама глина,
Вона хтіла задурити багацького сина.

Намастила губи медом, а коси позлітков,
Жеби за нев хлопці ішли, як коти за кітков.

А чия то дівчинонька в тій червоній хустці
Наставила оченята, як жаба в капусті?

Чим ся, дівко, величаеш: чи тов ряснoв пілков?
Скільки в пілці ниток маєш, стільки будеш
дівков.

Ти казала, дівчинонько, що ти така красна,
А я видів у Самборі — ліпша свині пасла.

А ти кажеш, дівчинонько, нема понад тебе,
Є в мазура свиня бура, ще краща від тебе.

Сорочечка рантухова, щоботи черлені,
Плечі трохи горбатенькі, а очі зелені.

Ой гуцулка, пане-брате, гуцулка, гуцулка,
А у неї такі очі, як за грейцар булка.

Ой ту-м собі, пане-брате, дівчину сподобав,
Що ї кури не доїли, когут не додзьобав.

Ксенько моя, люба, мила, Ксенько моя темна,
Груди маєш гарбузові, смерекові стегна.

Сиві воли, як соколи, пощипали роги,
Котре дівча чорнобриве, тото куцонго.

Ой Марина, ой Марина псам їсти варила,
А як же сі пси роз'їли, та й Марину з'їли.

Ой всі коні попутані, но єден без пута,
А всі дівки, як ластівки, но една засмута.

Ой що ж то ми за зілечко, що сі не посіє,
Ой що ж то ми за дівчина, що сі не засміє?

Ой гонорна дівчинонька, гонорна, гонорна,
Має очі, як тарелі, голова, як жорна.

Не бував я в дівчиноньки, лиш на святий вечір,
Не міг-єм ся надивити, як на хвіст овечий.

Ой наша білявочка дується, як квочка,
Як наїється киселиці, то повна, як бочка.

Продавала дівчинонька одну діжку сира,
Стільки грошей вторгувала, що дримбу купила.

Ой стояла коло дуба тота рідкозуба,
Рідкозуба, кривоклуба — тото моя люба.

Ой у моїм городчику барвінок зелений,
Таке-м собі дівча вибрав, як пень обвалений.

Ой боже мій милосердний, скарав ти мя тяжко,
Полюбив-єм таку любку — була б ми нанашков.

В мої любки тонкі губки, тоненькі, тоненькі,
А хоч медом не мащені, та ми солоденькі.
В мої любки тонкі губки, тоненькі, тоненькі,
А ще тонші у кобили, громи би ї вбили!

Вибрав я си любовничку, ай бо ж си не кепська,
До роботи яко-так, ой до миски лепська.

А я тото дівча люблю, що вно рано встає,
В голову сі пошкрібає та й назад лягає.

Ой на ставі, на ставочку водиця леліє,
Та ще моя дівчинонька робити не вміє.

Не дивися, легінику, що рукавці шиті,
Ай дивися, легінику, ци мисочки вшиті.
Та мисочки попід лавков заросли муравков,
А ложечки на полиці скисли в киселиці.

Ой у лузі на галузі сорока скрегоче,
Чого мамка миски мне? Бо донька не хоче.

А вже вечір вечоріє, буйний вітер віє,
Мати хату замітає, бо дочка не вміє.
Мати сидить, як фіалка, а дочка, як пава,
А всі горшки не помиті, аж зігніла лава.
Старостоньки на подвір'я, шапочки здійсмають,
А пєсята за горнята, з хатоньки втікають.

А в суботу на роботу прийде за ня мама,
А в неділю на гуляння прийду собі сама.

Ой мамуню, мамуненько, а я ваша донця,
Купіть мені парасольку від вітру, від сонця.

Ой біла дівка, біла, чого би не біла,
А вна в полі не робила, в холодку сиділа.
В холодочку вна сиділа, їла сушениці,
Як сиділа в пилипівку, сидить і в м'ясниці.

А в неділю дівка, дівка, в будний день дитина,
А як вийшла на лан жати — гірка їй година.

Не дивися, парубочку, що дівка, як сосна,
Подивися, парубочку, чи витче вна кросна.
Не дивися, парубочку, що дівка пешена,
Подивися, парубочку, чи піч їй машена.

Та я їду до білявки, що білявка робить,
А білявка серед печі кошару городить.

Ой ішов я на ярмарок, на самі Варвари,
Та й повернув до дівчини, ци помиті лави.
Але лави не помиті, хата не метена,
А вна сидить на припічку, та й ще розплетена.
А ложечки у полиці скисли в киселиці,
А мисочки попід лавов зацвіли муравов.
Через двері вітер віє, хату замітає,
А вна сидить на припічку, нічо не гадає.
Бодай тобі, дівчинонько, таке тобі було,
Аби тебе із припічка крізь піч аж фуркнуло.

Та парадна відданиця на печі дримала,
Сорочину не випрала, води ся бояла.

Коби-с була, дівчинонько, гарбузів не крала,
Була би-с сі, дівчинонько, восени віддала.
А як тобі, дівчинонько, та й не було стидно,
Що-с гарбузи поховала, хвостик було видно.

Ой неправду кажеш, дівко, що ходять старости,
То щовечір стука в двері порося безхвосте.

Хвалилася една дівка перед друзів дівков:
«Були в мене старостоньки, я пила горівку».
Не хвалися, дівчинонько, не вчися брехати,
Бо пес летів, хвостом вертів коло твоєї хати.

Хвалилася дівчинонька, що полотен бочка,
А прийшлося віддавати, — по пупець сорочка.

Хвалилася дівчинонька перед парубками,
Що буде сі віддавати з двома подушками.
Не слухайте, парубочки, вона одну має,
І тота їй надоїла, — комин затикає.

Парубочок, як дубочок, дівчина тоненька;
На сім сажень пояси́на, та й ще коротенька.
Коби-с мені, моя мамко, локоть докупила,
А вже би ня пояси́на вколо обходила.

Ой у Хими перед хатов та виросла сосна,
Ой у Хими така дівка, як свиня поросна.

Ти казала-с, дівчинонько, що-с пані велика,
Ти не варта воду пити з мого черевика.

ПОЕТИЧНІ ПОРТРЕТИ ЗАКОХАНИХ — МИЛОГО ТА МИЛОЇ

А мій милий, як сніг, білий, а я, як калина,
Якби-м пішла попід стріхи, то би-м запалила,

Ішов милий доріжкою, мила долиною,
Зацвів милий роженською, мила — калиною.

А мій милий, як сніг, білий, а я жовтокося,
А до мене хлопці липнуть, як качки до проса.

Парубочок, як дубочок, дівчина тоненька,
А як вийде на улицу — розмова миленька.

Ой у тебе чорні очі, в мене гранатові,
А нім твої поморгають, мої вже готові.

Та як собі здогадаю, що за любку маю,
Такий ходжу веселенький, соколом літаю.
Та соколом не літаю, а ходжу ногами,
Та такого любка маю — з чорними вічками.
Та такого любка маю, що ся красно дивить,
Коли хоче цілувати, крисаню надхилить.

Ой козаче, козаченьку, де-с ся заталапав?
Я в лісочку по пісочку дівчиноньку лапав,
Не був же я у лісочку, йно одного разу,
Злапав я си дівчиноньку відразу, відразу.
Не був же я у лісочку, йно один разочок,
Злапав я си дівчиноньку, та як образочок.

Очі мої чорненькії, біда мені з вами,
Хоч не дивлюся на хлопців, моргаєте самі,

В мене очка чорненькії, як терн на галуззі.
Личко таке рум'яненко, як калина в лузі.

Ой ходила понад воду та шукала броду,
Не вважала на маєток, йно на его вроду.

Ой на ставу гуси білі, лебідь найбіліший,
Всі легіні дуже красні, а мій накрасніший,
Ой у мого миленького високий станочок,
Любо мені із миленьким піти у таночок.

Летів голуб з полонинки, ой летів сивенький,
Мало таких легіників, та як мій миленький.
Мало таких легіників, ой мало, ой мало,
Якби прийшло рахувати, на моім би й стало.

Ой за річков парубочок, за річков, за річков,
Ладнішого не знайшов би, хоч би світив свічков.

Красний вінок без зелінок, кращий з зелінками,
Найкрасніший мій миленький межі парубками.

А мій милий чорнобривий, а мій милий ладний,
Куди тільки подивлюся — не єсть такий жадний.
Єден ладний, другий ладний, третій непоганий,
А мій милий межі ними, як намальований.

Ой Василю, Василю, отцівська дитино,
Ідеш полем сивим копом — дивитися мило.

Тече вода із города, тече мала річка,
Ой мій милий такий красний, як у траві чічка.
Як ся яло у русалю чічечки збирати,
Так ся яло, мій миленький, нам двоім кохати.

Ой червона калинонька від вітру палає,
Чи то милий такий ладний, чи мені ся здає?
Чи то милий такий ладний, чи мені здаєся,
Бо вже мені через нього спання не берєся.

Ай у мого татуника в коморі оконце,
Мій миленький такий красний, як на небі сонце.

Ой то я си полюбила файну легінину,
Що сіяють кучерики на всю полонину.

Ой зелена полонина, а вершки багряні,
Я си того любка люблю, що личка рум'яні.

Чорна хмара, чорна хмара, а місячик ясен,
Все дивлюся, та й не знаю, чому милий красен.
Чи тому він такий красен, що на личку білий,
Чи тому він такий красен, що кучері всіли.

На калині дві ягідці, лиш би їх урвати,
В мого любка біле личко, лиш би цілувати.

Чому тоті буковинки такі дуже красні?
Чому в мого милейкого такі вічка ясні?
Буковинки такі красні, бо листя зелене,
В милейкого вічка ясні, — дібрані до мене.

Надлетіла бджілка з лугу, сіла си на листі,
Ой у мого милейкого вічка сиванисті.
Та вічейка, як свічейка, в мого милейкого,
Варто його вже любити лише задля того.

Та на Івана зілля брала, на Петра кітила,
Над усіма парубками Данила любила.
Як Данила не любити, бо Данило душка,
А шовкова стоножечка навкруг капелюшка,
А шовкова стоножечка, понад чоло пави,
Щоби ходив горі, долів, не найшов би пари.

Пішов милий-чорнобривий до Турки, до Турки,
Обшивана сірячина червоними шнурки.
Пішов милий у дорогу уже дві неділі,
Чоботятка на обцасах, холошніята білі.

Та на Петра вода тепла, лишень би ї пити,
Такий Петро чорнобровий, лиш би го любити.

Який Петро чорнобривий та який хороший,
Сорочечка вишивана, повен ремінь грошей.
Та хороший, та хороший, хороше танцює,
Попід ручку обертає і в личко цілує.

Там на горі жито, жито, в долину колосся,
А я того хлопця люблю, що набік волосся.

Ой зроблю я косиченьку саму барвінкову,
Закосичу кресанину своєму миленькому.
Солом'яний капелюшок павами вбичений,
Здає ми ся, мій миленький, що позолочений.

А я свого миленького пізнаю здалека,
Він високий і тоненький, гнеться, як смерека.
А я свого миленького пізнаю, пізнаю,
Як високий, так тоненький, як смерека в гаю.

Але сіда ріда-ріда, та й сіда, та й дана.
Якась біда вигадала, що я люблю Івана.
Якась біда вигадала та й нашепотіла,
А я Івана не любила, лишень похотіла.
А що мені за догана любити Івана,
Сорочечка вишивана, личко, як у пана.
Сорочечка вишивана, киптар писаненький,
А в киптарі у кишені здигарок срібненький.

Мое сіно вигоріло, коса зломалася,
В мого любка тонка губка, я придивилася.
В мого любка тонка губка, тоненька, тоненька,
Та хоч медом не машена, коли солоденька.

Тешу дуба, тешу дуба, а дуб ся колише,
А я того хлопця люблю, що дрібненько пише,
Тешу дуба, тешу дуба, а дуб ся хитає,
А я того хлопця люблю, що книжку читає.

Штири копи пшениченьки, а чотири жита,
Та у мого миленького милом шня мита.
Я би-м тоту пшениченьку сама змолотила,
Умив милий милом шню, щоби-м го любила.

* * *

Ей ти, дівко молоденька, ти дівко із шовку,
Тебе мати породила на мою головку.

Ой дівчино, дівчинонько, личка рум'яного,
Ой як же тя не любити, до тя не ходити.
Ой як же тя не любити, до тя не ходити,
Кой низенькі перелази, мож переступити.

Моя хата середня, а милої крайня,
Та бо моя милейкая над всі в селі файна.
Моя хата на долині, а милої вишна,
Та бо моя милейкая над всі в селі пишна.

Ой білявко-кучерявко, білявко-небого,
Та бо таких білявочок на світі немного.

А вже ж я ся не дивую, чому Марця красна,
Коло неї вчора рано впала зоря ясна.
Як летіла зоря з неба та й розспалася,
Марця зорю позбирала і затикалася.

А я казав, пане-брате, що то зоря ясна,
А то моя дівчинонька коровицю пасла.

Який красний місяць ясний межн зірничками,
Така красна моя мила з чорними вічками.
Який красний місяць ясний, коли розсвітиться,
Така красна моя мила, коли запишиться.

Червона калиночка в воду ся мачає,
Чи ти, мила, така красна, чи мені ся здає?

Ай то в мене білявочка, ай то в мене душка,
Як червона гарасівка коло капелюшка.

Пасуть вівці на дубрівці, де ся зеленіє,
Таке дівча хлопці люблять, що ся рум'яніє.

Білявинко біла, біла, рум'яні ти лиці,
Я дивлюся на калинку, — не знаю різниці.

Ой то я си та полюбив дівчину біленьку,
Не жаль ми ся похвалити, що маю миленьку.

Ой дівчино, дівчинонько, дівчино-ягничко,
Чи на тебе дивитися, чи на твоє личко?

Перекину бадилину через бистру воду,
Подивлюся на дівчину та й на її вроду.
Там то врода, там то врода, хідочок тихенький,
Там то личко, як яблучко, як мід солоденький.

Ісходив я усі гори та й усі долини,
Таке личко не знаходив, як у Василини.

Ой мож знати, мож пізнати, котра моя мила,
Личко красне, як калина, сама чорнобрива.

У моєї миленької волоссячко руде,
Та як іде горі селом, — завидять їй люди.
Та бо моїй білявочці лиш замаїтись,
Коли іде горі селом, — мило дивитись.

Ішла дівка через річку — а я вголосився:
«Держи, дівча, фартух в жмені, щоб
не замочився!»

Ішла дівка через річку, а я стояв збоку,
Зависоко підп'ялася: пек, бідо, нівроку!

Ой легонька коломийка, легонька, легонька,
Ой то ми ся сподобала дівчина Явдонька.

Ой піду я до стодоли на зелене сінце,
Таку маю білу рибку, та як веретінце.

Ой косив я очерет та осоку дрібну,
Ой любив я дівчиноньку до себе подібну,
Ой косив я очерет, осоку дрібненьку,
Ой любив я дівчиноньку високу, тоненьку.

Ой до села доріжчина, до села, до села,
Бо в сім селі Жденієвім дівчина весела.
Ой весела дівчинниця, весело ся сміє,
За веселов дівчиницев теплий вітер віє.

Веселая дівчинонька, весело сміється,
Веселої дівчиноньки робота береться.

А я тото дівча люблю, що раненько встає,
Що білими рученьками коровки пускає.
Ой білими рученьками коровки пускає,
Ой білими ніженьками росу позбиває.
А я тото дівча люблю, що біле, як гуся,
А я його як не озьму, то й не ожениюся.

Як же Дзюби не любити, коли Дзюба ладна,
А на Дзюбі штири шуби, кошулька едwabна.

Ой чия то дівчинонька, чи не мого вуйка,
Навішала кораликів, як сива зозулька?

Кой ся вбере файна рибка в синю поясину,
Та я за нев вічка метав, ще була дитинов.

А що тото подзенькує по високій горі —
Чи ключики, чи перстені на рибонці моїй?

Ой сходив я все Підгір'я. границі турецькі,
Не знаходив над дівчата, над болеховецькі.

І ти бойко, і я бойко, і рибойка бойка;
Круглоличка, невеличка, сама солодойка.

Стара баба, як і жаба, студена, як ледок,
А молода дівчинниця солодка, як медок.

ЩИРЕ КОХАННЯ

Ой якби ся не хмарило, дощу би не було,
А якби ся не любили, життя би не було.

Туди, лози, хилійтеся, куди вам похило,
Туди очі дивітеся, куди серцю мило.

Заспіваймо, мій миленький, про наше кохання,
Же воно таке коротке, як зозуль кукання.

Сидить голуб із голубков, винце попивають,
Одним крилом собі стелять, другим ся вкривають.

Два явори, як соколи, оба зелененькі,
Любимося, серце моє, бо-смо молоденькі!

Ой калина, яворина широкий лист має,
Гірша любя від недуги, хто і добре знає.
Я недугу перебуду, я здорова буду,
Свого любка не забуду, хоч вмирати буду.

Іде дощик дрібнесенький, вода на дорозі,
Та у мене мій миленький найперший по бозі.
Цілий тиждень дощі ляляли, доріженька м'ятка,
Ліпше люблю миленького, як рідного татка.

Ой дай, боже, здоров'ячко, та я знаю кому,
Насамперед мені самій, відтак миленькому.

Коби-м була така красна, як та зоря ясна,
Світила би-м день і нічку, ніколи б не згасла.
Коби-м була така красна, як та зоря ясна,
Світила би-м знаю кому, ніколи б не згасла.

Ой роздвійся, місяченьку, на дві половині,
Одна світи миленькому, а другая — мині.

Тече вода з-під города, цюпоче стихенька,
Ой пасуеш, мій миленький, до мого серденька.
Іде вода з-під города, долом камінцями,
До милого мене тягне, як би ремінцями.

Ой заяв же мій миленький сиві воли пасти,
Іти би ми, молоденькій, огники накласти.

Я пожену коровиці, а ти жени коні,
Будем вб'є попасати на єднім загоні.

А Івась коні пас, а Марися кози,
Забралися за рученьки та й пішли у лози.

Та добре там уцьки пасти, де ся зеленіє,
Та добре з тим любитися, хто ся розуміє.

Ой мій милий-чорнобривий за потоком косить,
Вітер віє, шелевіє, кучерями носить.
Ой ти, душко, громадила, мені було видко,
А я скинув кресанину: «Ходи, душко, швидко!»

Де ти мене поведеш, таку молоденьку?
«На попову сіножать, в траву зелененьку.
На поповій сіножаті траву добре жати,
Недалеко керниченька — коня напувати».

Ей ти, любку солоденький, вби-сь не казав мамці,
Що-м ти чілку зачесала в зеленій отавці.

А я тебе, любцю, люблю, як біленьке гуся,
Де найбільше людей буде, там не подивлюся.
Де найбільше людей буде, там не дивитися,
Як нас буде лише двоє, там обійматися.

Ой любімся, мій миленький, любімся, любімся,
Де багато людей стоїть, тамки не сходімся.

Ой ішла я дорогою, ішла я, ішла я,
Питалися парубочки, чия я, чия я.
«Я не ваша, парубочки, не ваша, не ваша,
Ой бо я си полюбила молодого Івася».

Плине лебідь коло млина, коло мого дому,
Ой кого я вірцю люблю, не скажу нікому.

Аби-сте мі посікали на мачок дрібненький,
То я би вам не вповіла, котрий мій миленький.
Аби-сте мі посікали на дрібну капусту,
Кого-м собі полюбила, то сі не попушу.

Ой то ми ся подобали миленького очі,
Не боюся ні шандарів, ні темної ночі.
Не боюся ні шандарів, ні якого суду,
Бо я, така молоденька, без любка не буду.

Ідеш, любцю, та й до мене, хапайся в садочки,
Ой щоби ті не виділи мої сусідочки.
Як йдеш, любцю, та й від мене, хапайся у сливи.
Вже нас ніхто не розлучить, бо не має сили.

А я собі полюбила маленьке хлоп'ятко,
Куди я йду, туди вно йде, любе солодяtko.
А я собі полюбила маленьке, кругленьке,
Буде людям, буде й мені, коби здоровеньке.

Ой не видко того ліса, йно ся зеленіє,
Мені хлопець не родина, за ним серце мліє.
Мені хлопець не родина, ані родинонька,
А як его не видаю, болять головонька.

Не вижу ті, мій миленький, не вижу, не вижу,
То, як листок на трепеті, так за тобов дрижу.

Ой вийду я на вулицю та стану на дошку,
Таки гину, умираю за тобов, Тимошку.

Полюбила-м легіника на двадцятім році,
Кой за нього погадаю, то ня колька в боці.

Куди ходжу, куди ходжу, все мені на гадці,
Я би свого миленького возила у тачці.

Мамко моя солоденька, болять мені вічка.
«Бо дивишся на милого, хоть і темна нічка».
Обдарила-с мене, мамко, натуров лихою,
Хоч зажмурю чорні вічка, він передо мною.

Ай Василю, Васильчику, Василю-кришталю,
Кажуть люди, що тя люблю, я ся й так не таю.

Ой ходжу я по лісочку та ломлю билину,
Люблю тебе, коби-сь мене хоч так половину.

Та коли тя, любку, чую та порозумію,
Аж би-м яка була хвора, то поздоровію.

Ей легію молоденький, бдеш за ня гріх мати,
Так-ес мене збаламутив, що не можу спати.

Тече вода, тече вода, із води розтічка,
Сідай, любку, коло мене, та здрім собі в вічка.
Сідай любку, коло мене, та здрім собі в очі,
Ци єсть така веселенька, яка-с була зночі.

Та зацвіла черемшина самим білим цвітом,
Аж ня любиш, любку, дома, люби перед світом.

Ой я з милім говорила, що вже кури піли,
Водов двері поливала, щоби не рипіли.
Водов двері поливала, муков посипала,
Щоби ненька та й не знала, а з ким я стояла.

Ой тоті би писарчики не переписали,
Що ми собі, серце мое, перешебетали.
Ой тоті би писарчики в папір не зложили,
Що ми собі, серце мое, не наговорили.

Любила я парубочка, та не свою долю,
Ой тільки я наробила свому серцю болю.
Ти не знаєш, парубочку, як мене любити?
Одну руку за пазушку, другов обіймити.
Одну ручку за пазушку та й полоскотати,
Другов ручков обіймити та й поцілувати.

Ой попід гай зелененький теплий вітер віє,
Як мі милий обіймає, аж сердейко мліє.

Не позирай, легінику, аж я невеличка,
Я тя буду обніматим, як перепелчка.

Ой червона ябліночка коло перелазу,
Найсолодше закохання миленькому зразу.

Ніхто мене не жалує, ні мама, ні отець,
Іно мене пожалує кучерявий хлопець.

Сідай же-но коло мене, низенький, маленький,
Твое личко біленькеє, як мід солоденький.

Ей Івасю, Івасуню, дай коникам сіна
Та й положи голівоньку на мої коліна.

Ой по дуб'ю дрібне листя, по дуб'ю, по дуб'ю,
Відколи-сь мні поцілував, відтогди ті люблю.

Недалеко любка маю, лиш через уличку,
Він ся буде прихилати ід моему личку.
Як ся ненька прихилє дитину плекати,
Так ся любко прихилє личко цілувати.

На високій полонині сама сіно гребу,
Кой мя любко поцілує, — солодше від меду.

А я того хлопця люблю, що жовті кучері,
Як він мене поцілує, не треба вечері.

А я того хлопця люблю, що в капелюшині,
Як мі вчера поцілував, солодко донині.

Ой так мене мій миленький та націлувався,
Як соловій у садочку ягід надзьобався.

Сидить Василь коло ясіль, коровки годує,
Дай му, боже, здоров'ячко, як красно цілує.

Сім раз на раз цілував-ес губки солоденькі,
Мастила їх мама медом, ще-м була маленька.
Намастила медом мама та й забула втерти,
Щоби були солоденькі до самої смерті.

Вічка ми ся закурили — в млині ночувала,
Губки ми ся посідали — любка-м цілувала.

У високій полонині дубок розвивався,
Стільки-м любка цілувала, скільки прихилився.

А що мені за догана, що люб'ю Івана,
Я Івана цілувала, казала ми мама.
Я Івана цілувала, бо ми сі хотіло,
Як мя мамка поганьбила, то не ваше діло.

Ой тупну я чоботятю до леду, до леду,
Солодшее закохання від цукру, від меду.
Ой у лузі на галузі сорока скрегоче,
Ай любку мій солоденький, як ся тебе хоче!

Ой на горі на високій два дуби зелені.
Сама-м дома ночувала, двері відхилені.

Від потоку до потоку дубова колодка,
Яка-м була, така буду любові солодка.

Ой бодай тя, мій миленький, спалив сніг
біленький,

Сім раз-ем тя чарувала, ти ще здоровенький.
Ой як я тя зачарую у новій коморі,
То вже тобі не допоможуть й самбірські доктори.

Ой піду я поганяти з гори на долину,
Хто мя любить ціле літо, буде й цілу зиму.

Ой та вбита доріженька, убита, убита,
Ой звук козак до дівчини, як голуб до жита.

Ой на горі, на високій, щось сі червоніє,
Так парубок дівку любить, мало не вдуріє.

Ой пряду я, ой пряду я близь коло віконця,
Та за мною любко гине, як сніжок від сонця.

А у мене на городі виросла тополька.
Котра мого хлопця любить, — сколе її колька.
Нехай її колька коле із правого боку
Од самого великодня до нового року.

На високій полонині вівці вовну гублять,
Най ся третій не мішає, де ся двоє люблять.

Відси гора, відси гора, відси долинонька,
Межи тими гороньками моя дівчинонька.
Мушу гори порубати, долини зрівняти,
Щоби мені було видко аж до її хати.

Я посію колопеньку, коло неї — грушу,
Мушу іти до дівчини, бо ми тягне душу.

Поїду я з кіньми на ніч, спутаю на долі,
А сам піду до дівчини, до молоденької.

Не піду я з кіньми на ніч, моя мамунцюю,
Бо хто буде обіймати мою Ганусюню.

Та повіяв буйний вітер, повіяв, повіяв,
Що ж я буду без милої в тих сторонах діяв?
Ой повіяв буйний вітер та зламав калину,
Я не буду без милої ні одну годину.

Ой дівчино, дівчинонько, личко рум'яное,
Ніхто сі так не кохає, як ми обидвое.

Та ти знаєш, файна рибко, як ми ся любили,
Наша марга сіно їла, а ми говорили.

Та я пушу долі річков корито новее,
Та я люблю обіймати дівча молодее.

Ти, білявко-прихилько, прихилися д' мині,
Як ся мати прихильє д' маленькій дитині.

Ой хмарно ся та й парно ся, сірячок розгорну,
Та я своєв сірячинов рибочку обгорну.
Пригорну тя, файна рибко, як дрібен дощ піде,
Щоби тебе не пізнали вороги-сусіди.

Та не бійся, дівко біла, студеної роси,
Себе ззую, тебе вбую, а сам піду босий.

Ой Марися, дай ми пися, най тя поцілую,
Най на твоім білім личку ружу намалюю.

Бувай, мила, здоровенька, бо я йду додому,
Сім раз я тя поцілую, не кажи нікому.
Сім раз я тя поцілував, на восьмий тя важу,
«Цілуй, цілуй, мій миленький, нікому не скажу».

Ой солодкі яблочейка, солодкі малини,
Ще солодші губенята в мої білявини.

Ой вечір вечоріє, йти би ми до любки,
Сім раз би ї цілував у тоненькі губки.

Заречуся часник їсти, цибулю, кокоху,
А лише ся не заречу любити Явдоху.
Заречуся часник їсти, цибулю зелену,
А лише ся не заречу любити Олену.

Ой я конав кирниченьку на студню, на студню,
А я любив дівчиноньку Настуню, Настуню.

Ой копав я кирниченьку та й пив з неї воду,
Ой любив я дівчиноньку, мав з неї вигоду.

Коби не дуб, коби не дуб, коби не ліщина,
Не був би я у тім селі, коби не дівчина.

Коби не дуб, коби не дуб, коби не дубоньки,
Не був би я у тім селі, коби не любоньки.

Ой сховав я сім пар чобіт та й панчішки білі, —
Та до тебе, дівчинонько, кожної неділі.
Ой сховав я сім пар чобіт та й черевиченьки, —
Та до тебе, дівчинонько, кожної ноченьки.

Моя люба дівчинонько, з оріха зеренце,
Та хто тебе за рученьку, — той мене за серце.

Ой мій гаю зелененький, та мій гаю, гаю,
Кого найду коло любки, того порубаю.

Ой дав би-м ся зарізати, дав би-м ся забити,
Та не дав би-м свої любки нікому любити.

А я з гори на долину теліжками кочу,
Ніхто мене не питає, що в дівчини хочу.

Ой а гиля, білі гуси, а гиля в тростину,
Як я тебе не дістану, навіки загину.

Ой я піду на закуття та наріжу пруття.
Чекай, дівча, до осені, восени озьму тя.

Коломня, Коломня, Коломня, люди,
Хто ся злучить по любові, тому гаразд буде.

ЗУСТРІЧІ І ПОБАЧЕННЯ ЗАКОХАНИХ. ПЕСТОШІ

Ой піду я попід сад, чи не впаде грушка,
Ой чи вийде, чи не вийде моя щибетушка?
Ой піду я попід сад, чи не впаде сливка,
Ой чи вийде, чи не вийде моя чорнобривка?
Ой піду я попід сад, чи не впаде ябко,
Ой чи вийде, чи не вийде моє щибетятко?

Усі хмарки до купочки, одна не доходить,
Усі любки на гуляння, моя не приходить.

З Мукачева та на Іски не є телефона,
Та не знаю відознати, чи є любка дома.

Коли палиш сіни, хату, пали й обороги,
Коли ідеш до дівчини, не питай дороги!
Коли палиш сіни, хату, пали і оденки,
Коли ідеш до дівчини, не питайся неньки!

Давай, мати, вечеряти, давай, мати, живо,
Бо мені так до дівчини, як тобі на живно.

Хоч би прийшло погибати по самії вуха,
Таки піду до дівчини, хай і завірюха.
Хоч би прийшло погибати по самії очі,
Таки піду до дівчини темненької ночі.

Там на горі конюшина, лиш би коні пасти,
Так ми кортить до дівчини, як злодія вкрасти.

Ой займу я воли пасти на пашу, на пашу,
А сам піду до дівчини на молочну кашу.
Ой займу я воли пасти на роси, на роси,
А сам піду до дівчини заплітати коси.

А я тобі, господарю, з кінями не поїду,
Коні в стайні попутаю, сам до дівки піду.

Ой минули сінокоси, а настали живна;
Вийди, вийди на обору, моя чорнобрива.

Сосновая коновочка, дубовее вушко,
Вийди, вийди на вулицю, моя щибетушко.
Сосновая коновочка, дубовее денце,
Вийди, вийди на вулицю, моє любе серце.

Ой по чому гальба пива? По три сороківці,
Тогди до тя, дівко, прийду, як подою вівці.
А я прийшов до дівчини, як подоїв вівці,
А дівчину молоденьку обіймають інші.

Ой впав сніжок на обліжок, та й на обліжочок,
Не піду я до дівчини, бо буде слідочок.

Ей з-за гуті чорні хмари, з-за гуті, з-за гуті,
Пішов би я до дівчини, нема ся в що взути.
Чоботи ся попоролі, а віхті попріли,
А миші ся показали, онучі поїли.

Сеї ночі опівночі місяць припізнівся,
Ішов кривий до дівчини, сліпий придивився.
— А куди ти, кривунджаю, манджаєш, маджаєш?
— До дівчини, сліпатуро, що мні ся питаєш?

А я пішов до дівчини ще ся примеркало,
Та на мене дідьче щеня всю нічку брехало.
Та на мене дідьче щеня всю нічку брехало,
А я метав по дві ріпки, аби утихало.

Не далеко до дівчини, йно через дорогу,
Як не піду, відвідаю, — криваю на ногу.
Як не піду до дівчини, як не поцілую,
То на уха сліпота, на очі не чую.

Хата мої миленької вікном до дороги,
Не рад би я повернути, самі несуть ноги.

Казала ми приходити біленька Ганнуся:
«Прийди, прийди, мій миленький, заріжу ти
гуся!»

А вна гуся зарізала, та й не стало солі,
А вна гуся за голову та й кинула псові.

Ой до гаю дорожейка, до гаю, до гаю,
А за мною тато з ціпом: «Де ти йдеш, бугаю?»

Ой піду я до дівчини, ляжу я на межу,
Ой чи вийде, чи не вийде, най си хоч полежу.

Ой поведу коні на ніч та й на конюшину,
А сам піду до дівчини та й на подушину.

Там на горі журавлі, на долині бузьки,
Який-такий до дівчини, а я до Ганнуськи.
У Ганнуськи три подушки, мальовані двері,
Кличе, кличе Ганнусенька до своєї вечері.

Ой прийшов я до дівчини, та не встиг я сісти,
Вона мені з решетом — бараболі.їсти.
Як ти хочеш, дівчинонько, щоби тя любити,
Було ж тії бараболі хоч потеревити.

Ой дівчино, дівчинонько, така-с ми миленька,
Як у літі на нивоньці вода студененька.
Як у літі на нивоньці води сі напити,
Так з тобою постояти та й поговорити.

Ой дівчино молоденька, не дай погибати,
Візьми коня до стаєнки, а мене до хати.
Дай коневі, дай коневі сіна та й оброку.
А мені дай, молодому, постільку широку.

Бистра річка, бистра річка, бистра, невеличка,
Я не буду ночувати без білого личка.

Ой дівчино молоденька, ти ми палиш душу,
Хоч би яка нічка темна, я тя дойти мушу.

Ой важив я на дівчину, важив та й наважив,
Маті сини замикала, я віконцем лазив.

Ой прийшов я до дівчини, а дівчина сп'яча,
Я помацав за перину, перина гаряча.

Ой добраніч, білявино, добраніч, добраніч,
Дай же ж мені свою ручку під голову на ніч.

Ой у гаю черешенька, за гаєм ліщина,
Навчила мні в саду спати молода дівчина.

А в лозині при долині бистренькая річка,
Яка ж з тобов, моя мила, солоденька нічка.

Ой любив я свою милу, аякже, аякже,
Ізвечора поцілую, в опівночі также.
Ізвечора поцілую, щоби добре спала,
В опівночі поцілую, щоби рано встала.

Болить мене головонька та й нога в коліні,
Лишилося солодячко в оборозі в сні.

Ой та туду, ой та туду, хоч коня ся збуду,
Такой в своїй білявині ночувати буду.
Ой та туду, туду, туду, туду, тиду,
Хоть би яка темна нічка, до рибочки піду.

Я б сі в кожух не вбирала, щоби не біленький,
Я б на село не ходила, щоби не миленький.
Я б сі в кожух не вбирала, щоби не едwabний,
Я б на село не ходила, щоб не хлопець ладний.

Ой пішла я по водицю до тамтої студні,
Як мі зимає жвавий хлопець, тримав до полудні.
Ой прийшла я додомоньку, мати мі вхопила,
Як заперла сніи й хату. до вечора била.

Як поведеш коні на ніч, заграй на свистівку,
То я тебе зачекаю в зеленім барвінку.

Вбула собі чоботята, взяла синю димку
Та й махнула за вівчарем аж у полонинку.

Ой дай, боже, на ніч дощу, а на день погоди,
Щоби мое серденько вийшло на ягоди.

Ой дай, боже, на день дощу, на вечір погоди,
Як поведе мій миленький коника до води.
Ой дай, боже, на день дощу, а на вечір снігу,
Щоби не вів мій миленький коней до нічлігу.

Чи я тобі не казала, любко, під явором,
Моя хата новим шита, видко горі двором.
Моя хата новим шита, ябліночка стята,
Прийди, прийди, мій миленький, ой кожного свята.
Моя хата новим шита, а стіноньки білі,
Прийди, прийди, мій миленький, кожної неділі.

Ой содома, сама-м дома, прийди, любку, д'мині,
Та підемо вибрати ленок при долині.
Ой чи ленок, чи не ленок, — дрібні конопельки,
Прийди, прийди, мій миленький, нема дома неньки.

Прийди, прийди, мій миленький, я тя сі надію,
Най тя вночі поцілую, бо удень не смію.

Не знаєш ти, мій миленький, як си в неньки
вкрасти:
Давай, мати, вечеряти, жену коні пасти.

А на моїй обороньці два дуби зелені,
Прийди, прийди, мій миленький, двері відхилені.

Ой до гаю доріженька, до гаю, до гаю,
Прийди, прийди, мій миленький, бо не витримаю.

Ой прийди си, мій миленький, вечером темненьким,
Напою тя від корови молоком тепленьким.
Ой грийди си, мій миленький, якомсь то то буде,
Ой то ж твоя доріженька заплачена буде.

Ой легію молоденький, кажу ти, легію,
 Чи я з тобов не стояла нічку на неділю?
 Чи я з тобов не стояла та не говорила?
 Було в личко цілувати, я не боронила.

Чому-с тогди не приходив, як я ти казала?
Тепер, дурню, не калатай, бо-м-позамикала.

Чи ж я тобі не казала, любцю, на порозі,
Що я буду ночувати в крайнім оборозі.

Ти, мамуню, ніч не знала, я не повідала,
Же я тобі ціле літо в халупі не спала.
А я в саду ночувала та й не боялася,
Миленькому на рученьках наночувалася.

Ой не кашли, соколику, не кашли, не кашли,
Аби тебе коло мене не найшли, не найшли.
А кедь будеш, мій миленький, кашляти, кашляти.
Будуть тебе коло мене глядати, глядати.

Як поїдеш з кіньми на ніч, візьми мя з собою.
Буду коні завертати і спати з тобою.

Яка добра капустиця з шафраном, з шафраном.
Яка нічка солоденька з молодим Штефаном.

Ой дівчино біла, біла, де-с вінок поділа?
Поїхала з кіньми на ніч, та й кобила з'їла!
Ой кобила вінок з'їла, кінь дві паляниці,
Того я си наробила в коршмі на музиці.

Вітер віє, шаленіє, дівчино, чи чуєш?
Пуси мене до світлоньки, де нічку почувеш.
«А я би тя упустила, іно я ся бою,
Погубила-м дрібні ключі від свого покою».

Ой що тобі, дівчинонько, тое помагає,
Що до тебе шовечора хлопець прибігає?

А що кому та до того, що то кому шкодить,
Що до мене мій миленький шоночі приходить?

Та чого ся, парубочку, так додому квапиш.
Ти нічого там не маєш, нічого не втратиш.

Та до мене любко горів, від мене долинов,
Та до мене темнов нічков, а від мене — днинов.

Ой чи я ти не мовила, миленький, миленький,
Вставай живо, йди додому, бо вже день
біленький.

А миленький встав борзенько, на світ подивився,
Біг додому, як шалений, навіть і не вмився.
Нудно мені на серденьку на то дивитися,
Що миленький встав раненько без часу вмитися.

ПОДАРУНКИ МИЛИЙ ТА МИЛОМУ

А хто хоче, траву топче, а хто хоче, косить,
А хто хоче рибку мати, подарунки носить.

Ой поїхав мій миленький та й на ярмарочок,
Привезе ми даруночок, хоч обаріночок.
Ой поїхав мій миленький, ой щось мені купить,
А тогди я буду знати, що він мене любить.

Ой поїхав мій миленький на штири неділі,
Купив мені даруночок, будете виділи.
Купив мені даруночок — червону запаску,
Забула-м сі запитати, за яку то ласку.

Кукуріку поза ріку, білі когутята,
Іду, мила, до Самбора, куплю чоботята.
Не чоботи, не чоботи, а білі панчішки,
Надівай си, любко любя, на білії ніжки.

Ой забрала вода лавки, забрала підлавки,
Не маю ким передати калач до білявки.
Передав бим сяким-таким, та скаже другому,
Такой мені випадає віднести самому.

Ци я тобі не казала: «Продай, милий, коні,
На цукорки, на орішки, на ябка червоні».

Чи чула ти, дівчинонько, коли я тя кликав,
Коли я ти ябка дрібні за пазуху сипав?

Ой я тобі повідала, небоже Василю,
Купи мені коралики на біленьку шию.
Купи мені коралики і зелену крайку,
Я ти куплю тютюну і за крайцар файку.

Ой кувала зозуленька у лісі на буці,
Від милого подарунок — перстинець на руці.

Ой на горі ліщинонька, горіхи трясуться,
Дала-м би ти писаночку, кури не несуться.

Ой Іванцю-подолянцю, купи ми рум'янцю,
Ой най ся я нарум'яню в неділю до танцю.
В суботу-м ся рум'янила, в неділю гуляла,
В понеділок Іванові рум'янок віддала.

А як хочеш, мій миленький, щоби-м була біла,
Купи мені парасоло, би-м не обгоріла.
Чекай, моя миленькая, най продам фасолю,
Та я тобі за фасолю куп'ю парасоло.

Та купи ми, мій миленький, хусточку до строю,
Та як хочеш, щоби-м стала до шлюбу з тобою.

Ой я собі полюбила в широкім ремені,
Та й приніс ми у дарунок шупака у жмені.

Ой засвіти, місяченьку, на межу, на межу.
Най я своєму миленькому сорочку змережу.

Як вівчаря не любити, кой в вівчаря вівці,
Кой в вівчаря поза ремінь білі сороківці.

Минулися тоті добра та й тоті розкоші,
Що-м сягала миленькому в кишеню по гроші.

Ой ходив я до дівчини, кусав я орішки,
Прокусав я ворон-коня, тепер ходжу пішки.

Широкий лист на калині, широкий і довгий,
Любила мя дівчинонька, як був черес-товний.
Як в чересі ніч не стало, іно одна дудка,
Вивела мя за ворота: «Постій, дурню, тутка».

Верни мої подарунки, верни мої гроші,
Твоя мати говорила, що я нехороший.

Як поженеш воли пасти, то займи ми вівці.
А що тобі повбіцяла, винесу в подівці.

Що-м си води наносила — білі коновочки,
Що-м си любка налюбила за подаруночки.
Що-м си води наносила тої студеної,
Що-м си любка налюбила, шкода слави мої.
Що-м си води наносила, не буду ї пити,
Що-м си любка налюбила, не буду з ним жити.

Любила я парубонька, як я грушки їла,
Прийшла зима, грушок нема, а я випівіла.

Дурила ня дівка біла, дурила, дурила,
Подарунки од ня брала, а других любила.

Ой як мене ти не любиш, люби мого брата.
Набрала-с сі подарунків, най не буде втрата.

Не вір, мати, Катерині, що кучері чеше,
Вона каже, же ще дівча, а вона так бреше.
Ой пас же я сірі волі в зеленій ліщині,
Давав козак на рантушок нашій Катерині.

В Солотвині на ярмарку мали волі кривду,
Продав легінь в'язку сіна, купив дівці бинду:
«А ти будеш, песя віро, у бинді ходити,
А я не міг сиві бички додому прибити».

Та купив я чоботята Мотроні, Мотроні,
Та завісив на одвір'я, поглодали коні.

ЛЮДСЬКІ ОБМОВИ ТА ПОГОВОРИ, ПОБОЮВАННЯ ЛИХОУ СЛАВИ

Іще-м огня і не клала, тріски ся імили,
Іще-м любка не кохала, сусідки вчинили.

Коли любиш, люби дуже, не кажи нікому,
Бо то люди порозносять, як вітер солому.

Бодай тобов, легінику, дідько возив дуби,
Через тебе мене люди узяли на зуби!
«Бодай тобов, дівчинонько, дідько возив лати.
Та що я ся через тебе не удержу хати!»

Посію я руту круту, а рута не сходить,
Через тяжкі вороженьки милий не приходить.
Чей мороз ся пересяде, а ругонька зійде,
Чей вороги ляжуть спати, а мій милий прийде.

Рибко моя солоденька, рибко моя срібна,
Пішла за нас бесідойка дуже непотрібна.

У Дзенові ясінійко, бучки зеленейкі,
Вороги нас обмовили, а ми невиннейкі;
Шумить ясен у Дзенові, а явір в діброві,
Не журися людьми, рибко, — коби ми здорові.

Та й упрів я з товаришем, відай, кожух скину,
Кажуть люди, нехай буде, що люблю дівчину.
Кажуть люди, нехай буде, що люблю дівчину,
А я собі з тої туги запалю файчину.

Сіли на ня вороженьки, насіли, насіли,
Та коби ня посолити, сиру би ня з'їли.
Ой не тяжко посолити та не тяжко з'їсти,
Але тяжко перед людьми правду вповісти.

Твоя мамка моїй мамці не раз повідала:
«Би-сь, сусідко, на донечку ліпше уважала».
Моя ж мамка твоїй мамці одповіла зараз:
«А ти, кумцю, позабула, що-сь мала двох нараз».

Нащо мені коло хати собаки тримати,
Є у мене сусідоньки, що вміють брехати!
Нехай брешуть, нехай брешуть, та як розуміють,
Прийде тая годинонька, вони поніміють!

То на мене набрехала тота зизоока, —
Єдно око до Бурштина, друге до Потока.
То на мене набрехала тота недоросла,
Бодай вона ще ходила, як свиня поросна.

На мене сі набрехала одна господиня,
Бодай вона так зогнила, як в городі диня.

А на мені брехня стоїть, як на рибі луска,
А я з тої брехні виїду, як з-під води гуска.

Ой у мене, моя ненько, голосок овечий,
Судять мене суджениці позад моїх плечей.
Обсудили руки, ніжки, ще хотять і личко,
А до мене обернуться: «Що дієш, сестричко?»

Ой ти, любку, долів сидиш та нічо не видиш,
А вже люди учинили, що ти в мене сидиш.
Ой ти, любку, долів сидиш та нічо не чуєш,
А вже люди учинили, що в мене почувеш.

Ой запалю крайню хату, най село вигорить,
Най за мою білявину ніхто не говорить.

Гадала-м ся віддавати, а уже не буду, —
Вороженьки під ноженьки та й гуляти буду.

Кажуть люди, що я дзюба, а я си гладенька,
А я собі дзюба-люба, як мід, солоденька.

А я їду без село та на дудку граю,
Кажуть люди, що я хлопець, а я жінку маю.

Ходив бузьок понад воду — та й в ноженьки
зимно.
Кажуть люди, що ті люблю, самому ми дивно!

Ой та дана, моя мати, та дана, та дана,
Якась біда набрехала, що я люблю пана.
Якась біда набрехала та й нашепотіла,
А я пана не любила, йно допіру хтіла.

Ой кувала зозуличка у лісі на пеньку,
Вигадали сучі люди, що я люблю Сеньку.
Як же Сеньку не любити, коли Сенька гідна,
Бо у Сеньки мандибурка ще передтогідна.

Годі нам ся люботойки межі ворогами,
Мусимо ся розходити двома дорогами.
Ой ти підеш, рибко, туди, а я он тамтуди,
Та знову ся посходимо там, де чужі люди.

Чи я тобі не казала, мій милний молоде,
Ой не ходи дорогою, йно поза городи.
Ой як будеш, мій миленький, дорогов ходити,
Будуть за нас, молоденьких, люди говорити.

Ой уже ся насудили наші вороженьки,
Що ми собі постояли близько доріженьки.
Обмовляйте, вороженьки, не переставайте,
Потім свої язиченьки на підшви дайте.
Дайте язик на підшви, зуби на підкови,
Бо вже-сте мня обмовили від ніг до голови.
Та най наші вороженьки пропадуть до лиха,
А ми собі їймо, пиймо та й любімся стиха.

ЗАКОХАНІ В РОЗЛУЦІ

Ой пряду я, випрядаю тяженько на міхи,
Не є того, що я його, — моєї потіхи.

А із дуба кора груба, з явора тоненька,
Нема того, що ми мовив: «Душко солоденька».

Повій, вітре, повій, буйний, відки я жадаю,
Повій з тої сторононьки, де я любка маю.

Не виділа-м собі любка, як кой у неділю,
До другої неділі ачей удурію.
Не виділа-м собі любка, як у понеділок,
Ізгоріла-м, як головня, висхла, як барвінок.

Не виділа-м миленького, та як у вівторок,
А мені сі, мамко, здає, що вже неділь сорок.
«Ой не сорок, моя доню, не сорок, не сорок,
Учора був понеділок, а нині — вівторок».

Недалеко любка маю, лише через межу,
Як го днину не зобачу, то тиждень відлежу.

Коло хати все загати кудрявої м'яти;
Нема мого миленького — не піду гуляти.

Та аж би вас, легіники, на путі громада,
Кедь ми не є миленького, другому-м не рада.

Ой куплю я чингитловик на два білі коні,
Мушу з любком говорити хоч у телефоні.

Я писала милейкому, зломилося перце,
Я за тобов не баную, лиш ми болить серце!
Коли-м письмо ти писала, рука ми ся трясла,
Перо ми ся уломило, електрика згасла.
Коли-м тобі, мій миленький, писала писемце,
Як листочок на тополі, тремтіло ми серце.

А як собі заспіваю, голос сі покотить
Та й до тої стодолоньки, де любко молотить.
А як собі заспіваю, голоском постелю,
А де любка голос найде, там го розвеселю.

Ой поїхав мій миленький до млина, до млина.
А я за ним затужила, як мала дитина.

А мій милий коло рала, я за ним плакала,
Щоби его коло рала друга не кохала.
А мій милий коло плуга, мені за ним туга,
Щоби его коло плуга не кохала друга.

Ой поїхав мій миленький та й не оглянувся,
Бодай йому на дорозі віз перевернувся.

Вишиваю сорочечку, долинов подолок,
Ой приїде мій миленький зі Львова в вівторок.
Ой приїде мій миленький, коби я го вздріла,
Я слабої головоньки, коби-м хоч не вмліла.

Ой піду я в полонину робочої днини,
Виломлю я миленькому паличку з калини.
Ой йде милий дорогою та й паличку струже,
Ой як же я, мій миленький, люблю тебе дуже!

Ой коби я крильця мала, я би полинула,
Я би своєму миленькому воли завернула.
Я би єму завернула, коло него сіла,
Та як взяла щебетати, всю правду вповіла.

А мій милий на горі, а я на долині,
Як же ж ми ся серце крає на дві половинні!

Єдно село Попелі, друге село Баня,
Трете село Романівка — мое закохання.
Та вже мое закохання помарширувало,
Коби було на дорогу хоч поцілувало.

Ой кувала зозуленька, кувала на шині,
Нема мого миленького, поїхав в машині.

Ой кувала зозуленька в полі на загоні,
Та поїхав мій миленький в червонім вагоні.

Коби любка увидіти, коби слово речі,
Серце би ся розігріло, не треба би печі.

Ой кого я вірно люблю, вірненько, вірненько,
Принеси го на крилоньках, сива зозуленько.

Ой зозуле, зозуленько, позич мені крильця,
Най полечу, відвідаю свого чорнобривця.

Ой не літай, сивий птаху, та й ти, сивий орле.
А хто ж мене, молоденьку, до себе пригорне?
Ні ширості, ні милості, ні пожалування,
Чорним очкам нема спання, ніжкам спочивання.

Нема мого миленького, нема мого Яся,
Нема кому спитатися, чи виспала я ся.

Нема мого миленького, нема мої квітки,
Я би его визирала, та не знаю відки.

Ой коби-м ся дочекала я свого Микольця,
Я би-с его заступала від вітру, від сонця.
Коби-м я ся дочекала свого миленького,
Нігди би-м му не сказала слова лихенького.

Стану я си над Дунаєм, Дунай утікає,
Де теперка мій миленький чобітки вбуває?
Стану я си над Дунаєм, Дунай тихо плине,
Десь теперка мій миленький до мня мислев лине.

Сів мій милий кінець столу та й думку думає:
А хто ж мою файну любку тепер обіймає?

Заплакала дівчинонька дрібними сльозами,
Нема, нема легіника з панськими возами!
Пішов легінь до Сигота мури мурувати,
Ой наказав легінь дівці рік ся не віддати.
Але пішов бай легіничек уже поза Відню:
Віддавайся, дівчинонько, бо я вже не вижду!

Та мій любко в Тернополі, пише лист до мене:
Як-єс, любцю, терпелива, то чекай на мене.
А я ему відписую на біленькім листі,
Що вже моя терпеливість — дитина в колиці.

Я на тебе, соловію, мала всю надію,
А ти пішов, мене лишив, де я сі подію?
Я на тебе, парубочку, всю надію мала.
А ти пішов, мене лишив, надія пропала.

Дивуються мені люди, шо я дівонькою,
А я плота не городжу своєю косонькою.
А я плота не городжу, ні кілля не гачу,
Я за свою косу-росу податку не плачу.
Рости, косо, до пояса, я буду чесати,
Десь мій милий у цісаря, я буду чекати.

Сумна гора без явора та й без яворини,
Ще сумніший парубочок та без білявини.

Ой ти, милий, за горою, а я за другою.
Чи бануєш ти так за мною, як я за тобою?
«Ой баную, моя мила, баную, баную,
То не єден деньок зійшов, що не полудную.
То не єден деньок зійшов, що не обідаю,
Лиш за тебе, моя мила, гадочку гадаю».

Серце ми сі розпадає на дві половини,
Не видів я миленької ні вчора, ні нині.
Не видів я миленької ні вчора, ні нині,
А як завтра не побачу, то буде по нині.

Я перинню завертаю, а периння риче,
А мені ся причуває, що мя любя кличє.

Любцю моя солоденька, любцю моя мила,
Ото-с сі ми тої ночі солоденько снала.
Ой то ми сі тої ночі солоденько снала,
Що сиділа над потоком, білі ноги мила.

А я сиджу, листок пишу близь коло віконця,
Над тобов ся, дівко, топлю, як ледок від сонця.

НЕЩАСЛИВЕ КОХАННЯ

Звідав Бескид полонину, чи поберемося?
«Бескидику зелененький, не паруємося,
Бо по тобі, Бескидищу, грибища ся родять,
Ай бо по мні, полонинці, сиві вовки ходять».

Ой Бескиде зелененький, зелений Бескиде,
Повідала полонинка, що за тя не піде.

Ой куди ся походжало, крута дорожинка,
Заростає ту дорогу колюча тернинка.
Заростає терниночка тоті знаємнички,
Що-м не єдні виходила по них черевички.

Ой калино, білий цвіте, цвіток опадає,
Уже ж наша, мій миленький, любов пропадає.

Ще калина не пристигла, лише попаліла,
Наша любов не пропала, лиш ся притаїла.
А як буде калиночка ліпше пристигати,
Та ся буде любов наша назад повертати.

Ой казали, говорили усі в селі люди,
Що з нашого закохання нічого не буде.

Половина саду цвіте, половина в'яне,
Перше ходив шовечора, тепер не загляне.

Щоби мені пристигнуло колосся ячмінне,
Щоби мені вернулося кохання осінне.

Коби-с була, дівчинонько, трошки багатенька,
Взяв би-м тебе за невістку до свого батенька.
«З тебе багач не великий — єдна опанчина,
Тому продай, дай на боже, коби-м тя любила».

Невелика поточина луги ізмулила,
Хвалилася ледачина: любка відлюбила.
Та й би вона дочекала світа біленького,
Чи вна буде обіймати мого миленького!

Ой не звідти сонце сходить, звідки му сходити,
Заказали отець, мати дівчину любити.

Біда ж мені, молодому, біда ж мені, біда,
Не кажуть ми та любити дівчини в сусіда.
Як в сусіда не любити, коли сусід близький,
Та в сусіда гарна дівка та й перелаз низький.

Коби-с знала, моя ненько, який жаль тяженький,
А як любить та й покпне легінь молоденький.

Любив мене любко дуже, а тепер лишає,
Та най му сі в головоноці розум замішає.
Та най му сі замішає, най сі переверне,
Як всі дівки обсватає, до мене сі верне.

Ти до мене не ходи, не носи нічого,
Моя мати обійдеся без зятя такого.

Ой кинув я камінь в яму, він впав попри яму,
Не будемо, серце, в парі через твою маму.
Твоя мама говорила, моя мама чула,
Твоя мама говорила, що я волоцюга.
Най я буду волоцюга та най ся волочу,
Давай мені штири воли, чи я тебе схочу.
Давай мені штири воли ще й п'яту корову,
Чи ж я тебе потребую на свою обору.

Повідала-м ти, миленький, ввечір на місточку,
А жеби ти собі найшов іншу фраїрочку,
Глядай же сой, мій миленький, бо я собі нашла,
Бо я тебе юж не буду оченьками пасла.

Ти гонорний, ти гонорний, я ще гонорніша,
Ти до мене не говориш, — я тому радіша.
Ти до мене не говориш, бо ті заціміло.
Я до тебе не говорю, бо мені не мило.

Ти гадаєш, еден дурию, що я тя любила,
Я такими шмаркачами плоти городила.

Чи знаєш ти, легінику, як-єм тя любила,
Коби-сь тепер коло води, я би-м тя втопила.

Ти гадаєш, дівчинонько, що за тобов гину,
А я таких двадцять штири маю на годину.
Ти гадаєш, дівчинонько, що я тя кохаю,
А я тебе, дівчинонько, під п'ятою маю.

Ти гадаєш, козаченьку, що я тя кохаю,
А я таким драпаком хату замітаю.
Ти гадаєш, козаченьку, що за тебе стою,—
Я такеє закохання ношу під п'ятою.

Цілував-єс, мій миленький, губки прилипали,
Тепер мені твої губки від серця відпали.

А бодай ти, моя мила, тогди віддалася,
Як у морі на камені рожа розвилася.
А бодай ти, мій миленький, тогди оженився,
Як у морі на каменю тютюн уродився.

Ой не ходи коло водн білими ногами,
Не уривай мого серця чорними бровами.
Ой не ходи коло води, нехай тя забуду,
Нехай тебе інший любить, я тебе не забуду.

Люлько моя черлененька, вже тя не курити,
Любко моя солоденька, вже тя не любити.

Бодай тебе, мій миленький, тільки кольок сперло,
А кілько ся твоє личко попри моє втерло.

Ой як ми ся та й любили, сухі дуби цвіли,
А як ми ся перестали, сирі повсхали.

Коли ми ся ісходили — сміхи та радості,
Коли ми ся розходили — плачі та баності.
Коли ми ся ісходили: «Ай рибко ма, рибко!»,
Коли ми ся розходили: «Ай бідко ма, бідко!»

Ой зацвіла калиночка коло перелазу.
Ой які то були в любки та губоньки зразу!
Які були, такі були, вже сі проминули,
Бо уже сі до любочки інші привернули.

Качки жито столували, хто ж го буде жати?
Хлопці личко зцілували, хто ж мі схоче взяти?

Ой на горі та монастир з нової дубини,
Шкода, любко, тої слави, що ми ся любили!

Єдна гора від Самбора, друга від Бескида.
Минулася тверда любов та й красна бесіда.

Ой любив я дівчиноньку, як з города чічку,
Тепер буду обходити, як ту бистру річку.

Ой любив я дівчиноньку, як з оріха зерня,
Тепер буду обходити, як колюче терня.

Тютюн ми ся порозсипав, люлька ся згубила,
Дівчина мі покинула, бодай ся сказала!

Любив-єм тя, бідо-дівко, до втіхи, до втіхи,
Тепер-єм тя подарував циганам на міхи.

Чо-с до мене, любко, ходив, чо-с до мене лазив,
Як ти мене, еден дурню, сватати не важив?

Бодай тебе, дівчинонько, сушило, в'ялило,
Та чому ся так не стало, як ся говорило?
Бодай тобі, дівчинонько, воли не орали,
Та чому ся так не стало, як ми си гадали?

Ой де тая кирниченька, що голуб купався,
Ой де тая дівчинонька, що я в ній кохався?
Ой де тая кирниченька, що голубка пила,
Ой де тая дівчинонька, що мене любила?
Уже тую кирниченьку голуби випили,
Уже тую дівчиноньку інші полюбили.

Коні мої воронії, коні мої лисі,
Заорана доріженька до меї Марнсі.
Заорана, заорана та заволочена,
Ой вже моя Марисуня з іншим заручена.

Росте зілля на камені, широко ся стелить,
А я чую межі люди, що любко ся женить.
Най ся женить, най ся женить, бог допомагає,
Щоби не мав пристанівку, як вода не має.

Я укушу пів-яблучка, солодка лупина,
Задар-ем тя, легінику, два літа любила.

А чомусь сі похмарило, а дощу не буде,
Зробив милий заручини, весілля не буде.

Ой мала я всю надію на тебе, Матію,
А ти пішов до іншої, де я сі подію?
«Подію ті, моя мила, подію, подію,
Тота буде про будний день, а ти про неділю.
Тота буде про будний день — робити, робити,
А ти будеш про неділю, аби ті любити».

Я до тебе находився, тебе налюбився,
А ти взяла віддалася, а я не вженився.
А ти взяла віддалася, собі господиня,
А я, бідний сирітонька, аж ходжу й донині.

Ой як собі заспіваю в полі за горою,
Будеш, милий, банувати цілий рік за мною.
Будеш, милий, банувати, будеш згадувати,
Меш ходити, блукаючи, не меш любки мати.
Меш ходити, блукаючи тими облогами,
Вже не найдеш таку любку з чорними бровами.

Чому-с ти мя тогди не брав, коли-м була паннов,
А тепер тя очка болять, дивлячися за мною.

Любив-ем тя, душко, дівков, буду й молоднцев,
За сім годів ся не вженю, візьму тя вдовнцев.
Ой візьму тя удовнцев, бось ми учинила
Коло тої кирниченьки, де-сь водичку пила.

Тогди за тя та забуду, мое любе серце,
Як ми складуть білі ручки та під полотенце.

Коли-сьмо ся не пібрали, то покумаймося,
Най не буде серцю жалю, що кохали-сьмо ся.
Коли-сьмо ся не пібрали, то ся покумаймо,
Коли-сьмо ся не кохали, то ся покохаймо.

ПОРАДИ Й РОЗМОВИ МОЛОДІ З БАТЬКАМИ

Казала ми матіночка, казали ми отець,
Не пий, сину, горівочки, будеш файний хлопець.

А ти, дедю, до роботи, — косити, орати,
А я, дедю, до гуляння, — гуляти, співати.

А ти, дедю, до роботи, коби була нивка,
А я, дедю, до гуляння, коби чорнобривка.

А ти, тату, рубай дрова, я буду лучину,
А ти, тату, люби маму, я буду дівчину.
Тобі, тату, журитися, снопи повозити,
Мені, тату, журитися, де їх положити.
Тобі, тату, журитися, сяти, орати,
Мені, тату, журитися, де дівчину взяти.

Мати моя старенькая, що зо мнов гадаєш?
Чому мені, молодому, пари не шукаєш?
«А як тобі, мій синочку, та пари шукати,
Як ти прийдеш додомоньку — вже має світати».

Веліла ми моя мати багачки глядати;
«Як не візьмеш із багатством, вижену тя з хати».
Сам я ти ся, моя мамко, із хати уступлю.
Візьму тоту дівчиночку, що ї вірно люблю,

Ой татуню, татунцюню, ти сивий голубе,
Згодував-єс малі діти, а хто ж тебе буде?

Не є цвітку на сім світку, як на тій калині,
І ліпшого, ширішого, як мати дитині.
Нема цвітку на всім світку, лиш на ягідоньці,
Нема мені нігде ліпше, як при матіноньці.

Ой горами, долинами пшениця ланами,
Нігде нема розкошуйки, як то в свої мамі.
Як я в свої не гуляю, в чужої не буду,
По чім же я свої літа пам'ятати буду?

Гуляй, доню, не бороню, тільки твого світа,
По чім будеш пам'ятати молоденькі літа?

Ой гаю мій зелененький, гаю мій, розмаю.
Я у свої мамусеньки три розкоші маю:
А першую розкіш маю — файно ся убрати,
А другу розкіш маю — пускають гуляти,
А третю розкіш маю — мене мама любить.
Щоби-м спала до полудня, вона мя не будить.

Ой казала мені мати хату замітати,
А я гнц та й на піч, бо я хочу спати.

Ой варила мама рибу, а сама не їла,
Ой любила мама хлопці та й мені веліла.
Ой варила мама рибу та й не приперчила,
Ой любила мама хлопці та й мене навчила.

Ой дівчино молоденька, золотий горішку,
То я тебе згодувала хлопцям на потішку.

Ой у мене добра мамка: жене мя на поле,
А як хочу погуляти — не пустить ніколи.
Ой у тебе добра мати, але моя не зла,
Моя мене межі хлопці сама би повезла!

Твоя мамка, як малинка, моя — як сунічка,
Як я не йду межі хлопці, каже, що я дичка.

Коби-м такі очка мала, як у тебе, мамко,
Я би-м собі виморгала паничка з ганку.

А музика в коршмі грала, а я не ходила,
Добрий мати розум мала, що мня не пустила.
Добрий мати розум мала, що мене замкнула,
Була б я ся, молоденька, віночка позбула.

Ой щось я ся розспівала, щось буду плакати,
Будуть мене тато бити, а мама тримати.

Мати моя старенькая, поворожи мині,
Би ми серце не вмівало за-тими легіні!
«Дівко моя молодая, поворожу тобі,
Є у мене паличенька, поломлю на тобі!»

Ой де ж ти сі забавила, моя куца Ганко?
«За горами з парубками, рідна моя мамко».

Ой мамуню, мамуненько, за що ви мні били?
Як ви були молоденькі, вас хлопці любили.

Ой загину, моя мати, загину, загину,
Коли того чорнявого любити покину.

Дощик іде, роса паде, чи чуєш ти, тату?
Якась біда посвистує попід нашу хату.

Було мене, моя мати, щодень не купати,
То була би-с не виділа хлопців коло хати.
Було мене іскупати в гіркім полиночку,
Була би-с мі віддавала в зеленім віночку.
Було мене, моя мати, малов віддавати,
Поки я сі не навчила на хлопців мругати.

Щоб ви знали, мамунцуню, яка я змислива,
Завела-м го аж до брами та й тутки пустила.

Ой пустіть мі, мамуненько, на гриби дрібненькі,
Там повели коні пасти хлопці молоденькі.

Післала ми моя мати горішеньки рвати,
Та висока ліщинонька, не можу дістати.
Та висока ліщинонька та й густії корчі,
Та й горіхів не нарвала, бо не дали хлопці.

Каже мені моя мамка, ой просить, рідненька:
«Віддавайся, люба доню, поки-сь молоденька».

Просить мене моя мамка, каже тато грізно:
«Тепер, доню, віддавайся, потім буде пізно».

Ой на що ми, моя мамко, та гіршої муки,
Та щоби я допалася пиякові в руки!

Ай татуню, татунику, татуню рідненький,
Не дай мене за пияка, я буду бідненька.

А в пияка ні сердака, ні руба сорочки,
Шкода тому пиякові хорошої дочки.

Прошу я тя, моя мамко, ой прошу тя, зірко,
Не дай мене за дільняка, за дільняком гірко.
Дай мня, мати, за гуцула, ой дай мня за бойка,
З ними мені розмовочка буде солодойка.

Та дав мене мій батенько на село десяте,
Щоби я му із тайстринов не лізла до хати.
А границі перемело то ледом, то снігом,
Я не прийду, тату, з тайстров, лише прийду з міхом.

СИРІТЬСЬКА ДОЛЯ

Ой паде дощик, паде, та й годинка буде,
Ой умерла рідна мамка, другої не буде.

Люди жито посіяли, а градове зжали,
Я ще була в пеленочках, коль мамку сховали.
Люди жито посіяли, чорна туча збила,
Хто би мені вернув мамку, я би-м заплатила.

Сирота я, мамуненько, сирота, сирота,
Нігди сонце не пригріє на мої ворота.

Сиротов ся уродила, сироті вмирати,
Бо мя в таку годиноньку породила мати.

Як то тяжко каменеві без воду плинути,
Як то тяжко сиротині без матінки бути!

В переході води нема, бо випили воли;
Для сироти правди нема на світі ніколи.
Нізно лягла, рано встає, кутає, хлипає,
До полудня без обіду їсти виглядає.

Ой висока полонина, на ній цвітуть квіти,
Бодай мати не лишила сиротами діти.
Ой дрібенька пшеничка, хто ї буде жати?
Всі ся люди на сироті хтять позбиткувати.

Ой заблисни, місяченьку, заблисни, заблисни,
Або устань, мамко, з гробу, або ми ся присни.
«Встала би я, встала би я, та тверда могила,
Кобись єї, люба доню, слізьми розмочила».

Ой зацвіла полонянка та й на полонинці,
Ой нікому так не тяжко, та як сиротинці.
Ой зацвіла полонянка, вітер цвітом гонить,
Куди ходить сиротойка, рясні слізи ронить.

Вмерли тато; вмерла мама, лишилися добра,
Яблїнова палиця й веретінна торба.
Умер батько, вмерла мати, лишилися спадки.
А діжечка та й без денця, та й столець без лапки.
Умер батько, вмерла мати, дай їм, боже,

царство,

Що лишили сиротині таке господарство.

Рубай, сину, ясенину, добре клиння буде,
Ой озьми си сиротоньку, господиня буде.

Не з кожної ясенини буде добре клиння
Не з кожної сиротоньки буде господиня.

Ой по горі, по долині голуби лінули,
Ой вже мене, молоденьку, гаразди минули.
Ой вже мене, молоденьку, гаразди минули,
Уже мого татуненька землев пригорнули.
Пригорнули, пригорнули зеленев муравков,
Я чужині не догоджу, най ся stelю лавков.
Ой час би вам, татуненьку, з ямочки устати.
Ой час мені, молоденькій, шарі бички дати.

Умер отець, вмерла мати, я вже не догоню,
Кому ж я сі, молоденька, віночком поклоню?

Гадки про шлюб. життя одружених

Ой легіні, легініки та легіні — два вас,
Та не ходіть попід хати та не робіть галас.
Ой не ходіть погід хати та не галасуйте,
Візьміть собі по дівчині та господарюйте.
Візьміть собі по дівчині, по милій дитині,
А з вас будуть господарі, а з них господині.

Товаришу, товаришу, літа си не псуймо,
Берімо си по дівчині та й господарюймо.

Ой сиділа дівчинонька під новим острішком,
Годувала козаченька волоським орішком.
Як сиділи, так сиділи, так си говорили:
«Кажі, кажі, козаченьку, щоб тебе женили»,
«Кажі, кажі, дівчинонько, щоб тебе віддали»,
Щобн мене, молодого, за зятя прийняли».

• Посію я жменю жита, а жменю ячменю,
Котра ми ся сподобає, з тов я ся оженю.
Посію я жменю жита, а другу рути,
Котра ми ся сподобає, мусить моя бути.

На Україну не поїду, служити не буду,
Дівча ми ся сподобало — женитися буду.

Ой не бери, пане-брате, тоту єдиначку,
Бо їй будеш наймати серед літа прачку.
«Ой най я їй, пане-брате, прачку наймаю,
А як вийду межі люди, — красну жінку маю».

Казали ми женитися та брати Олену,
Волів би-м ся повісити на гіллі зелену.

За нашими ворітьми виросла кропивка,
А я таки заміж піду, бо я чорнобривка.

Ой піду я до ворожки, най ми кине карти,
Ци буду я сего року з чоловіком спати.

Ой коби ж я за тим була, за ким я гадаю.
Принесла би-м сім раз води з тихого Дунаю.
Ой коби-м я за тим була, за ким же я мислю,
Принесла би-м сім раз води аж із Перемишлю.

Чекай, дівча, до осені, та й до осеночки,
Та най я си позбираю із поля снопочки.
Чекай, дівча, до осені, най жито посію,
Аби-с потім не плакала, що з голоду млію.

Ой якого коня маю, на таким поїду,
Якого-м си полюбила, за такого піду.

Коби мене той узав, що мні брав у танець,
Дали би му тато ниву та й горівки гарнець.

Ой дана ж моя, дана, не піду за Йвана,
Але піду за Данила, щоби-м не робила.
Я в Данила не робила, лишень бички пасла
Та й ходила по садочку, аби-м була красна.

Ні за кого не піду, їно за того Йвана,
Бо в Івана бульби яма, буду їсти сама.

Не дай мене, моя нене, за того дворака,
Він би пропив худобицю, хоч би була яка.
Ай дай мене, моя мати, за сина кмітьського,
І я тиха, і він тихий, гаразд буде з того.

Ой мамуню, мамуненько, я ваша дитина,
Не дайте мня до Сороки, бо там нема млина.
Нема млина, нема млина, тільки одні жорна.
Мели, мели цілий тиждень, в неділю голодна.

Хоть м'ясниці такі малі, але ми доїли,
Мала-м трохи солонини, — старости поїли.
Мала-м трохи солонини і два куси сала,
Та й то старости поїли, й я ся не віддала.

Поніміли гуслі-баси, минули м'ясниці,
А дівки ся пожурили, що не молодниці.

Товаришко, товаришко, зійди, порадьмося,
Як маємо за біду йти — не віддаваймося.
Як маємо за біду йти, на біду робити.
Воліємо, товаришко, дівками ходити.

Ой тадріта, мамунцуню, тадріта, тадріта,
Не дали-сте за панича, то дайте за війта.
Не дали-сте за панича, жеби-м панувала,
То дайте мі хоть за війта, жеби-м гонор мала.

Панич любить шляхтяночку, а піп—як би каждую,
Чудуйтеся, люди добрі, на простого газду.

Ой летіло біле кача та й впало в будяччя,
А Маланя віддаєся, а Парася плаче.
А Маланя віддаєся, буде мала діти,
А Парані випадає на віру сидіти.

Ой коби я, боже, знала, що замужем лихो,
Чесала би-м жовту косу, сиділа би-м тихо.
Ой коби я, боже, знала, що замужем гаразд,
Кричала би-м на всю хижу: віддавайте зараз!

Поки я си походжала дівков молоденьков,
Стелилася доріженька рутов зелененьков.
Як же-м стала походжати краснов молодицев,
Стелить ми ся доріженька густов команицев.

Та летіла каня зрання, на ялицю сіла,
Поки-м була дівчиною, земля гомоніла.
Сидить каня на ялиці, в пір'ячку бабронить,
Як єм стала молодицев, земля не гомонить.

Процвітає калиночка, заки не зрубана,
Рум'яніє дівчинонька, заки не віддана.
Підрубана калиночка, чом не зеленіє?
Віддалася дівчинонька, чом не рум'яніє?

Мати мене годувала, в папір завивала,
За багача вистроїла, а за драба дала.
За багача вистроїла, а за драба дала,
Штири воли обіцяла, куцу свиню дала.

Віддала мі моя мама, віддала, віддала,
Як ототу калиноньку в болото втоптала.
Та як отій калиноньці у болоті гнити,
Так і мені, молоденькій, на цім світі жити.

А вже ж мені лиха доля віченько підбила,
А я скажу мамуненьці, що бджілка вкусила.
«Знаю, знаю, моя доню, як кусає бджілка,
Чому ж вона не вкусила, як ти була дівка?»

Біда мені, молоденькій, біда ж мені, біда,
Велять мені любитойки старенького діда.
А я діда не любила й не буду любити,
З молодейким, милесеньким вік мушу прожити.

Видала-сь я, моя мати, та за старенького.
Казала-сь ми шанувати, як молоденького.
Я шаную, я шаную, шанувати мушу:
Ах господи милосердний, візьми з нього душу.

Ой ковалю, коваленку, зроби ми колодку,
Та си буду замикати рибочку солодку.

Ой де ідеш, пане-брате? Чи на косовицю?
А на кого зіставляєш свою молодицю?
«А на тебе-зіставляю, мій брате Степане,
Доглядай ми молодиці, з ким вона зістане.
Доглядай ми молодиці, доглядай ми жінки,
Як приїду з косовиці, куплю ти горілки!»

Коби мені не чіпець та не біла хустка,
Погуляла би я собі, як на воді гуска.
Коби мені не чіпець та не та хустина,
Погуляла би я собі, як мала дівчина.

Чому бджоли не йдуть в поле, чому не рояться?
Чому дівки не гуляють? Свекрухи бояться.
Ой свекрухи так, як льохи, не хочуть робити,
Тільки ідуть до сусіди невістку гудити.

Погадай си, дівчинонько, в своїй головоньці,
Як то треба догодити чужій матіноньці.

У чужої матіноньки з двома коновками,
Вона мені повідає: «Не рушиш ногами?»..
Я у свої матіноньки дома една була,
Я по воду не ходила, в саду вода була.

Ой доки я в неньки була, гуляла, співала,
А як пішла від ненечки, все позабувала.
Ой як пішла до свекрухи, стала на порозі,
То забула співаночки усі на дорозі.

Як я була в свої мамі, бренчив голос, бренчив,
Як-єм пішла до свекрухи, зараз ми ся зменшив.

Поки-м була коло тата, то-м була чубата,
А як пішла-м до свекрухи, з'їли чубок мухи.

А щоби я була знала, де є моя свекра,
Була би-м і затягнула за ноги до пекла.

Ой задзвони, дзвонильнику, у голосні дзвінки.
Цілим дурнем можна звати, хто не має жінки.
Та задзвони, дзвонильнику, у той дзвінок
грімший,
А хто жінку собі бере, той дурень ще більший.

Ой погану та не возьму, красної не буде,
Котрі були красні дівки, — забрали їх люде.

Ой коби я був судія, знав би я судити:
Всіх драбугів, волоцюгів дав би-м поженити,
Бо арешту, криміналу за час мож ся збути,
А лукаву цокотуху не мож перебути.

Де ти ідеш, де ти ідеш, кучерявий Ясю?
«Ой до млина, ой до млина по горбату Касю».
А що ж тобі обіцяли, кучерявий Ясю?
«Штири воли, дві корови та й горбату Касю».

Вчора були старости, нині заручини,
Завтра буде весілля, позавтра хрестини.

Ой вженився дурнуватий та взяв біснувату,
Та не мали що робити — запалили хату.
Хата горить, хата горить, одвірки вбіймає,
Дурнуватий з біснуватов гопки витинає.

Ой хоч я сі не оженив, то я сі оженою,
Таке собі дівча візьму, що вложу в кишеню.

Посію я пшениченьку, уродиться житко,
Таку маю жінку малу — з-за миски не видно.

Недавно-м сі оженив, жінка неспроміжна,
Три години по драбині по цибулю лізла.

Недавно сі оженив, жінка молоденька,
Пішла комин затикати, вбила і веренька.
Ой господи, допоможи другу жінку мати,
Уже я її не пішлю комин затикати.

Твоя жона Тевдосія, моя жона Феся,
І без твоєї, і без моєї тутай обійдеся.

Твоя жона Катерина, а моя Матрона,
Твоя жона, як перина, моя — гей ворона.

Твоя жінка, моя жінка — добрі господині,
По два мають огороди, а по єдній дині.

Ой Іване-подоляне, файну жінку маєш,
Перед нами, жовнярами, де її сковаєш?
«А я її заховав під білу перину,
Та і буду цілувати, як мати дитину».

Сидить милий у колибі, струже веретінці,
Котрі праві, дає любці, криві — своїй жінці!

ЛЕГКОВАЖНЕ КОХАННЯ

Ой у моїм городочку цвіркають воробці,
Ой яка ж я, молоденька, лакома на хлопці!

Ой варила мама кашу та й не замішала,
Ай любила мама хлопці та й мені лишала.
Ой варила мама кашу в солодкім молоці,
Усе мені говорила: «Люби, донько, хлопці!»

Ой я панів ся не бою, ні панського суду,
Я дівчина молодая, без хлопців не буду.

А на воді два лебеді, обидва біленькі,
Є в дівчини два козаки, оба молоденькі.

Ой у млині два камені, і оба петлюють,
А я маю два любочки, й оба мі цілують.

Люблять мене легіники, люблять мене твердо,
Бо виткала мене мати в шовковее бердо.

Ти, Іванку, прийди зранку, Васильку, вполудне,
А ти, Ільку, зажди хвилику, якось тото буде.

Ой важу я на три хлопці, ой важу я, важу,
Єден Степан, другий Іван, а третій — не скажу.
За Степана іду сама, а Івана лишу,
А до того, що не скажу, дрібний лист напишу.

Єден милий на Руді, другий на Залужу,
Третій милий в Дусанові, що я за ним тужу.

Ой болить ні головонька, болить ні, болить ні,
Ой одного любка маю, ще й другий кортить ні.

Ой один дуб зелененький, а другий дуб ярий,
Один милий чорнобривий, а другий — білявий.

В Городенці на ярмарці чорнява гуляла,
Усі хлопці городенські з собов намовляла.

Повій, вітре, повій, вітре, повій, вітрусьню,
Прийдїть, хлопці, до мні на ніч, та й ти,
Андрусню.

Ей до мене, парубочки, до мене, до мене,
Солодка ябліночка на подвір'ю в мене,
Солодка ябліночка, ще солодша грушка,
Ой до мене, парубочки, бо я ваша душка.

Ой підемо, пане-брате, до дівчини тої,
Біла постіль застелена, горівка на столі.

Та й у моїм городчику зацвіли індички,
Були в мене, моя мати, зночі коляднички.
Ой та були, каже, були, та й колядували,
Та й они мі, моя мамко, всю ніч цілували.

Ой що ж я си находила пішки по горішки,
Ой що ж я си налюбила кожного потрішки!
Ой що я си находила яром за товаром,
Ой що ж я си налюбила з соколом Іваном!

Ой Іване, Іваночку, Іване, Іванку,
То-с си мені та сподобав в неділочку зранку!

Ой що кому та й до того, що я люблю кого?
В мене така натуронька, що люблю кожного.

Мене мати породила в лопушшю, в лопушшю,
Кого виджу вічейками, любити го мушу.

Рада би я, молоденька, рада би я, рада,
Аби мені легіників ушитка громада.

• Ей чорна я, мамко, чорна, така, як циганка,
Скільки хлопців в нашім селі, ушитким коханка.

Я любила сього, того, парубочків кілька,
Коби-м лиш не полюбила ветлинського війта.
Я любила сього, того, парубочків много,
А ще кортить полюбити війта молодого.

Ой як тяжко д'горі горов камінь покотити,
Та так тяжко у Волівці дівочков ходити.
Сорочечка вишивана, рукави кручені,
Та волівські легіники на дівки навчені.

У зеленій полонині має листок, має,
Пусти, мати, погуляти, де музика грає.
У зеленій полонині трепітка, трепітка,
Так ня хлопці зіцлювали, що лише крихітка.

Качки жито істлумили, хто ж го буде жати?
Хлопці дівча зіцлювали, хто ж ю схоче взяти?

Та не ходи по зарінку, не грай у сопілку,
Не пишися за парубка, бо вже маєш жінку,
Ой не ходи по зарінку, не грай у тилинку,
Не пишися за парубка, бо маєш дитинку.

Най ся женить, най ся женить, що кому до того,
Любила-м го легіником, буду й жонатого.

Сама знаю, що гріх маю, огнянее пекло,
Та за того легіника, що му ім'я Петро.

Кому вечір, кому вечір, а мені ніякий,
Бо не прийде сеї ночі ні Мокій, ні Яків.

Ой коли я коло млина полотно білила,
Та тоді я молодого мельника любила.

Ой на тобі мальованка, на мні вибіванка,
Я як була, так і буду війтова коханка.

Ой на тобі коралики, на мені коралі,
Тебе люблять офіцери, а мене капралі.

Ой видів я, дівчинонько, ой видів я, видів,
Як ти ішла від панича, а я в рові сидів.
Як ти ішла від панича, несла ти дуката,
Якби-м був ти чоловіком, не треба ти ката.

Ей маю я миленького, мушу го пропити,
Мушу собі, молоденька, другого купити.

Ой стою я на городі по коліна в воді,
Так я, мамко, покутую за хлопці молоді.

Вітер віє, вітер віє, садами хитає,
Нема гріха за парубка, бо жінки не має.

Очка ми сі заморгали, в млині ночували,
Личко ми сі рум'яніє, хлопці цілювали.
Що-м сі хлопців налюбила та й націлювала,
Жеби-м нині умирала, гріху би-м не мала.

Ой піду я до Гошова та й до Кохавини,
Та й чей я сі гріха збуду хоч до половини.
Ой то я сі сповідала перед руським попом,
Що не буду жартувати ні з паном, ні з хлопом.
Ой то я сі сповідала в місті у костьолі,
Ще-м забула оповісти, що-м була в стадолі.

Ой ци тото істна правда, ци люди вчинили,
Та що тебе коло мене в stodолі імили.

Ой піду я у лісочок та витну си вили,
Дякую вам, парубочки, що-сте мні любли.

Коби мені обернути тоті давні роки,
Аби мене хлопці брали попід білі боки.

Ой сапала кукурудзу, сапала фасольку,
Полюбила панича, — купив парасольку.

А я буду така стара, аж буду сі трісти,
А ще буду за хлопцями на колінах лізти.

Чи я тобі не казала, паничу, паничу,
Вийми гроші із кишені, я ті їх полічу.

Плачте, очі, вдень і вночі, бодай викапали,
Чи ви, очі, не виділи, кого ви кохали?
Плачте, очі, вдень і вночі, бо маєте чого,
Любили-сте по два, по три, тепер ні одного.

* * *

І ти козак, і я козак, оба-сьмо єднакі,
Ти хороший, я без грошей, оба-сьмо гуляки.

Я, Андрію, муку сію, нема муки пушки,
А ти ходиш, зазираєш на різні фартушки.

Ой поїм я книші з маслом, а сметану вип'ю,
Одну любку поцілую, а на другу кліпну.

А у полі три тополі, всі три зелененькі,
Ой любив я дві дівчини, сестри си рідненькі.
А у полі три тополі, єдна схилилася,
Я молодшу поцілував, старша гнівалася.

Єдна мене поцілує, друга обіймає,
Такої мені за обома серденько вміває.

Ой любив я дві дівчини, обі Катерини,
Розірвали моє серце на дві половини.

По сім боці білі гуси, по тім боці бузьки,
Ниньки піду до Тодорки, завтра до Ганнуськи.

Ой вже мені докучило та й Дністер бродити,
Хоч бим як рад, то не можу дві нараз любити.

А вже ми сі сорочини тота попорола,
Що ми мила вишивала коло оборога.
Єдна дала ниточок, друга полотенця,
А третя ми вишивала із щирого серця.

Качаюся, валяюся по дубовій лавці.
Давай, мати, вечеряти, най йду до Варварці.
Качаюся, валяюся по дубовій скрині,
Давай, мати, вечеряти, най йду до Марини.
Качаюся, валяюся, кусають ми блохи,
Давай, мати, вечеряти, най йду до Явдохи.

Ой вийду я на вулицю та й стану думати,
До котрої дівчиноньки маю повертати.
Чи до тої горішньої, чи до долішньої,
Чи до тої середньої, до теперішньої.

Ой п'ю собі, попиваю, пугач переверну,
По чотири любки маю, куди ся поверну.

А я піду в полонину та стану гадати,
У котрої білявочки нічку ночувати.

Ой не можу в стайні спати, бо, рохкочуть свині,
Беру літру горівочки та несу д'Юстині.

Не можу я в стайні спати, дубонять барани,
Беру квартиру горівочки та несу д'Парані.
Не можу я в кучі спати, бо гегають гуси,
Беру квартиру горівочки та несу д'Ганнусі.
Ой не можу в стайні спати, бо дубонять коні,
Беру квартиру горівочки та й несу до Доні.

Ей мамуню, мамунцюню, женитися хочу,
А як мене не вжените, то ся розволючу.

Ей мамуню, мамунцюню, женитися хочу,
Та не ходи попід хату, та не волочися.

У котрої дівчиноньки брови над очима,
Тота мене дівчиночка та й розволочила.
Тота мене дівчиночка та й розволочила,
Та й чого я в світі не знав, того научила.

Бодай тебе, дівчинонько, з твоїми очима,
Який я був хлопець ладний, ти мі зволочила.
«Не я тебе зволочила, ні мої оченька,
Іно тебе зволочила невидна ноченька».

А я, хлопець молоденький, вусик си підкручу,
Як не десять, то дванадцять дівок збаламучу.

Ой мав же я ходачки, ціле літо шляпав,
Ціле літо дівки любив, ніхто мня не злапав.

Пишалочка яворова на дванадцять дірок, —
Який милий викохався коло людських дівок!

Присягала-с, що мя любиш, а я придивився,
Що не еден цілував тя, не еден тулився.

Ой я тобі, рибко, мовив та казав ти не раз,
Що до тебе привандрую сеї нічки ще раз.

А ти мені не вірила, не сподівалася
Та другому легіневі в вічка дивилася.

І ти бойко, і я бойко, оба ми — бойками.
Недаремно молодниці банують за нами.

Що ти, сину, кажу, робиш, що по ночах ходиш?
Скаржать ми ся молодниці, що їм шкоду робиш.
«Ой буду я та ходити та шкоду робити,
Було мене, моя мати, в сім літ оженити».
Чи я тобі, мій синочку, того боронила,
Було ти сі оженити, лише-м ті повила.
«А як мені, моя мати, дома ночувати, —
Прийде нічка теменькая, ні з ким розмовляти».

Еден любить медок, медок, другий горівочку,
Але третій — молодницю, четвертий — дівочку.

Ви, дівчата, молодниці, не йдіть на суніці.
Бо там хлопці пасуть коні, захотять дурниці.

Прийшла карта від цісаря та й від цісарниці,
Аби дівки не любити, лише молодниці.
Молодиця, білі лиця, мальовані дверці,
Тота мені молодниця пристала до серці.

Ой там гуцул молоденький березину ріже,
А як уздрить молодницю, навколінках лізе.

На воротах пташатко та крильцями фур-фур!
Я молоді любки люблю, а від старих цур-цур!

В полонині тепло нині, вітер сіно сушить,
Як мя стара поцілує, то мя в грудях душить.
Як молода поцілує близько коло хати,
Так ми в грудях полегшає, як би від гербати.

Та в котрої молодиці на переді мушки,
Тота мені молодиця пристане до душки.

Ой де ти ся забавив, малий-невеличкий?
«У дорозі, при порозі та у молодички».

Там на горі, на високій, два дуби зелені,
Мологиця сама дома, двері відхилені.

Я на ставі не купався, на човні ся вожу,
Каже сусід молоденький, що до жінки ходжу.

Ой сусід сусідові перешкоду робить.
То му межу переоре, то до жінки ходить.

Вийди, Грицю, на вулицю, стань си на колодці,
Як то твою чорнобриву обнімають хлопці.

Моя душко солоденька, горівки ти куплю,
Та не кажи чоловіку, що я тебе люблю.
«Пісня матір тебе знала, що горівки купиш,
Я казала чоловіку, що ти мене любиш».

Сюди-туди вулицями, моя хата крайна,
Мою жінку хлопці люблять, бо, нівроку, файна.
Сюди-туди вулицями, моя хата збоку,
Мою жінку хлопці люблять, бо файна, нівроку.

Ой по горі журавлі, по долині буськи,
Іде пані до церковці, а пан — до Ганнуськи,
А в Ганнуськи дві подушки, а третя маленька,
Сидить Гандзя кінець стола, яка ж молоденька!

Ой я сиру накопала, горівочки нате,
Отворила задні дверці: «Ходіть, сюда, Гнате!»

Сидить медвідь на колоді, плете рукавиці,
Я з колоди на колоду — та до молодиці.
Ой із тої полонинки, із тої, із тої,
Та не було, та не буде білявки такої.

Не треба ми плотик плести ані перелазки,
А я скочу двічі-тричі і — вже у любаски.

Та пої, рибко, танцювати, вбись ся не бояла.
Моя жона сидить дома, ще ся не вбувала.

Ой прийшла я із гуляння, дивлюся в колыску,
А дитина не купана, я діда по писку.

Кликала ня білявочка в оборожок спати
Та казала, що ми має подарунок дати.
А я прийшов в оборожок та закликав раз, раз,
«Бійся бога, газда вдома, та не клич другий раз,
Бійся бога, газда вдома, не вчини ми біду,
Як дитятко приколишу, сама д'ї тобі піду.
Та доки я молоденька дитя прислонила,
Та вже мого миленького роса приросила.
Ай не бой то, мій миленький, що тя приросила,
Бо не єден через тебе кулак ізносила».

Я на тебе кивну пальцем, а ти здогадайся,
Перед своїм чоловіком за двері сховайся.

Не чули ви, люди добрі, такої примівки:
В тебе нема чоловіка, в мене нема жінки.

А хто любить гарбуз, гарбуз, а я люблю диню,
А хто любить господаря, а я господиню.

Ой зайду я воли пасти в дякову обічку,
А як вийде дяковничка, озьму гід смерічку.

Та добра ми попадейка, ліпша намісничка,
Одна ми дасть піріжчати, друга — палянички.

Ой із дуба та й на дуба скочила вив'юрка,
Ходіть, хлопці, до Юрчихи, нема дома Юрка.
Ой із дуба та й на дуба скочила лисиця,
Ходіть, хлопці, до Юрчихи, — файна молодиця.

Василихо, буде лихо, буде Василь бити,
Щоби-с знала, пам'ятала, як других любити.

Камізоля з Тернополя, нашивана гунька,
Веліла ми приходити любочка Настунька.
Веліла-сь ми приходити, я до тебе прийшов,
Замість тебе навстріть мене газда з буком
вийшов.

Николаю, я вмираю, файну жінку маеш,
Перед нами, молодцями, в коморі ховаеш.
Хоч най знаю, Николаю, в криміналі буду,
Таки твою файну жінку з комори добуду.
Хоч най знаю, Николаю, в кримінал сидіти,
Таки мушу вашу жінку віконцем видіти.

Ой присягну двічі, трічі перед образами,
Що не буду жартувати, молодиці, з вами.

Ой піду сі сповідати аж до Зарваниці,
Чи за дівки більші гріхи, чи за молодиці?

На тім боці при потоці зелені когніці,
Чи любити, чи лишити гарні молодиці?

Що то в мене за городець — повен повитиці;
Ото дурень не парубок: любить молодиці.

Мараморош, Мараморош, студені кирниці,
Привели мя та на біду тоті молодиці.

Та я сидів у темниці за дурну дурницю,
Що я імнв за подолок файну молодицю.

* * *

Чи ти, куме, одурів, чи ти без розума,
Що ти мене обіймаєш, та я твоя кума.

Ой кумойку, голубойку, приятелю близький,
Як до тебе не ходити — перелазок низький.

Ой за куму нема гріха ані й одробинки,
Ой кум куму за рученьку повів до долинки.

Ой ходили кум з кумою до попа у кумство,
Та зробили кум з кумою на повівстві глугство.

А я з дуба похилюся, водиці нап'юся,
А я з своїов кумов-свахов в корчмі забавлюся.

Ой куме мій солоденький, ой куме мій, куме,
Любила-м тя штирі роки, глупий мій розуме.
Ой куме мій солоденький, куме розмовлятий,
Любила-м тя штирі роки, ще гадаю й п'ятий.

ЖАРТІВЛИВІ КОЛОМНИКИ

Чорні очі по обочі, сірі — по долині,
Та ні в кому правди не є, лиш маленько в міні.

Ой коби я козу мав, я би не журився,
Я би козу видоїв, молока напився.

Ой я, бідний сирітонька, на біду зістався,
Поламали мама санки, я з печі спускався.

Ой скрипочки із липочки, струни з прядівниці,
Як заграю коло стола, чути до полиці.

Казали ми кури пасти за стодолов в просі,
•Кури яйця погубили, я дістав по носі.

Ой ішов я селом, селом, так ми було стидно,
Несу курку під пахов, а ї хвостик видно.

Ой ішов я до милої піпу запалити,
Стрітили ня два легіні, хотіли побити.
Біда мені до милої, та й біда до піпи,
Лиш би я міг здоровеньким додому добігти.

Ой до гаю доріженька, до гаю, до гаю,
Летить мати з макогоном: «Вернися, бугаю!»
Летить мати з макогоном, тато з маківнищев,
«Ой де ти ідеш, бугаю?» — «Я йду за телищев».

Ой прийшов я до дівчини, она пече плячки,
Як ми дала лопатою, аж ем поліз рачки.

Ой прийшов я до Анючки так, як до газдині,
Вона мене виправила спати межі свині.

Ой дивися, дівчинонько, який я файненький,
Маю носик, як цибулю, зате вус чорненький.

Не бий, мати, Катерину, бий тую маленьку,
Бо я тую Катерину візьму за миленьку.

Порадьте ми, люди добрі, що маю робити,
Є у мене три грейцарі, хочу ся женити.
Та один дам гудакові, другий на горілку,
А третій дам тому газді, що за ня дасть дівку.

Хтів би я ся женойки, хтів би-м жінку мати;
Прийде зима, сіна нема, нічим годувати.

Ой ковалю, ковалику, зроби мені дримбу,
Та дам тобі миску муки, повісма на лннву.
Та дам тобі миску муки, щоби-с си утішив,
А дам тобі повісемце, аби-с си повіснв.

Коло млина яворина, коло млина тиса,
Я не піду та до млина, бо ся бою лиса.
Не того ся лиса бою, що кури імає,
А того ся лиса бою, що жони не має.

Ой дівчино, дівчинонько, чого ж тобі горбик?
«Пасла-м бички понад річки, вчинив ні сі
ковбик».

Ой з-за Люча іде туча, з-за Косова — хмара,
То-то собі ой Явдошка із Іванком пара.
Ой ци пара, ци не пара, мемо парувати,
Хоть Явдошка буде менша, мемо натягати.

Ой сидів він коло неї, а вна коло нього,
Не вогорив він до неї, ані вна до нього.

Чи ти такий магаляс, як я магаляска?
Чи ти такі штани маєш, як моя запаска?

Ой я варю, варю борщ, ти вариш капусту,
Ти не маєш таки ніц, я лиш хату пусту.

Пекла коржі коло межі, один загнітнвсь,
Який сам, таку взяв, ніц не помиливсь.

Сіла мила на коника та пішла додому,
А я сяду на корову та її догоню.

Гоп, чук, Серенчук, загородив кучку,
Не мав кого заганяти, загнав Серенчучку.

У нашої Оленочки серед села хата,
Тридцятєро дітей має та й ще тулубатá.

Ой чому ти не така, як твої мамуня, —
За мищину ягідок продала татуня.
За мищину ягідок, за торбину проса,
Та й купили за ті гроші хустину до носа.

Ніхто такий, не розумний, як мої мамуня,
Що продали когута, купили татуня.

Сідай, тату, на лопату, мамо, на коцюбу,
Тато гейта, мама вішта, поїдем до шлюбу.

А мій батько був стрілець, застрілив сороку
Та наробив ковбасів на півтора року.

Та мій татко решітник, на решеті грає,
А мама сі так упила, лиш носом киває.

За коробку черешень, за літру горівки
Тато маму проміняв, сам пішов до дівки.

Чи я тобі не казала: «Пияку, покайся,
Кинь келішок, півквартирку, за літру хапайся».

Николаю, я вмираю, бігай по горівку,
Та не бери малу фляшку, бери си чвертівку.

Ой нап'юся горілочки та й плету ногами,
Іно я си підпираю носом та й зубами.

Скавав баран через паркан, на нім чорга новна,
Отож би я заспівала, коби склянка повна.

Ой Штефане, Штефаночку, ой Штефане, Штефцю,
Коби-с купив горівочки, я би втерла перцю.

А Настуне молоденька, Настуне, Настуне.
А Настуня із комори півлітрівку суне.

Вчора-м пила, нині п'ю та й ще завтра буду.
А як прийду додомоньку, мужа бити буду.

А я з тої гризоти нап'юся парухи,
Стане мені світ, як банька, а люди, як мухи.

Чи чули-сте, люди добрі, що робить горівка?
Об'яв-єм ся коло дуба, гадав-єм, що дівка.

Горілонько-воковито, даю за ті злото,
А ти мене, молодого, провадиш в болото.

І я старий, і ти старий, коби-сь ми здорові,
Пропили-сьмо сиві воли, пропиймо корови.

А дід бабці купив капці, перстенець на палець,
Баба діда за чуприну: «Ходи, діду, в танець!»

Сидить дідо на лавиці, а баба під цівков:
«Коби не ти, старий діду, ще би-м була дівков»

Ой у лузі на галузі сорока скрегоче,
Дідо хату замітає, баба ся регоче

Заліщики — славне місто, неслава ся стала,
Миши хату підточили, баба з печі впала.

А наш вуйко курнв люльку в пристиглій пшениці
Та й прикурив чорні очі старій молодиці:

Єден каже: брате-свате, другий каже: куме,
Третій тихо поза плечі з макогоном сунє.

Люблю ж тебе, моя мила, та люблю, та люблю,
А я тобі на вечерю воробчика уб'ю.
А з крилець — студенець, з голови — печеня.
Буде ж тобі, моя мила, препишна вечеря.

Бережани, Бережани, жаль мені за вами,
Не так ми жаль за макітров, як за пирогами.

Ой смійтеся, дівчатовька, та й ви, молодиці,
Я посіяв файку жита, а цибух пшениці.

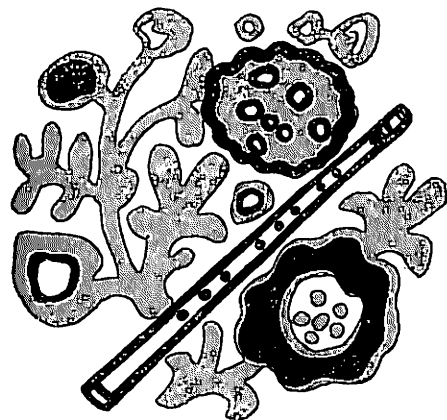
На припічку молотив, на запічку віяв,
Під припічком наорав, пшениці насіяв.

Коби-то я козу мав, козу пєлехату,
То би її надоїв, викинув на хату.

Ой у лісі на галузі сова воду пила,
Галузка сі уломила, сова сі втопила.
Галузка сі уломила, сова сі втопила,
А війтиха свого сина коромислом била.

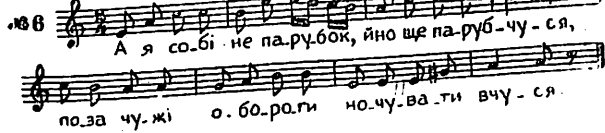
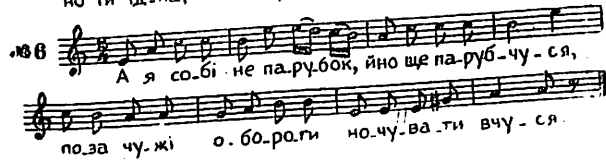
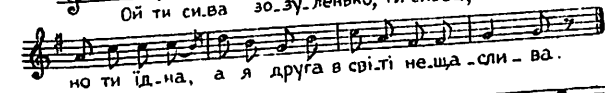
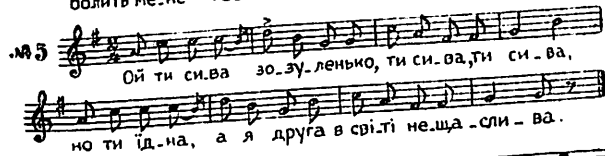
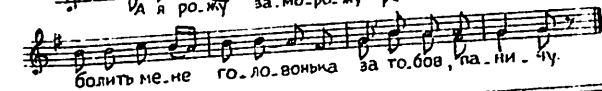
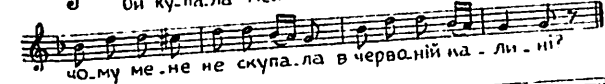
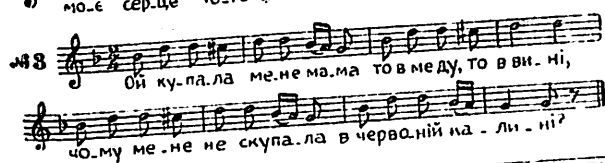
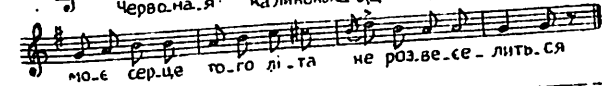
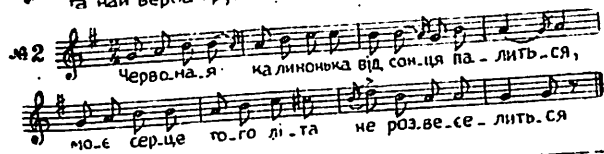
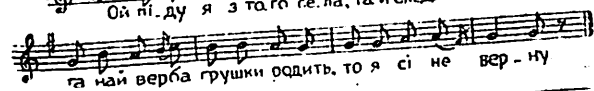
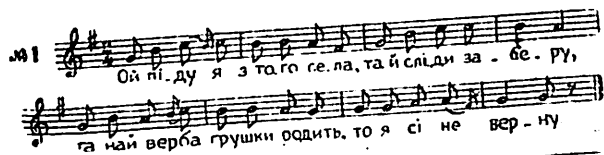
Заєць косив, а лис клепає, лисиця згрібала,
Комар метав у копицю, а муха топтала.

Курка з'їла в'язку сіна, а кіт скирту проса,
А безрога капці звергла та брикає боса.

НОТНИЙ ДОДАТОК

УПОРЯДУВАВ
Р. ГЕРАСИМЧУК

Moderato
 №7 Ой у моїм го-ра-дечку двідулі за-цві-ли,
 ой а Се нюк зліва-тру-ком гу-ля-ли та пи-ли.

Moderato
 №8 Ой моло-да мо-ло-дичко, мо-ло-да мо-ло-да,
 а що ж тебе, фан-тний любку, люби-ти не шко-да.

Moderato
 №9 Ей му-зи-ка др-бре грає, ні-ко-му спі-ва-ти,
 сидить бідня за во-ро-ти, ні-ким на-ка-за-ти.

№10 Ей му-зи-ка, то ва-ри-шу, му-зи-ка й му-зи-на,
 дів-чи-нонька мо-ло-денька за-бав-ка ве-ли-ка

№11 Ой за-співай, сивий пташку, за-спі-вай, си-вень-кий,
 та за-спі-вай на той го-лос, що спі-вав ми-лень-кий.

№12 Ой злегонька, му-зиченьку, злегонька зле-гонька,
 та вже мо-я дів-чанонька на нб-ги сла-бонь-ка.

№13 А в дів-чи-ни за-ру-чи-ли, а в дів-чи-ни гої-ки,
 а дів-чи-ну по-сва-та-ли з-під Сам-бо-ра бой-ки.

Moderato
 №14 Ой па-су я бич-ки, бички і раз не за-вер-ну,
 па-се милий о-ченька-ми, ку-да сі по-вер-ну.

Allegretto
 №15 Вийшла баба на ло-го-ки в воду схил-ла-ся,
 а ді-до-ся на ню за-мах, ба-ба ото-пи-ла-ся.

Allegretto
 №16 І-дуть воли з по-ло-ни-ни, у-пе-ред ім ро-ги,
 у ба-га-ча пек-не дів-ча, не ми-ті му-но-ги.

Allegretto
 №17 Ой пі-ду я в по-ло-нин-ку, в по-ло-нин-ці я-ма,
 не му-ди-ся, на бі-си-ся, я тя ли-шу са-ма.

Moderato
 №18 З то-ї го-ри ви-со-кої по-ма-ленько зій-ду,
 спо-ди-ме-ся, біля-вонько, в ве-чер до-тя приї-ду.

Allegro
 №119 По-ми-кай, се, по-ми-кай по па-веч-це до мнє,
 бу-де-ме се лю-бо-вац, ци-нам бу-де шум-не.

Allegretto
 №120 По-сі-я-ла ру-ту мя-ту ме-жи бе-ре-га-ми,
 не мо-жу ся о-ма-ни-ти ме-жи су-сі-да-ми

Allegretto
 №121 І-де ко-зак бе-ре-га-ми, подковка-ми кре-ше,
 за ним, за ним швар-не дів-ча че-ре-вич-ки не-се,
 за ним, за ним швар-не дів-ча че-ре-вич-ки не-се.

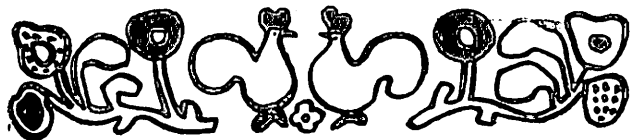
Andante
 №122 Там на го-рі два ду-би-ки, третій зе-ле-нень-кий,
 ле-жить, лежить у шпи-та-лі жов-нір мо-ло-день-кий.

№123 Ой ти го-ро ка-мя-на-я, чом сі не лу-
 па-єш, скажи ти, дів-чино, правду, з ким ти сі ко-ха-єш

**КОЛОМІЙКОВІ МЕЛОДІЇ «НОТНОГО
 ДОДАТКУ» ЗАПИСАНІ В ТАКИХ
 МІСЦЕВОСТЯХ:**

- 1 — с. Завадів, Стрийського району, Львівської обл. (І. Роздольський, С. Людкевич, Галицько-руські народні мелодії, «Етнографічний збірник», т. XXII, ч. II, № 1026).
- 2 — с. Гряда, Нестеровського району, Львівської обл. (Там же, № 1055).
- 3 — с. Висоцьке, Заболотцівського району, Львівської обл. (Там же, № 1071).
- 4 — с. Поршна, Пустомитівського району, Львівської обл. (Там же, № 1076).
- 5 — с. Малий Любінь, Городоцького району, Львівської обл. (Там же, № 1107).
- 6 — с. Гринів, Бібркського району, Львівської обл. (Там же, № 1161).
- 7, 8, 9 — Яблунівський район, Станіславської обл. (В. Шухевич, Гуцульщина, «Матеріали до української етнології», т. V, стор. 109, № 1, 2; стор. 110, № 4).
- 10 — с. Микуличин, Яремчанського району, Станіславської обл. (І. Роздольський, С. Людкевич, зазначена праця, № 1155).
- 11, 12, 13 — с. Ходовичі, Стрийського району, Львівської обл. (І. Колесса, Галицько-руські народні пісні з мелодіями, «Етнографічний збірник», т. XI, стор. 62, № 1; стор. 64, № 11; стор. 65, № 14).

- 14 — с. Недільна, Стрілківського району, Львівської обл. (Записав Р. Гарасимчук).
15. 16 — с. Ракове, Перечинського району, Закарпатської обл. (Ф. Колесса, Народні пісні з Підкарпатської Русі, Ужгород, 1938, стор. 22, № 90, 91).
- 17 — с. Люта, Велико-Березнянського району, Закарпатської обл. (Ф. Колесса, Народні пісні з Південного Підкарпаття, Ужгород, 1923, № 113).
- 18 — с. Кострина, Велико-Березнянського району, Закарпатської обл. (Там же, № 116).
- 19 — с. Андріївка, Ново-Сандецького повіту, Краківського воєводства. (Ф. Колесса, Народні пісні з галицької Лемківщини, «Етнографічний збірник», т. XXXIX—XL, стор. 115, № 303).
- 20 — с. Ганчова, Горлицького повіту, Краківського воєводства. (Там же, стор. 119, № 318).
- 21 — с. Пантна, Горлицького повіту, Краківського воєводства. (Там же, стор. 124, № 330).
- 22 — с. Волтошова, Сяноцького повіту, Краківського воєводства. (Там же, стор. 130, № 341).
- 23 — Заліщицький район, Тернопільської обл. (O. Kolberg. Pokucie, т. II, 1883, стор. 60, № 77).

ПРИМІТКИ

До цієї збірки коломийок внесено кращі, характерні зразки, вибрані як з друкованих, так і з архівних джерел. В основу розподілу коломийок покладено тематичний принцип, а при подачі громадсько-побутових — враховано в загальних рисах і хронологію їх виникнення. При даній публікації збережено всі стилістичні і лексичні риси мови коломийок, а також ряд типових для південно-західних українських говорів морфологічних і фонетичних ознак. Оскільки збірка розрахована на широкі кола читачів цілої республіки, довелось внести деяку уніфікацію в передачі різних в живій вимові (і в записах) мовних елементів, а саме: підвести під одну, прийняту літературною мовою форму вимови, в основному в таких випадках:

- а) при ненаголошених голосних (утели кучирки — утялі кучерники; чирис — через і под.);
- б) в закінченні дієслів третьої особи множини теперішнього часу, які в діалекті частіше є твердими (п'ют — п'ють; гуляют — гуляють);
- в) при різнобій парних дзвінких та глухих приголосних (люпка — любка);
- г) при подвоєнні приголосних, якого майже не чується в говорах, в словах типу різане — різання;

д) тверді закінчення множини і родового відмінка однини іменників жіночого роду «злість», «кість» подані за літературною нормою — м'якими;

є) не відтворювано властивого окремим місцевостям пом'якшення шиплячих (шепчина, шпичина — шапчина).

Повністю збережена діалектна вимова в словах, де цього вимагала рима (нині — міні тощо). Збірка складена на основі таких джерел:

І. Рукописні матеріали та записи:

1. О. Бурачинської — з 1860-х років (відділ рукописів Львівської державної бібліотеки АН УРСР, фонд НТШ № 902/2).
2. М. Бучинського — з Станіславщини, 1860-і роки (там же, № 133/VIII, IX а).
3. М. Вальо — з м. Борислава, 1949 р.
4. І. Глинського, В. Іваньо, Т. Джерелюка, І. Сеньчука та М. Карплюка — із Закарпаття, 1940-і роки (відділ фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, ф. 14—363/31, 31 а, б, в, г).
5. Л. Дем'яна — із Закарпаття, 1930—40 рр. (там же, ф. 14—3, там же, 1—3).
6. В. Іваньо — із Закарпаття, 1950 р. (там же, ф. 14—3/236).
7. «Збірка матеріалів до 10-річчя з дня возз'єднання українських земель в єдиній Українській Радянській державі (там же, ф. 14—3/84).
8. Ф. Кампова (там же, ф. 14—3/218).
9. І. Кудрика — з Перемишля, 1870-і роки (від-

діл рукописів Львівської Державної бібліотеки АН УРСР, арх. М. Возняка, № 760, стор. 160—165).

10. О. Мартинюк — з м. Кут, 1950 р. (відділ фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору і етнографії, ф. 14—3/277).
11. В. Ороса — із Закарпаття, 1950 р. (там же, ф. 14—3/312).
12. С. Пасичинського — з Бойківщини, 1880—1900 рр. (Самбірський державний архів, ф. 104, спр. 1).
13. В. Гипаш-Косівського (відділ фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, ф. 14—3/219).
14. Л. Предславича — із Закарпаття, 1960-і роки (там же, ф. 14—3/148, 149).
15. М. Сабодаша — із Закарпаття (там же, ф. 14—3/129).
16. І. Софілканича — із Закарпаття, 1950-і роки (там же, ф. 14—3/246).
17. Д. Третяка — із с. Заболотці і с. Гур'я, 1890-і роки (рукописний «Вісень високоблагородному чеському світлому народові»... держ. архів у м. Празі, текст коломийок переписав для цього збірника М. Мольнар).
18. І. Франка (відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка, АН УРСР, ф. 3, спр. 575 та ін.).
19. Записи невідомого (відділ рукописів Львівської Державної бібліотеки АН УРСР, ф. НТШ, № 1278/1).
20. В. Хомика — від переселенців з Коростянського та Горлицького повітів Краківського воеводства у Львівську і Тернопільську області, 1958—1960 рр.

II. Друковані збірки та публікації в пресі:

- 20 а. Wacław z Oleska, Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego, Львів, 1833.
21. Zegota Pauli, Pieśni ludu ruskiego w Galicyi, Львів, 1839—1840.
- 21 а. Т. Шевченко, Журнал, Повна збірка творів, т. V, К., 1958.
22. Г. Купчанко, Песни буковинского народа, т. II, Київ, 1875.
23. Я. Головацкий, Народные песни галицкой и угорской Руси, Москва, 1878.
24. М. Драгоманов, Нові українські пісні про громадські справи, Женева, 1881.
25. «Новое собрание народных песней, дум и думок», Львів, 1883.
26. Г. Де-Воллан, Угро-русские народные песни. С-Петербург, 1885.
27. Oskar Kolberg, Pokucie, т. III, Краків, 1888.
28. Журнал «Народ», Львів, 1890.
29. В. Шухевич, Гуцульщина, т. I—V, Львів, 1899—1908 («Матеріали до української етнології», т. II, IV, V, VII).
30. М. Враль, Угро-руські народні співанки, т. I, Будапешт, 1901.
31. І. Колесса, Галицько-руські народні пісні з мелодіями («Етнографічний збірник», т. XI, Львів, 1901).
32. В. Гнатюк, Коломийки, т. I—III («Етнографічний збірник», тт. XVII—XIX, Львів, 1905—1907).
33. «Думи, думки, коломийки і пісні народні», Перемишль, 1906.
34. «Коломийки, думки, шумки». Коломия, 1907.

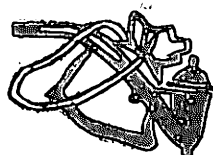
35. «Буковинські русько-народні пісні», Коломия, 1908.
36. Богдан З(аклинський), Народні співанки-коломийки (с. Бичків, Рахівського повіту на Закарпатті), Львів, 1929.
37. «Народна творчість», Київ, 1940, № 5.
38. Альманах «Радянська Станіславщина», 1940.
39. Ф. Колесса, Фольклор Великої Вітчизняної війни, Львів, 1945.
40. «Українська радянська народна пісня» (упорядкували О. Дей і М. Нечиталюк), Львів, 1950.
41. «Українські народні пісні», кн. 2, Київ, 1954.
42. «Радянські народні частушки і коломийки» (упорядкували А. Кінько та В. Хоменко), Київ, 1953.
43. «Українські радянські народні пісні» (упорядкували З. Василенко, М. Гордійчук, В. Довженко), Київ, 1955.
44. Альманах «Радянське Прикарпаття», Станіслав, 1956.
45. «Життя наше розквітає», Ужгород, 1957.
46. «Наукові записки Ужгородського університету», т. XXV, Ужгород, 1957 (записи М. Плісецького з м. Борислава).
47. «Буковина в піснях» (упорядкували Г. Синченко, В. Пасічний, О. Романець), Чернівці, 1957.
48. «Народна творчість Волині» (упорядкував М. Білецький), Луцьк, 1957.
49. Альманах «Волинь», Луцьк, 1957.
50. «Скавав піп через пліт» (упорядкував І. Чендей), Ужгород, 1958.
51. «Закарпатські народні пісні» (упорядкував М. Кречко), Ужгород, 1959.
52. Журнал «Народна творчість і етнографія».

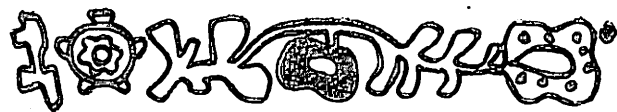
- Київ, 1957. № 3, 4; 1958, № 1—3; 1959, № 1, 3, 1960, № 3.
53. «Слава Леніну» (упорядкував М. Ясько), Ужгород, 1960.
 54. Газети «Радянське слово» (10. VI. 1951; 18. V. 1954; 6. XI. 1957); «Радянська Буковина» (1. I. 1958); «Прикарпатська правда» (5. II. 1956; 24. XII. 1957; 12. VII. 1958); «Радянська культура» (31. X. 1957). «Закарпатська правда» (2. XI. 1951; 31. X. 1954; 29. XII. 1956; 6. I. 1957; 18. IV. 1958); «Советское Закарпатье» (27. XI. 1951; 4. XII. 1955; 11. III. 1956; 2. XI. 1957). «Літературна газета» (23. VI. 1955); «Вільна Україна» (4. X. 1952).
 55. Журнали: «Україна» (1945, № 7; 1949, № 8); «Жовтень» (1951 № 5, 1952, № 10, 11; 1954, № 4; 1955, № 11).

КРИТИЧНА ЛІТЕРАТУРА ПРО КОЛОМИЙКИ

1. І. Бодянський, О народной поэзии славянских племен, Москва, 1837, стор. 92—93.
2. М. Сумцов, Коломийки, «Киевская Старина», 1886, кн. IV, стор. 635—658.
3. В. Гнатюк, Передне слово до т. I «Коломийок», «Етнографічний збірник», т. XVII, Львів, 1905.
4. В. Г(натюк), Старинність коломийок, «Літературно-науковий вісник», 1905, кн. XII, стор. 235—236 (хроніка і бібліографія).
5. І. Франко, Рецензія на II том «Коломийок», упорядкований В. Гнатюком. — «Літературно-науковий вісник», 1906, т. 35, стор. 502—503.
6. А. Зачинаев, К вопросу о коломийках, «Изве-

- стия ОРЯС Академии наук», 1907, т. XII, кн. 1, стор. 295—340.
7. І. Франко, До історії коломийкового розміру (в книзі: Іван Франко, Вибрані статті про народну творчість, К., 1955, стор. 99—101).
 8. М. Жипкін, Коломийки, «Червоний шлях», Харків, 1926, № 10, стор. 200—220.
 9. О. Дей, Нові коломийки, «Радянський Львів», 1947, № 7.
 10. А. Кінько, Радянські народні частушки і коломийки (у книзі «Українська народна поетична творчість», т. II, Київ, 1958, стор. 211—265).
 11. Грінченко М. О., Хоменко В. Г., Коломийки і частушки (у книзі «Українська народна поетична творчість», т. I, К. 1958, стор. 734—753).

КОРОТКИЙ СЛОВНИК

А або *да* — сполучник без спеціальної ролі, в коломийках і піснях вживається як склад для збереження ритму.

агі — агій

ачей — гляди, може

бабіна — жінка, баба

бабронить — бабрається, вовтузиться

банда — оркестр

баня — місце соледобування, солярня

бдеш — будеш

банно — журно, сумно

банувати — тужити, жалкувати

без — через

бескид — гора; кряж в Карпатах між ріками

Стриєм і Латорицею.

би — щоб

бинда — стрічка

бись — щоб

бой — бійся

боката — шматок сиру

бокори́к — пліт

білявинка — пестлива назва дівчини

борзо — швидко

борще — швидше

брика — віз, фура

буката (сиру) — шматок

буковинка — буковий бір

вадитися — сперечатися, сваритися

вандрувати — мандрувати

ватаман — отаман

вахцімра — караульна кімната

вбід — обід

вби, вбись — аби, щоб

вбора — обора

вбичений — обтиканий

вбув — взувся

вголоситися — обізнатися

вдерла — втекла

веренька — бідне вбрання з ряднини; скатертина

виби́ванка — спідниця з набиваного полотна

видить ми ся — мені здається

виповісти — відмовити

випу́цувати — вичистити до блиску

вив'ю́рка — білка

відав, відай — мабуть

відознати — дізнатися, відвідати

вільшник — вільховий ліс

вінувати — давати віно, посаг

війт — сільський староста

вішта — наліво

вколо — навкруги

вна — вона

вни — вони

вобидва — обое

вогорити — говорити

воєньська — військова

вой — ой

воко́ман — економ

волки — волики

воре — оре

вориндар — орендар

вохота — охота, бажання

вповісти — оповісти, розказати

впоросила — опоросилася
 вудка — горілка
 вуйко — дядько
 вишкі — всі
 гадаш — гадаєш, думаєш
 газда — господар
 гайта, гейта — направо
 гальба — півлітра (міра)
 ганч — недолік
 гарасівка — гарусна вузька стрічка
 гвер — рушниця
 гей — як
 гербата — чай
 ги, гі — як
 гиця — голова
 гірейко — гірко, тяжко
 глядати — шукати, глядіти
 го — його
 гоекати — гойкати, гукати
 гонведи — мадярські солдати
 гонорний — гордий
 горівка — горілка
 голя — заспівний вигуківий склад без особливого значення.
 грейцар — австрійська монета
 гудак — музикант
 гуляти — танцювати
 гуня — вид чоловічого одягу
 д' — до
 дедя — батько
 дзюра — дірка
 дзявориз — гавкав
 ді — підсилювально-умовна частка
 дільняк — мешканець рівнини
 діна, дана, дайна — заспіви в коломийках без особливого значення.

димка — вид жіночої полотняної спідниці
 днеська — сьогодні, нині
 днешній — теперішній, сьогоднішній
 доганяти — робити догану
 доїла — набридла
 долинойов — долиною
 долов — донизу
 долу — вниз, в долину
 домарити — домовати, бути вдома, господарити
 доружка — доріжка
 доста — досить
 драб — волоцюга, обірванець
 дримба — музикальний інструмент, на якому грають губами (дримбають).
 дріб — дрібна худоба, звичайно вівці.
 дрібойкий — дрібенький
 дуган — сорт тютюну
 дудка, дутка — дрібна монета
 екзецирувати — вербувати
 егомость — піп
 едвобний — шовковий
 еден — один
 една — одна
 еднакі — однакові
 єї — її
 ей — її
 єму — йому
 єсьмо — є
 же — що
 жеби, жебим — щоб, хоч би
 жентиця — сироватка
 жидати — ждати, чекати
 жиють — живуть
 жовнір — солдат
 жомняр — солдат
 завидити — заздрити

завікати — загукати
загусяти — заграли
займив — зайняв
замельдуватися — заявити, записатися, сповісти-
 ти про себе
заморока — шкідливі гази в бориславських
 штольнях
запишитися — запишається
зарвалася — завалилася
засі — зась
зяти — взяти
звори — прірви
здрім — дивімося
зимати — впіймати
зицирка — військове навчання, муштра
зів'ягне — зів'яне
злапати — впіймати
знаємнички — гірські стежини
знидіти — схуднути
ід — до
імати — брати, хватати
іно — лише, тільки
існа — справжня
ї — її
їмость — попада
їмити — брати, ловити
їміння — худоба
кабат — мундир
кагла — отвір у димоході, що закривається для
 затримання тепла
капелістий — масть коня («в яблуках»)
касарниця — казарма
катуни — солдати (угорські)
кедь — коли
кей би — коли б
кєрв — кров

кєрвавий — кривавий
кєрничейка — криниченька
кєрниця, кирниця, — криниця, джерело
кілько — стільки, скільки
киптар — верхній одяг гуцулів
кітати — робити китиці
кітка — кішка
кланя — клин
кмітський — селянський
коби — коли б, якби
когут — півень
когутята — півники
кой — коли, якщо
кокоха — картопля
колиба — мешкання вівчарів на полонинах
коломійки, коломишки — гуцули з Коломийщини
колопенька — конопелька
команиця — трилистник, конюшина
комняр — комір
кондосить — трясє, розкуйовджує
кондовіта — кондуїт
корба — ручний прилад, колесо, при допомозі
 якого витягали з глибини на ливі (канаті)
 цебрики з підземним воском, а також воду
 з колодязя.
коржіти — мерзнути, сохнути, робитись сухим,
 як корж.
кошара — дощатий навіс від дощу над входом
 в копальню, обора для овець, казарма
кошулька — сорочечка
крайка — тонкий вишиваний поясок
крайцар, крейцар — див. грейцар
красно — гарно
крисаниця — капелюшина
крисаня — капелюх
кудівка — куділька, куделя

куп'ю — куплю
 кус — шматок
 лавка — кладка через річку
 ладканки — весільні пісні й приспівки
 ладно — гарно
 левізори — ревізори
 легінь — хлопець, парубок
 лем — лише
 лепський — добрий, гарний
 лижка — ложка
 линочка — ливочка, мотузка, канат
 лиці — щоки
 локоть — міра довжини в старовину, від ліктя
 до кінця середнього пальця
 любаска — коханка
 людкове — люди
 льоха — свиня-матка
 ма — моя
 магаляс — мешканець дальнього кутка
 мадерани — прихильники мадьярських окупантів
 мажа — чумацький віз
 мальованка — спідниця з своєрідно виготовле-
 ним узором
 мандатор — управитель поміщицького маєтку
 мандибурка — картопля
 манджати — мандрувати, брести
 марга — худоба
 машерує — марширує
 ме, мемо, мете, му — частки майбутнього часу,
 що в діалекті стоять перед дієсловом (мемо
 утікати — утікатимемо).
 медже — поміж
 мешти — туфлі
 ми — мені
 милость — кохання
 мі — мене

місто — замість
 мні — мене
 мня — мене
 Могурилка — назва гори в Карпатах
 мож — можна
 мругати — моргати
 му — йому
 мя — мене
 навстріть — назустріч
 наголоситися — відгукнутися, об'явитися
 надіжка — надія
 най — нехай, хай
 найкрасніший — найгарніший
 наладити — зробити, наробити
 нанашка — хрещена мати, тітка
 не — нема
 невідний — негідний
 него — його
 нецки — ночви
 нигда — ніде
 нич — нічого
 ні — мене, мені
 нігди — ніколи
 ніже — ніж
 нім — поки
 ніц — нічого
 нічо — нічого
 но, іно — тільки, лише
 ногавиці — штани
 нута — мотив, мелодія
 ню — її, неї
 ня — мене
 оборіг — споруда для збереження сіна
 об'яв-єм — обняв
 озьми — візьми
 оденки — стогни сіна, соломни

одробинка — трішечки
 окоман — економ
 орсаг — шлях, дорога
 осенка — осінь
 ши — що
 паде — падає
 паздірити — колоти, товкти, молотити
 парастас — вид церковної служби
 паха — пахва
 пенг — угорська монета
 передтогідна — позаторішня
 периня — коро́ва перістої масті
 печи — пекти
 підчемсаний — підчухраний
 писок — рот, обличчя
 письо — уста
 піє — співає
 підміється — підіймиться
 піпа — люлька
 пісхли — посохли
 піхотов — пішки
 плай — дорога і стежка в горах
 плячки — коржі, хліб
 повблазили — гооблазили
 повідж — скажи
 подівець — поділець, подол
 пой — іди
 половуха — поло́ва
 поминати — проходити мимо, минаги
 посікати — посікти
 коьгоронки — частина кінської упряжі
 посищбати — позбивати
 потятко — курчатко
 правий — прямий
 привандрувати — примандрувати
 пущувати — чистити

пушка — коробка
 п'ятка — монета
 рабувати — грабувати
 рантушок — біла хустка, головний убор замість
 ньої жінки
 ратуша — будинок міського управління
 ревати — ревти
 ревідунок — ревізія, перевірка
 регімент — полк
 реперують — роблять, виправляють
 ровер — велосипед
 ровта — так називали військовий загін.
 розказ — наказ
 розказати — веліти, наказати
 розчересився — розперезався
 руб — рубець
 ружа — троянда
 русаля — русальна (троїцька) неділя
 своєю — своєю
 свічейка — свічечка
 своєму — своєму
 си — собі
 складат — складає
 сли — коли, якщо
 слободити — звільнити
 сой — собі
 сороківець — дрібна монета вартістю 40 грошей
 спряють — сприяють
 стая — стоянка отар на полонинах
 столувати — столочити
 стоножечка — стрічка, лента
 студено — холодно
 тадріта — коломийковий приспін без певного
 змісту
 тайстрина — торбина
 таков — все ж таки

тако́й — таки
 тамки — там
 таний — дешевий
 тяшка — торба
 ти — тобі
 ті — тебе
 тіду, туду — заспіви в коломийках без ви-
 значеного змісту
 тільки — стільки
 тов — тією
 товар — худоба
 товпка — формована сіль, суцільний шматок
 певної ваги
 тогди — тоді
 то-єсте — то є
 тоті — ті
 трензелька — вуздечка
 трепета — осика
 трепітка — осичка
 троянка — трояндка
 трісти — трясти
 ту — тут
 туйка — тут
 тя — тебе
 угр — міра землі
 уломило — зломилось
 управила — вирядила
 урбарія — податок на землю; книга розподілу
 земель
 успівала — наспівала
 уцьки — вівці
 ушитка — вся
 файка — люлька
 файний — гарний

фігура — хрести, скульптура релігійного змісту,
 що ставились при в'їзді в село, на роздоріжжі
 або коло церкви.
 фляки — кишки
 фляшка — пляшка
 фоса — рів, яма
 фрайтер — ефрейтор
 фраїрочка — коханочка, дівчинка
 фюрер — командир
 ходачки — вид взуття
 холошнята — шгани з грубої вовни
 хромием — хромотою
 цес — цей
 цесе — це
 ци — чи
 цирулик — цирульник
 цофати — вертати назад
 чей — може
 червене — червоне
 червний — червоний
 червоний — червінець
 черес — шкіряний широкий пояс, в якому носили
 гроші
 чир — вівсяна лемішка
 чічка — квітка
 чингитловик — дзвоник
 чо, чо-с — чоґо
 шандар — жандарм
 шильвас — вахта, караул
 шмаття — білизна
 шпанги — кайдани
 штафета — естафета, повідомлення
 штилюнок — позиція
 штири, читирі — чотири
 шустка — дрібна австрійська монета
 шутя — вівця, ягня

ю — її

юж — уже

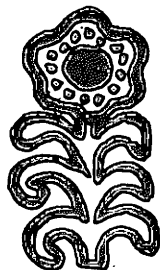
ябо — яблуко

яло — взяло, йдеться

ялося — годиться

ямурка — ярмулка — вид головного убору

ясінійко — ясепок

З М І С Т

О. І. Д е я. Перлини Карпатського краю	3
Соціально-побутові коломийки дорадянської доби	
Панщина — народне лихо. Прокляття панам	53
Опришки — месники панам за кривду	59
Рекрутчина — нещастя трудового села. Тягар солдатської служби	61
Гірка наймитська доля	74
Визиск робітників у Бориславі	77
Бідування заробітчан-емігрантів у Америці	78
Соціальне викриття сільських здириців	79
Зневага трудящих до релігії і церкви. Сатира на попівство	83
Відгомін соціального розшарування села у відно- синах молоді. Сатира на багатих, симпатії до бідних	88
Радянські коломийки	
Возз'єднання Західної України і Буковини з Ра- дянською Україною. Радість звільненого народу	103
Велика Вітчизняна війна	107
Надії закарпатців на Радянську країну. Возз'єд- нання Закарпаття з УРСР	113
Настрої та побут колгоспного села	116
Робітничі коломийки возз'єднаного краю	130
Голос за мир, проти палів війни	133
Дружбі народів — слава, Леніну, партії — все. народна вдячність і хвала	135

Родинні, побутові та любовні коломийки

Край, природа і мешканці (гуцули й бойки) . . .	113
Господарські зайняття: вілчарство, косовиця тощо . . .	147
Початок парубкування і дівування. Товаришування молоді . . .	151
Гулянки сільської молоді, танці, музика . . .	160
Залицяння молоді жартами: кепкування та насмішки над парубками та дівчатами . . .	164
Поетичні портрети закоханих — милого та милої . . .	177
Шире кохання . . .	185
Зустрічі і побачення закоханих. Пестощі . . .	193
Подарунки милій та милому . . .	205
Людські обмови та поговори. Побоювання лихої слави . . .	203
Закохані в розлуці . . .	211
Нещасливе кохання . . .	216
Поради й розмови молоді з батьками . . .	221
Сирітська доля . . .	225
Гадки про шлюб. Життя одружених . . .	227
Легковажне кохання . . .	234
Жартівливі коломийки . . .	245
Нотний додаток . . .	251
Примітки . . .	259
Короткий словник . . .	266

Коломийки.

Сборник

(На українском языке)

Підписано до друку 2. VIII-1962 р. Формат 60×84¹/₃₂.
Папер. арк. 4,3/3. Друк. арк. фіз. 8,75. Друк. арк.
прив. 7,96. Авт. арк. 9,94. Вид. арк. 10,47. БГ 00311.
Зам. 508. Тираж 23.500. Ціна 62 коп.
Книжково-журнальне видавництво, Львів, Підвальна, 3.
Обласна друкарня, Львів, Спартак, 4.